

ОДБРАНА

СПЕЦИЈАЛНИ ПРИЛОГ

ВОЈСКА СРБИЈЕ У 2013. ГОДИНИ

НЕБОЈША РОДИЋ, МИНИСТАР ОДБРАНЕ

ПОГЛЕД У 2014.

Sigurnost
Pouzdanost
Kvalitet

 Lasta
eurolines

www.lasta.rs

СРЕЋНИ
НОВОГОДИШЊИ
И БОЖИЋНИ
ПРАЗНИЦИ

2014

ОДБРАНА

Магазин Министарства одбране Србије

„Одбрана“ наставља традицију „Рајника“, првог војног листа у Србији, који је изашао 24. јануара 1879.

Издавач

Медија центар „ОДБРАНА“
Београд, Браће Југовића 19
medijacentar@mod.gov.rs

Директор

Славољуб М. Марковић, потпуковник

Главни и одговорни уредник

мр Раденко Мутавцић

Заменик главног уредника

Владимир Почуч, потпуковник

Уредници

Мира Шведић, Душан Глишић, Славица Лужник

Новинари

Сања Анђелковић

Мирјана Боровина, потпоручница

Владимир Вјештић

Биљана Миљић

Александар Петровић, поручник

Стални сарадници

Станислав Арсић, др Себастиан Балаш,
др Славиша Влацић, Милосав Ц. Ђорђевић,
др Милан Мијалковски, др Зоран Миладиновић,
др Миљан Милкић, Кршман Милошевић,
Никола Остојић, Никола Оташ, Александар
Радић, Влада Ристић, Будимир М. Попадић

Дизајн и прелом

Енес Међедовић (ликовни уредник),
Станислава Струњаш, Марија Марић
и Слободан Михаиловић
(технички уредници)

Фотографија

Стефана Савић (уредница),
Горан Станковић, Душка Стефановић,
Јово Мамула, Даримир Банда (фоторепортери)

Језички редактор

мр Наташа Николић

Коректор

Слађана Грба

Секретар редакције

Вера Бјеловук

Документација

Радован Поповић (фото-центар)

ТЕЛЕФОНИ

Директор 3241-258; 23-809
Главни и одговорни уредник 3241-257; 23-808
Секретар редакције 3201-809; 23-079
Прелом 3240-019; 23-583
Маркетинг 3241-026; 3201-765; 23-765
Претплата 3241-009; 3201-995; 23-995
ТЕЛЕФАКС 3241-363

АДРЕСА

11000 Београд, Браће Југовића 19
odbrana@mod.gov.rs
redakcija@odbrana.mod.gov.rs
www.odbrana.mod.gov.rs

Жиро-рачун

840-312849-56 МЦ „Одбрана“

Претплата

За припаднике МО и Војске Србије преко РСЦ
месечно 160 динара. За претплатнике преко
Поштанске штедионице месечно 180 динара.

Штампа „ПОЛИТИКА“ АД, Београд,
ISSN 1452-2160

Магазин излази сваког 1. и 15. у месецу

„Одбрана“ је члан
Европског удружења
војних новинара

БРОЈ 199

На задатку

Снимио Јово МАМУЛА

САДРЖАЈ

■ ДОГАЂАЈИ

- 6 Небојша Родић, министар одбране
ПОГЛЕД У 2014.
- 8 Састанак министара одбране Србије и Италије
СТАЛНИ УСПОН САРАДЊЕ
- 9 Потписан споразум о сарадњи са Европском
одбрамбеном агенцијом
НОВА РАЗВОЈНА ШАНСА
- 10 Пријем поводом новогодишњих
и божићних празника
СНАГА НАРОДА И ДРЖАВЕ

■ ИНТЕРВЈУ

- 12 Светко Ковач, директор Војнобезбедносне
агенције
ВБА ЗНАЧИ СИГУРНОСТ
- 16 Свечаности поводом Дана ВиПВО
МОДЕРНИЗАЦИЈА ЈЕ ПРИОРИТЕТ
- 17 **ЈАЧАЊЕ ОДБРАМБЕНЕ ИНДУСТРИЈЕ
СРБИЈЕ**

■ САРАДЊА

- 18 Др Дариа Даниелс Шкодник, декан
Одбрамбеног колеџа НАТО-а
МОЋ ОБРАЗОВАЊА
- 22 Састанак начелника војнообразовних
установа Југоисточне Европе
ЗНАЦИ ДОБРЕ САРАДЊЕ
- 26 Деценија чланства Србије у CISM
АМБАСАДОРИ ВОЈСКЕ

СПЕЦИЈАЛНИ ПРИЛОГ Војска Србије у 2013.

29 Директор центра „Симон Визентал“ Ефраим Зуроф у Београду **ЗЛОЧИН ГЕНОЦИДА НЕ ЗАСТАРЕВА**

■ ОДБРАНА

55 Одељење минобацача 82 милиметара **НАЈБОЉИ САСТАВ ПРВЕ БРИГАДЕ**

56 Цивилни капацитети у мултинационалним операцијама **У СЛУЖБИ МИРА**

За разлику од војног присуства, које, пре свега, треба да обезбеди прекид сукоба и стабилизацију стања, цивилно присуство има развојни карактер. У таквим околностима ангажују се стручњаци из области политичких наука, цивилне безбедности, међународног права, као и експерти за социјална питања.

60 Почасни артиљеријски плотуни **ТОПОВИ МИРА**

Припадници Гарде Војске Србије, који дужност почасне артиљеријске паљбе обављају од 1995, најчешће с Калемегдана, атрактивни су за гледање и фотографисање. Тада посетиоци уживо могу да виде како изгледа батеријски плотун „зисова“.

■ КУЛТУРА

66 Сузана Шуваковић Савић, сопран **СВЕ БОЈЕ ЉУБАВИ**

Реч уредника

За 2014. у Србији имамо само једну жељу, да буде боља од ове! Наговештаји бржег опоравка буде наду, али је потребно много урадити да би се ефекти мера које се предузимају осетили, на крају и у свакодневном животу ширих слојева становништва. Држава је сатерана у ћошак и сада мора реаговати мерама оздрављења, које неће проћи безболно. Охрабрује то што су дијагнозе постављене, али за лечење треба много одлучности, упорности, храбрости, поштења, а на другој страни, уз трпљење које траје, још стрпљења, поверења, подршке... Да једном превагне уверење да идемо добрим путем и да све више сабирамо снаге, мотивисани резултатима и охрабрени бољитком!

Свет у 2014. чекају нова одмеравања пре свега на економском плану, решавање старих али и нових безбедносних проблема, борба против сиромаштва и још отвореније суочавање са глобалним ризицима који угрожавају живот на планети.

У прогнозама за 2014. које доноси британски „Економист“ у већ редовном предновогодишњем издању, наводи се да ће „већина добрих вести на пољу економије стићи из богатих земаља“, дајући предност западним економијама које су у благом опоравку, док ће земље са убрзаним развојем последњих година морати да се суоче са проблемима које је донео управо тај брзи раст. Примера ради, у последње четири године, четири од десет највећих светских компанија биле су у Кини, а само три у САД. Али се ситуација у 2013. променила и чак девет најмоћнијих компанија сада је у САД, а само једна (ПетроКина) у Кини.

Очито да кинески државни капитализам, који бележи светске развојне рекорде последњих година, мора да се суочи са уравнотежењем развоја унутар земље и демографским поремећајима, да очува висок привредни раст, сузбије корупцију и омогући привредну иницијативу уз мање интервенција државе. И уз такав тренд напретка, Кина ће у 2014. имати просечан приход по глави становника од 11.000 долара, што је јако далеко од 55.000 долара по глави становника у САД.

Безбедносне процене говоре да ће у фокусу и даље бити Блиски исток, са грађанским ратом у Сирији, иранским нуклеарним програмом, односом Израела и Палестинаца, али и свим утицајима великих сила које се преламају у том региону. Премештање глобалних сучељавања на азијско-пацифички простор доноси убрзаније балансирање стратешких позиција Кине, САД и Јапана, уз калкулације са тешко предвидивим понашањем Северне Кореје.

Русија полако али сигурно враћа достојанство велике силе, а овде је помињемо у лепом контексту спорта и Зимских олимпијских игара у Сочију од 7. до 23. фебруара, а тако помињемо још једну силу у настајању, Бразил и Светско првенство у фудбалу, чије се финале игра 13. јула у Рио де Жанеиру.

Пожелимо да 2014. и у Србији и у свету буде просперитетнија и мирнија! ■

Раденко МУТАВЦИЋ

Небојша Родић, министар одбране

Поглед у

2014.

Министарство одбране и Војска Србије наставиће са испуњавањем основних обавеза и у Новој 2014. години, а то су изградња ефикасног и економски одрживог система одбране који усваја најбоље безбедносне стандарде и даље оспособљавање Војске Србије за испуњавање одређених мисија и задатака.

Опремање и модернизација, школовање и едукација, подршка развоју и унапређењу конкурентности одбрамбене индустрије на домаћем и страном тржишту, очување стандарда професионалних припадника у условима рестриктивног финансирања, као и учешће у мултинационалним операцијама Уједињених нација и Европске уније, приоритети су у години која долази.

Учинићемо све да Војска Србије буде уважена и респектабилна војна снага државе и народа, спремна за одбрану земље и увек прва кад треба помоћи народу у невољи. А учешћем у мировним мисијама показујемо нашу посвећености миру и припадање демократским снагама света које се залажу за стабилност и сарадњу, на добробит свих народа и држава.

Сада у осам мисија Уједињених нација и Европске уније имамо 226 припадника, што је дуго више од укупног броја наших мировњака у мисијама мира у претходној деценији.

Планирамо повећање и броја мисија и броја наших припадника, пре свега у мисијама Европске уније. Сада смо у оквиру те сарадње присутни у две мисије, EUTM Somalia и Atalanta, чији је циљ побољшање стања у Сомалији и борба против пиратерије у водама Индијског океана на Рогу Африке. Припремамо се за учешће у мисији у Малију у Африци, са медицинском тимом и тимом за обуку, а разматрамо могућности за пријављивање у још пар мисија ЕУ у Африци, где је присуство међународних снага неопходно за успостављање бољих услова за живот нападеног народа.

Остајемо чврсто одређени за јачање регионалне сарадње и поверења, које нас води у просперитет, бољи живот и интеграцију у Европску унију, велики мировни и

развојни пројекат који обележава деценије иза нас и време пред нама. Србија дели европске вредности и на њима гради перспективу бржег развоја, јачања економије и бољег животног стандарда свих својих грађана.

Приступамо изменама закона о одбрани и војсци и пратећим нормативним актима како би их ускладили са насталим променама. Тај поступак водићемо крајње транспарентно, да јавност зна шта радимо и шта хоћемо да урадимо, како би могла да упуту своје сугестије.

Према могућностима наставићемо опремање савременим наоружањем и опремом, а настојаћемо да перспективни производи наше одбрамбене индустрије нађу још шире тржиште у свету. С тим у вези, интензивно радимо на придобијању страних инвестиција за реализацију наших перспективних пројеката наоружања за које ћемо купце лакше наћи у сарадњи с партнерима.

Функционишемо у условима рестриктивног буџета, а тако ће бити и у 2014, када ћемо располагати са 60,4 милијарди динара. Из буџета добијамо 1,51 одсто бруто друштвеног производа, што је за четвртину мање од износа пројектованог Дугорочним планом развоја система одбране, који је Народна скупштина усвојила 2011. године. Али, свесни смо кризе и ово умањење се може схватити као наш допринос укупној штедњи, уз низ мера које смо на том плану већ применили.

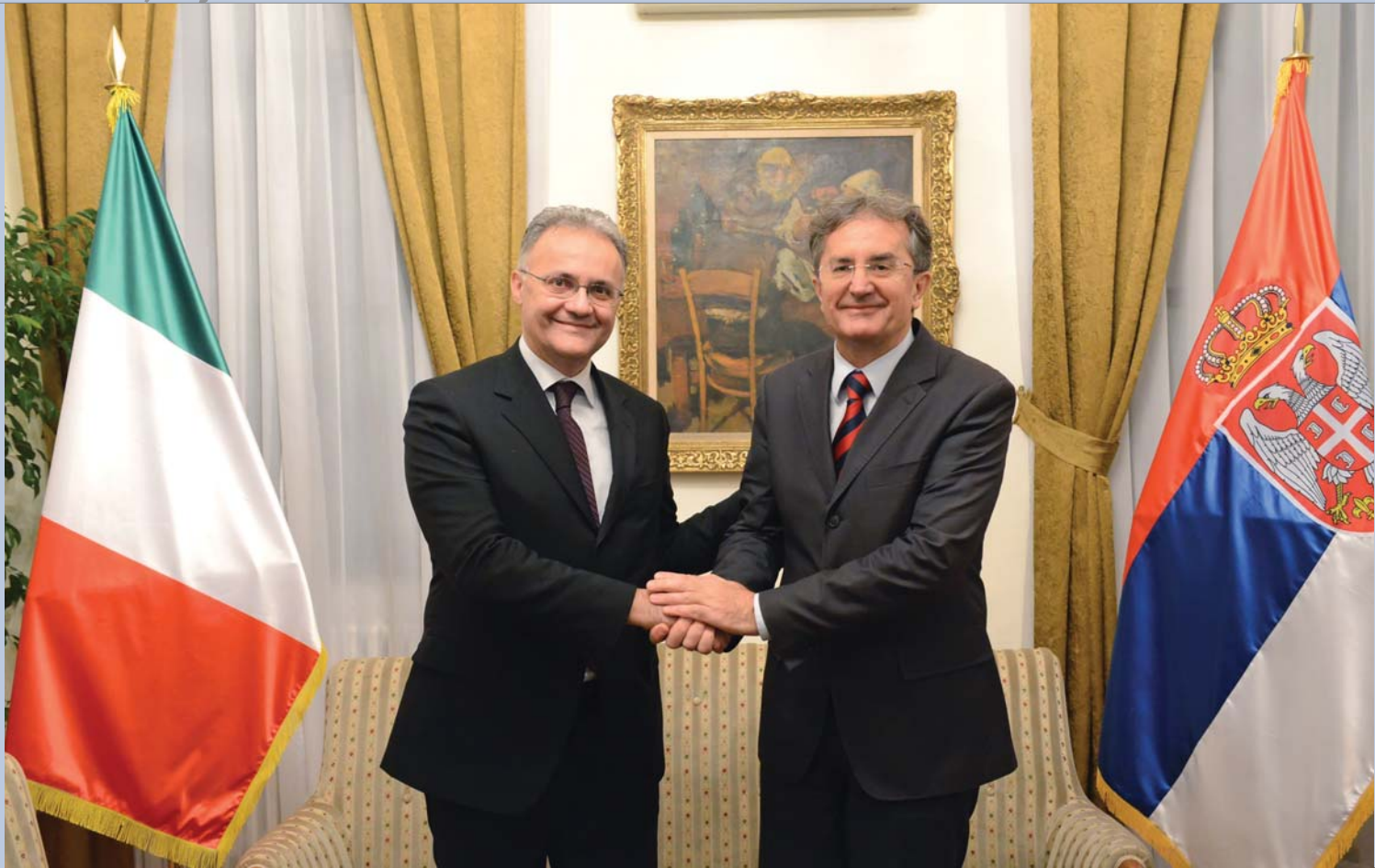
Са поносом кажем да је систем одбране један од најорганизованијих система у држави, који обезбеђује стабилно функционисање и испуњавање задатака у области одбране и безбедности, упркос свим изазовима, од којих издвајам оне које доноси финансијска криза и безбедносни ризици којима смо као држава и друштво изложени.

Радићемо одговорно и посвећено, то ће бити наш допринос да живимо боље и да новим генерацијама оставимо лепшу и богатију Србију.

Срећна Нова 2014!

Састанак министара одбране Србије и Италије

Стални успон сарадње

Министри одбране Србије и Италије, Небојша Родић и Марио Мауро, на састанку у Београду, 16. децембра, сагласили су се да је сарадња у сталном успону. Потврда је нови *Споразум о сарадњи у области одбране* између влада две земље, који су министри потписали током сусрета.

Тежишне области су школовање и усавршавање, обука специјалних јединица, обавештајни и извиђачки послови и обука тимова за уклањање неексплодираних убојних средстава. Планирано је да се у марту у Риму одрже седме билатерално-одбрамбене консултације.

Од 2005. године, 59 припадника Министарства одбране и Војске Србије били су на школовању и усавршавању у војнообразовним установама Италије, а у наредној школској години планира се упућивање официра на генералштабно усавршавање у Центру високих студија одбране у Риму, курсеве за обуку тимова за уклањање неексплодираних убојних средстава и курсеве у области цивилно-војне сарадње. Министарство одбране

Србије нуди усавршавање на свим нивоима школовања за припаднике оружаних снага Италије.

Министри Родић и Мауро разговарали су о унапређењу војномедицинске сарадње заједничким активностима Центра АБХО у Крушевцу и Интервидовске школе хемијске, биолошке, радиолошке и нуклеарне заштите оружаних снага Италије, а изражена је захвалност за могућност учења италијанског језика у Италијанском културном центру у Београду.

Родић и Мауро истакли су потребу интензивирања војноекономске сарадње две земље, потписивањем споразума о кодификацији, чиме се стичу услови да Србија буде примљена у виши ниво спонзорисаног чланства НАТО кодификационог комитета. Било је речи и о заједничком ангажовању у борбеним групама Европске уније и мултинационалним операцијама.

Министар Родић захвалио је на подршци Италије европским интеграцијама Србије, као и на професионалном ангажовању припадника оружаних снага Италије у саставу КФОР-а. ■

Потписан споразум о сарадњи са Европском одбрамбеном агенцијом

Нова развојна шанса

Министар одбране Небојша Родић и висока представница за спољне послове и безбедносну политику Европске уније Кетрин Ештон, која обавља и дужност директора Европске одбрамбене агенције, потписали су 13. децембра у Бриселу Административни уговор о сарадњи између Министарства одбране Републике Србије и Европске одбрамбене агенције.

Сарадња са Европском одбрамбеном агенцијом унапредиће интероперабилност Србије са државама чланицама ЕУ и омогућити јачање домаће наменске индустрије и истраживачких потенцијала српских института, као и технолошку модернизацију оружаних снага, а тиме и унапређење војних и одбрамбених способности.

Министар Родић је нагласио да

Министар Родић истакао је да је Европска одбрамбена агенција кључна за изградњу војних и цивилних способности путем развоја различитих иницијатива и програма, а сарадња кроз програме Европске одбрамбене агенције добар је начин да се достигну циљеви развоја капацитета које Србија не би могла достићи самостално.

је активно укључење у концепт Заједничке безбедносне и одбрамбене политике ЕУ допринело унапређењу спољнополитичке позиције Србије, као и да ће Министарство одбране наставити са активним учешћем у операцијама ЕУ за управљање кризама EUNAVFOR – Атланта и EUTM – Сомалија. ■

Сарадња са ОЕБС

9

Министар одбране Републике Србије Небојша Родић и шеф Мисије ОЕБС у Србији амбасадор Петер Буркхард разговарали су 18. децембра о актуелној сарадњи Мисије ОЕБС и Министарства одбране.

У разговору је оцењено да Влада Републике Србије доследно ради на испуњавању спољнополитичких приоритета у области европских интеграција, јачању регионалне сарадње и борби против корупције и организованог криминала.

Родић и Буркхард разговарали су о предстојећем председавању Републике Србије овом Организацијом у 2015. години. У току су припреме за улазак наше земље у састав тзв. „Тројке“, коју чине актуелни председавајући ОЕБС Украјина, Швајцарска која ће председавати у 2014. години и Србија која ће председавати у 2015. години. Сачињен је и Заједнички план који обухвата и војно-политичку димензију безбедности.

Истакнут је значај подрегионалних и регионалних иницијатива и процеса које доприносе јачању стабилности и сарадње међу државама.

Министар одбране захвалио је на помоћи коју ОЕБС пружа у реализацији пројекта CASM - „Програм развоја капацитета за управљање залихама конвенционалне муниције у Републици Србији“.

Тема разговора била је и Радионица о примени Кодекса поступања у војно-политичким аспектима безбедности, коју ће Министарство одбране организовати у марту следеће године у сарадњи са ОЕБС и Центром за безбедносну сарадњу – RACVIAC. Разговарало се такође и о вежби рачунарским симулацијама „VIKING 14“ у организацији Шведске и САД у првој половини следеће године, на којој ће учествовати и припадници Министарства одбране и Војске Србије, као и представници оружаних снага земаља региона и међународних организација. ■

Пријем поводом новогодишњих и божићних празника

Снага народа и др

Последице тог унутрашњег самосазревања видљиве су и данас, али напори које сви заједно чинимо и који већ дају резултате, дају нам за право да без лажне скромности утврдимо да пут који смо одабрали, пут суштинске реорганизације и свеукупног осавремењавања војске као целине, представља једино логичан и исправан смер развоја наших оружаних снага – нагласио је министар Родић, подсећајући да су историјске чињенице те које сведоче о темељној основи нашег вековног опредељења за слободу, доказ наше посвећености миру, толеранцији и жељи за сарадњом са свим народима и државама.

Родић је нагласио да је Војска Србије данас постала цењена и уважена сила спремна да квалификовано и квалитетно одговори на све претње и изазове по безбедност Србије и њених грађана, али и да својим кадровским и другим потенцијалима активно учествује у изградњи система колективне безбедности, како у региону, тако и шире.

Министар одбране Небојша Родић и начелник Генералштаба Војске Србије генерал Љубиша Дикић били су домаћини традиционалног пријема поводом новогодишњих и божићних празника који је, 18. децембра, приређен у Дому Гарде.

Међу многобројним гостима, свечаности су присуствовали председник Србије Томислав Николић, министри, представници законодавне, извршне и судске власти, дипломатски и војни представници акредитовани у нашој земљи, припадници Министарства одбране и Војске Србије, представници верских заједница, познате личности из културног и јавног живота и представници медија.

Поздрављајући присутне министар Родић је истакао достигнућа и приоритете у предстојећем периоду.

– Војска Србије је у последње две деценије прошла кроз изузетно буран, рекао бих болан период, нечега што би се могло назвати самосазревање, чак и самоосвешћивање.

– Место и улогу Војске Србије није могуће посматрати изоловано из целине слике нашег друштва. Промене којима тежимо и које већ остварујемо, нужно се одражавају и на Војску Србије, усмеравајући наше приоритете, при чему, у многим од тих активности, Војска Србије има врло активну и високо цењену улогу – указао је министар одбране, додајући да у прилог томе сведочи и чињеница да је у осам мултинационалних операција Уједињених нација и Европске уније ангажовано 226 припадника Министарства одбране и Војске Србије.

У години која је пред нама, према министровим речима, наставиће се активности на изградњи ефикасног и економски одрживог система одбране који усваја најбоље безбедносне стандарде компатибилне са окружењем. Опремање и модернизација, школовање и едукација, подршка развоју и унапређењу конкурентности одбрамбене индустрије на домаћем и страном тржишту, очување стандарда професионалних припадника у условима рестриктивног финансирања, као и учешће у мултинационалним операцијама УН и ЕУ, доградња организацијско-формацијске структуре Министарства одбране и унапређење нормативно-правног оквира приоритети су у наредној години.

– Учинићемо све да Војска Србије буде респектабилна војна снага народа и државе – поручио је министар одбране Небојша Родић, пожељевши присутнима срећне предстојеће празнике. ■

Биљана МИЉИЋ
Снимио Горан СТАНКОВИЋ

Подршка конкретним пројектима

Министар одбране Небојша Родић састао се протеклих дана са амбасадорима Данске, Алжира и Француске

На састанку министра одбране Небојше Родића и амбасадора Данске у Београду Мајкла Борг-Хансена истакнуто је да је Данска једна од најзначајнијих земаља донатора Министарству одбране кроз експертску и финансијску подршку. Покренута је иницијатива о потписивању Споразума о сарадњи у области одбране.

Приоритетна област је војно ваздухопловство. Данска је подржала успостављање регионалног Центра за трагање и спасавање донацијом цистерни и информатичке опреме, обуком запослених, као и подршком за чланство Србије у организацији за сателитско позиционирање за потребе трагања и спасавања.

Данска је прва и по броју донација информатичке опреме за три мултимедијалне учионице у Новом Саду, Горњем Милановцу и Нишу, а подршка се наставља у припремама вежбе „LOGEX 15”, која ће се у априлу следеће године одржати у нашој земљи. Данска подржава програме учења енглеског језика, успостављање и повезивање психолошких тест центара, а покренут је пројекат успостављања Центра за развој психолошке делатности.

У сусрету министра Родића са амбасадором Алжира, Абделкадером

Месдуом, истакнута је важност војно-образовне сарадње. У току је реализација Уговора о школовању припадника Министарства националне одбране Алжира на последипломским студијама, на основу којег се 15 алжирских инжењера налази на усавршавању у Војнотехничком институту, а 13 алжирских лекара школује се и усавршава на Војномедицинској академији.

Област војноекономске сарадње је такође значајна, као и иницијатива Алжира за ангажовање привредних капацитета Србије на реализацији програма изградње стамбених објеката.

Током разговора министра Родића са амбасадором Француске у Београду Франсоа Гзавије Дениом оцењено је да Влада Србије доследно ради на испуњавању спољнополитичких приоритета у области европских интеграција, јачању регионалне сарадње и борби против корупције и организованог криминала. Србија је такође заинтересована за сарадњу са Француском на заједничким пројектима у оквиру Европске одбрамбене агенције. Тежишне области сарадње су војно образовање, заједничка обука и учешће у мултинационалним операцијама под окриљем Европске уније, војноекономска и научно-техничка сарадња. ■

Светко Ковач, дир

ВБА

Војнобезбедносна агенција (ВБА) представљена је јавности 26. децембра 2003. године, после прве године реформског процеса, који је трајао од 2002. до 2010. године. Тада су дефинисани циљеви и задаци које је требало извршити да би се створила модерна и ефикасна војна контраобавештајна служба.

Десет година рада ВБА повод је за интервју са директором Светком Ковачем, који најпре истиче да су надлежни органи и стручна јавност дали оцену да су постављени циљеви реализовани и да Војнобезбедносна агенција данас функционише у складу са највишим европским и светским стандардима.

■ *Који је најважнији резултат реформе војне службе безбедности?*

– То је пре свега потпуно уређен нормативно-правни оквир, са модерним решењима која омогућавају висок ниво оперативности и ефикасности. С друге стране, развијени су и поштују се механизми заштите људских права и слобода, као и механизми надзора и контроле рада Војнобезбедносне агенције.

Унапредили смо методологију селекције и пријема кадра у Војнобезбедносну агенцију, као и њихово школовање и усавршавање за обављање сложених задатака.

У последњих десет година, Војнобезбедносна агенција опремљена је савременим оперативно-техничким средствима, што нам омогућава да се успешно супротстављамо савременим претњама систему одбране.

Војна служба безбедности је током историје мењала не само називе, него и своју суштину, од Контраобавештајне службе (КОС), Органа безбедности ЈНА и Органа безбедности ВЈ, Војне службе безбедности СРЈ до Војнобезбедносне агенције, као најмодернијег облика организовања

Значи сигурност

■ *За протеклих десет година мењао се нормативни оквир. Који су закони донети у оквиру реформског процеса?*

– Закон о службама безбедности СР Југославије из јула 2002. године био је полазна основа реформског процеса. На основу тог закона, Војна служба безбедности измештена је из Генералштаба у Министарство одбране. Први пут у историји служби безбедности уведено је да се посебни поступци и мере примењују по одлуци суда. Уведени су и веома прецизни механизми надзора и контроле рада служби безбедности. Такође је значајно да су, после скоро пола века, раздвојене војнополицијска и контраобавештајна функција.

Закон о основама служби безбедности Републике Србије из 2007. године уредио је механизме управљања, координације и контроле служби безбедности. Тим законом су прецизиране надлежности и начин рада Бироа за координацију рада служби безбедности, чиме је постигнут висок ниво усклађености и рационалности рада служби безбедности.

Конечно, Законом о ВБА и ВОА, који је донет 2009. године, први пут у историји служби на транспарентан начин дефинисани су посебни поступци и мере, процедуре одобравања и примене, контроле примене мера и коришћења података добијених на тај начин.

■ *Ове године су вршене измене и дојуне Закона о ВБА и ВОА. Шта је суштина тих измена?*

– Према Закону о ВБА и ВОА, приступ задржаним подацима теле-

комуникационих оператера или такозвани листинг, оствариван је на основу налога директора ВБА, уз прецизно разрађене услове, процедуре и могућности да се увек може остварити увид и тачно утврдити ко је приступао, када и којим базама.

Када је Уставни суд оспорио ову одредбу и донео пресуду да се та мера може примењивати искључиво на основу одлуке суда, предложили смо, заједно са правосудним органима, решење како би то што мање утицало на ефикасност нашег рада, посебно на поступања у хитним случајевима.

Морам да кажем да процедуре које су уграђене у нова законска решења функционишу много боље него што смо очекивали.

■ *Код грађана и даље постоји страх да службе нарушавају њихову приватност. Да ли имају разлога да се плаше?*

– Мислим да нема разлога за страх. Да би суд одобрио мере, потребно је да им у писаном облику образложимо основ сумње и разлоге због којих је неопходно да се те мере примене према конкретном лицу. Постоје разрађене процедуре одо-

бравања и примене тих мера, које подразумевају учешће већег броја лица у ланцу одлучивања и примене. Свако од њих зна да примена тих процедура подразумева одговорност и санкције.

И, што је најважније, уколико неко покуша да примењује мере изван ових процедура, савремена техничка средства региструју примену посебних мера, што контролним органима омогућава да утврде да ли је било случајева привременог нарушавања правилности мимо одлуке суда.

Овде желим да нагласим и принципе супсидијарности и сразмерности у примени овлашћења, који подразумевају примену мера надзора само у случајевима када се конкретан проблем не може решити применом стандардних метода и само према особама за које је то неопходно, што такође подлеже контроли.

У оквиру подношења извештаја Одбору за контролу служби безбедности, сем осталог, два пута годишње достављамо податке о броју мера, броју лица према којима су примењиване те мере, као и о разлозима њихове примене.

ХРОНОЛОГИЈА

У свом 67 година дугом постојању војна служба безбедности променила је неколико назива:

- Контраобавештајна служба, познатија као КОС, постојала је од 1946. до 1955. године.
- Органи безбедности ЈНА – од 1955. до 1992. године.
- Органи безбедности ВЈ – од 1992. до 2002. године.
- Војна служба безбедности СРЈ – од 2002. до 2003. године.
- Војнобезбедносна агенција Републике Србије – промовисана је 26. децембра 2003. године, а званично је почела са радом под тим именом 1. јануара 2004. године.

ВИСОКА ОЦЕНА

Одбор за контролу служби безбедности, 24. децембра, усвојио је Извештај о раду Војнобезбедносне агенције од 1. априла до 1. октобра 2013. године. Чланови Одбора оценили су да је извештај Војнобезбедносне агенције свеобухватан и да на целовит и квалитетан начин пружа увид у рад и резултате које је Војнобезбедносна агенција остварила у извештајном периоду.

Чланови Одбора за контролу служби безбедности позитивно су оценили професионално поступање и рад припадника Војнобезбедносне агенције на остваривању приоритетних задатака и нагласили пуну подршку њиховом даљем ангажовању на реализацији тежишних задатака безбедносне и контраобавештајне заштите Министарства одбране и Војске Србије, као и у супротстављању организованом криминалу и корупцији.

■ *Одбору за контролу служби безбедности поднели сте извештај о раду у другом полугодју ове године. Шта чини садржај тог извештаја?*

– Осим образлагања броја и основности примене посебних поступака и мера тајног прикупљања података и ефеката тих мера, чланове Одбора упознајемо са најважнијим безбедносним и контраобавештајним проблемима које смо решавали у извештајном периоду, као и са другим најзначајнијим питањима рада Агенције, као што су финансирање, логистичка подршка, кадрови, резултати рада унутрашње контроле и тежишни задаци и планови рада за наредни период.

Пре подношења усменог извештаја, Одбору за контролу служби бе-

збедности достављамо писмени извештај, који чланови Одбора проучавају и на основу тога постављају питања и траже допунска објашњења.

■ *Каква је сарадња и координација рада служби безбедности?*

– У ранијем периоду, у безбедносно-обавештајној заједници Републике Србије постојао је озбиљан проблем зато што није било тела које би координисало и усклађивало рад служби безбедности. На основу Закона о основама уређења служби безбедности из 2007. године, формиран је Биро за координацију рада служби безбедности, што је унапредило и сарадњу и ефикасност служби.

Мислим да је данас та сарадња на високом нивоу и да значајно доприно-

си ефикасном решавању безбедносних проблема и очувању националне безбедности Србије и свих њених грађана.

■ *Поново је актуелно отварање досијеа служби безбедности. Какав је Ваш став у вези са њим?*

– Војнобезбедносна агенција сукцесивно од 2006. године предаје Војном архиву грађу која је старија од тридесет година. Реч је о значајним документима, чијим коришћењем истраживачка и стручна јавност може значајно да осветли поједине историјске периоде и улогу служби безбедности или војске уопште у њима.

Војнобезбедносна агенција чува одређени број досијеа, који такође представљају значајан извор корисних података и због тога подржавамо све иницијативе за доношење закона о досијеима и њиховом отварању у складу са законом.

■ *У прошлом периоду посветили сте јакну бољу комуникацију са јавношћу и унапређењу свог визуелног идентитета?*

– Јавност је један од значајних инструмената контроле служби безбедности и због тога смо опредељени да јој омогућимо да остварује ту своју функцију.

РИЗИЦИ И ИЗАЗОВИ

Највећи изазови били су проблеми који су настали као последица једнострано проглашене независности Косова и Метохије и, у вези са тим, праћење и онемогућавање претњи дуж административне линије и на југу централне Србије. Један од наших приоритета била је заштита јединица и база у Копненој зони безбедности.

Извршавање задатака у оквиру сарадње са Хашким трибуналом био је један од значајнијих безбедносних проблема. Уложили смо много напора да докажемо да се нико од хашких оптуженика није крио у војним објектима и да припадници Војске Србије нису ни на који начин били укључени у њихово скривање.

Војнобезбедносна агенција је у протеклом периоду открила, прикупила квалитетне доказе и поднела кривичне пријаве против две организоване криминалне групе. Чланови тих група осуђени су за кривична дела злочиначког удруживања и друга тешка кривична дела, а спречена је и велика материјална штета.

Корупција је у једном периоду представљала значајну безбедносну претњу. Већи број лица је осуђен због ове делатности, што је имало превентивну функцију, тако да данас корупција у систему одбране представља низак ниво претњи.

Откривено је и спречено неколико случајева покушаја наступа страних служби према припадницима Министарства одбране и Војске Србије, што се због специфичности и осетљивости не представља у јавности.

У односу на ранији период, организовани криминал и корупција представљају знатно нижи ниво претње систему одбране. Најважније обавезе према Хашком трибуналу су завршене, иако су и даље остале обавезе које се односе на ратне злочине на просторима бивше Југославије.

Остале претње су и даље актуелне, с тим што су се појавиле и неке нове, као последица измењеног безбедносног окружења. Пре свега мислим на сајбер претње, што ће захтевати да нам информациона, односно сајбер безбедност, буде један од приоритета у наредном периоду.

Поводом десет година рада под новим именом, Војнобезбедносна агенција је организовала свечаност у Великој ратној сали старог Генералштаба, на којој је у знак захвалности за подршку и помоћ ВБА у извршавању сложених и одговорних задатака, директор агенције Светко Ковач доделио плакете високим државним и војним званичницима, међу којима и начелнику Генералштаба Војске Србије генералу Љубиши Диковићу, представницима безбедносно-обавештајне заједнице и судске власти, тела за надзор и контролу рада служби безбедности, као и независним државним органима, са којима је током протеклих десет година остваривала успешну сарадњу.

Говорећи о значају јубилеја ВБА, министар одбране Небојша Родић подсетио је на значај реформи у протеклом периоду, изражавајући велико

задовољство чињеницом да се данас остварује, пре свега, цивилна контрола рада службе.

– Драгоцена је и сарадња са невладиним сектором, за коју мислим да у наредном периоду треба да буде агресивнија и интензивнија. Парламентарна контрола је уствари транс-

паратност, ма колико то изгледало контрадикторно самом бићу постојања ВБА – истакао је министар Родић.

Поздрављајући присутне директор Светко Ковач истакао је да је војна служба безбедности започела реформе оптерећена наслеђем прошлости, а било је изражено и неповерење

не само јавности, него и политичких елита. Од промоције, 2003. године, до данас, ВБА је, уз спровођење реформи, решавала актуелне безбедносне проблеме у Србији, израстајући у модерну и добро организовану војну контраобавештајну службу.

Војнобезбедносна агенција је од 2010. године изменила свој визуелни идентитет и значајно осавременила и унапредила свој однос према јавности. У јулу 2010. најпре је представљен нови знак ВБА, на којем доминирају симболичне боје – тамноцрвена, сребрна и златна, као и симболи двоглавог орла, оцила, круне и крста, који симболизују заштиту суверенитета и националних интереса. Тада је усвојена и нова службена легитимација припадника ВБА.

У септембру 2010. године ВБА је поставила веб-сајт, са првенственим циљем да информише јавност о актуелним догађајима у свом раду. Сајт је одмах изазвао велико интересовање јавности, а до сада му је приступило око милион и по корисника интернета.

■ *Монографија „Војна служба безбедности у Србији“ представља још један начин на који се Војнобезбедносна агенција представила јавности?*

– У јуну ове године промовисали смо монографију „Војна служба безбедности у Србији“, којом желимо да

читаоцима приближимо време и околности у којима су се појавиле безбедносна и контраобавештајна делатност, организационе облике у којима је постојала војна служба безбедности од почетка 19. века до данас, а нарочито проблеме са којима се суочавала и које је решавала у разним историјским периодима.

Монографију чини посебно интересантом то што смо на тај начин отворили врата јавности за до сада необјављена документа из Архива ВБА, на основу којих смо описали неке

од најзначајнијих тајних операција које је служба водила од времена Краљевине Југославије до 1999. године.

За нас је нарочито значајно то што је монографија изазвала велико интересовање, што потврђује податак да је први тираж распродат већ десетак дана након што је књига објављена, због чега се издавач Медија центар „Одбрана“ одлучио за друго издање. ■

Раденко МУТАВЦИЋ

МУЛТИМЕДИЈАЛНИ МУЗЕЈ

У нашем представљању јавности значајно је и отварање мултимедијалног музеја Војнобезбедносне агенције, поводом Дана ВБА, 12. новембра 2010. године, у којем су представљени вредни документи из Архива ВБА, од времена Карађорђа и Милоша, преко КОС-а, Озне и Органа безбедности, до данас, и експонати које јавност до тада није имала прилике да види. Јавности су први пут приказана нека оперативно-техничка средства која је војна служба користила током свог постојања.

Можда најинтересантнији део овог путовања кроз историју војне службе безбедности представљају најважнији случајеви обавештајног деловања појединих припадника војске за стране службе, који осликавају неке преломне историјске догађаје и безбедносно-политичке прилике у којима су се догодили.

Обележена 99. годишњица Колубарске битке

У Лазаревцу је 15. децембра, уз државне и војне почести, обележена 99. годишњица Колубарске битке у Првом светском рату. Венце на спомен-костурницу српских, аустроугарских и мађарских војника положио је премијер Србије Ивица Дачић, који је предводио државну церемонију обележавања битке.

Делегацију Војске Србије и Министарства одбране која је положила венац предводио је начелник Генералштаба генерал Љубиша Диковић.

Венац на спомен-костурницу положили су и представници друштава који негују тековине ослободилачких ратова, представници амбасада Аустрије, Мађарске, Чешке и Словачке и званичници локалне самоуправе.

Говорећи на церемонији у Лазаревцу, премијер Ивица Дачић је рекао да Спомен храм Светог Димитрија са костурницом, представља место починка више хиљада јунака.

– Спомен-костурница у Лазаревцу редак је пример хуманости једног народа који је са својим погинулим војницима сахранио и непријатељске војнике – рекао је Дачић и истакао да нас њихове кости обавезују на само један пут, онај на коме у Европи никада више неће бити ратова.

У крипти Спомен-цркве са костурницом Светог Димитрија у Лазаревцу почива око 40.000 страдалих српских и аустроугарских војника. ■

Свечаности поводом Дана ВиПВО Модернизација је приоритет

Свечаној академији поводом 24. децембра – Дана Ваздухопловства и ПВО, у команди у Земуну присуствовали су министар одбране Небојша Родић и начелник Генералштаба генерал Љубиша Диковић, са сарадницима, представници Војске Србије, градске општине Земун и бројни гости.

– Од балканских ратова до данас, генерације пилота, противавионаца, техничара и специјалиста различитих профила уградили су се у богату историју нашег вида. Ти људи су најважнији, јер чине окосницу нашег вида – истакао је командант ВиПВО генерал-мајор Ранко Живак, подсећајући на подвиге хероја српског ваздухопловства из Априлског рата 1941. године и патриотизам и способност јунака који су се 1999. супротставили надмоћнијем противнику.

– Данас ВиПВО обезбеђује континуирану контролу и заштиту ваздушног простора Србије, што је наш

први и основни задатак. Имали смо бројне активности у међународној војној сарадњи, а посебно истичем превозење опреме за наш мировни тим у Цибути, авионом АН-26, што је у последње две деценије најсложенији задатак превозења – рекао је генерал Живак на свечаној академији.

На свечаности су уручене плакете за дугогодишњу сарадњу члану Већа општине Земун, Милосаву Стаменову и директору АД „Орао“ Милану Прици.

У културно-уметничком програму наступили су Радош Бајић, Миленко Павлов и Хор земунског камерног оркестра.

Дан ВиПВО на аеродрому Батајница припадницима је честитао начелник штаба Команде ВиПВО бригадни генерал Дејан Јоксимовић, истичући најважније резултате у протеклој години и приоритете у 2014.

– Од успешности пројекта опремања кључним борбеним средствима у наредних десет година зависиће будућност вида ВиПВО, али ће људи и даље бити окосница наших јединица – истакао је генерал Јоксимовић.

Свечаношћу у Батајници обележен је и Дан Центра за обуку ВиПВО, који је успешном реализацијом специјалистичке обуке војника на добровољном служењу војног рока, курсева додатног оспособљавања професионалних војника и основног курса за подофицире родова и служби ВиПВО значајно допринео јачању оперативних способности Војске Србије.

Поводом празника начелник Генералштаба генерал Љубиша Диковић примио је делегацију вида ВиПВО коју је предводио командант генерал-мајор Ранко Живак. ■

Н. ДРАЖОВИЋ
Снимео Г. СТАНКОВИЋ

Јачање одбрамбене индустрије Србије

У Дому војске у Београду одржан је састанак о функционисању привредних друштава из групације Одбрамбене индустрије Србије. Састанку су присуствовали министар одбране Небојша Родић, министар финансија Лазар Крстић, начелник Генералштаба генерал Љубиша Диковић, представници Министарства привреде, директори свих привредних друштава из ове групације, председници надзорних одбора и представници скупштина ових привредних друштава, као и „Југоимпорта – СДПР“.

На састанку су разматрана питања реализације финансијске консолидације предузећа из ове групације, унапређења производних капацитета, социјалног програма за решавање вишка запослених, као и решавање имовинско-правних питања проистеклих из процеса приватизације.

Одбрамбена индустрија је важан део привреде Србије и пред њом је задатак даљег организацијског и пословног снажења, с обзиром на производне потенцијале и извозне могућности. Нову развојну перспективу отвара Административни уговор о сарадњи између Министарства одбране Србије и Европске одбрамбене агенције, који су у Бриселу потписали министар одбране Небојша Родић и висока представница за спољне послове и безбедносну политику Европске уније Кетрин Ештон, која обавља и дужност директора Европске одбрамбене агенције.

На састанку је истакнуто да је за даље јачање домаће одбрамбене индустрије неопходно обезбедити још боље функционисање, повећање пословности, радне и технолошке дисциплине, као и подизање квалитета кадровске структуре у складу са дефинисаним захтевима.

Министарство одбране Србије учиниће све да расположиве капацитете одбрамбене индустрије Србије подржи и ојача, јер то представља значајан сегмент привреде наше државе. У том циљу наставиће непосредну сарадњу са надлежним државним органима, при чему очекује да се досадашња подршка настави и у наредном периоду. ■

Сарадња са Комисијом Афричке уније

Државни секретар у Министарству одбране Зоран Ђорђевић разговарао је са замеником председавајућег Комисије Афричке уније Ерастусом Мвенчом, током прве посете званичника ове организације, коју чине све државе афричког континента.

На састанку је истакнуто да је Србија спремна за унапређење сарадње са афричким државама, посебно у домену одбране и безбедности, с обзиром да се 63 припадника оружаних снага афричких земаља школује у војнообразовним установама Србије. ■

Интензивирана сарадња са Шведском

Делегација Министарства одбране Србије, коју је предводио заступник начелника Управе за међународну војну сарадњу пуковник Милан Коњиковац, боравила је у посети Оружаним снагама Краљевине Шведске. Током посете потписан је *План билатералне војне сарадње за 2014. годину*, који у односу на претходну годину садржи значајно више активности.

Министарство одбране охрабрено је шведском одлуком да у 2013. години први пут потпише План билатералне војне сарадње са неком државом, као и чињеницом да је током године проценат реализације активности био на врло добром нивоу.

– Србија је задовољна је подршком нордијских партнера, посебно намером Оружаних снага Шведске да настави да подржава Србију и отвори нове области сарадње – истакао је пуковник Коњиковац.

Начелник Међународног сектора Оружаних снага Шведске пуковник Ленард Даниелсон истакао је да Шведска види Србију као главног партнера на простору Западног Балкана. ■

Сарадња са Универзитетом у Марибору

Ректори Универзитета одбране и Универзитета у Марибору генерал-потпуковник проф. др Миодраг Јевтић и проф. др Данијел Ребољ, потписали су *Споразум о сарадњи*.

– Препознали смо неколико важних области у којима можемо сарађивати у обостраном интересу. Потписивање Споразума само је базични део на основу чега ће произаћи већи број иницијатива и предлога за сарадњу – рекао је Јевтић.

Потписивању споразума претходио је састанак две делегације током кога су представљени капацитети и организација Универзитета одбране и Универзитета у Марибору. ■

Др Дариа Даниелс Шкодник, декан Одбрамбеног колеџа НАТО-а

Моћ образовања

Одбрамбени колеџ НАТО-а (NATO Defense College – NDC) у Риму најважнија је образовна институција Северноатлантског савеза. Како доприноси раду и активностима Алијансе разговарали смо са деканом др Дариом Даниелс Шкодник, првом женом на тој високој дужности од оснивања колеџа 1951. године.

На почетку разговора др Дариа Даниелс Шкодник истиче да изузетност ове институције чини везаност за идеју коју је пре више од 60 година изнео генерал Двајт Ајзенхауер, први Врховни савезнички командант за Европу. Он је уочио потребу за новом међународном институцијом са јединственом образовном мисијом: да припрема официре и званичнике способне за прилагођавање новом безбедносном окружењу НАТО-а. Од оснивања 1951. године, Колеџ постаје најважнија образовна институција за обуку будућих лиде-

ра Савеза и обезбеђење академске изузетности у области студија безбедности.

■ *Шта су приоритети Одбрамбеног колеџа у освајању образовне мисије?*

– Визија генерала Ајзенхауера актуелна је и данас као и увек, и ми настављамо наше непрекидно трагање да његову визију колеџа прилагодимо реалности нашег времена. Наравно да се безбедносно окружење знатно променило од 1951. године и да је и колеџ

еволуирао. Од самог почетка, међутим, предвиђање дато у изворним Стратешким смерницама Северноатлантског савета и Војног комитета обезбеђује одговарајућу институционалну основу за динамичан и сврсисходан допринос колеца у три кључна приоритета: делотворности и јединству Алијансе, стратешком промишљању политичко-војних питања и образовању, студијама и истраживању у функцији остваривања ширих циљева Алијансе.

У том општем оквиру Одбрамбени колец такође подржава активан програмски приступ који подразумева контакте са другим образовним институцијама.

Сви се надамо да рат неће бити вођен у блиској будућности и да ће главно улагање НАТО-а бити у образовање и обуку. Одбрамбени колец, у спрези са стратешким командама, биће инструмент у ове две кључне области, настојећи да сачува оно што смо научили у време кризе. Ми треба да сачувамо способност за дијалог култура – не само култура народа, већ и институција – да би сачували мир и стабилност. У том циљу волела бих да видим веће учешће и веће ангажовање, које укључује земље Западног Балкана, и ја позивам ваше институције у области међународне безбедности да траже заједнички ангажман са НАТО Одбрамбеним колом у будућности. Надам се да ваш љубазни позив за овај интервју може бити добар почетак и хвала вам за ову прилику.

■ *НАТО Одбрамбени колец сироводи истраживања о најважнијим безбедносним и војним питањима који се тичу НАТО. Које теме су данас на врху дневног реда?*

– Одељење за истраживање даје анализе и мишљења о актуелним и отвореним питањима од значаја за особље у штабу НАТО и политичко руководство земаља чланица. Наша истраживања служе да обогате политичку и академску дебату о безбедносној и војној политици, нудећи практичне политике за актуелне теме везане за НАТО, ради информисаности доносилаца одлука у Алијанси и шире. Рад Одељења за истраживање може да осветли аргументе за и против, предности и мане, препреке и могућности, присутне у алтернативним политичким приступима који могу бити разматрани.

Набројају нека од најважнијих питања и проблема која ће бити у фокусу текућих и планираних истраживања. Како ће на НАТО утицати уравниотежавања америчких безбедносних приоритета у азијско-пацифичком региону? Шта ће бити стратешко усмерење Алијансе после повлачења снага ISAF из Авганистана 2014? Пратићемо такође будућу сарадњу са Русијом, нестабилности на Блиском истоку и њихове импликације на Медитерански дијалог, грађански рат у Сирији, као и Иран и његове нуклеарне амбиције. Међу нашим приоритетима биће и сајбер безбедност, кооперативна безбедност и даљи развој политике партнерства, обука за управљање кризама и образовање, поморска безбедност и НАТО мисије. Све у свему, ми заиста живимо у занимљивим временима.

■ *Каква је сарадња са институцијама партнерских земаља, посебно Западног Балкана?*

– Ово је јединствена установа не само у образовању, већ, како сам напоменула, у стратешким истражи-

вањима и пружању помоћи у овој области. Одбрамбени колец НАТО-а је платформа за дијалог међу културама, религијама и идеологијама. У нашим академским програмима настојимо да искористимо трансформацијску моћ образовања. На нашим вишим курсевима често смо имали учеснике из Западног Балкана – из Хрватске, Босне и Херцеговине, Македоније и Србије.

■ *Какви су изгледи за унапређење сарадње са одговарајућим институцијама у Србији?*

– Србија је важан партнер за НАТО, због њене стратешке улоге у постизању мира, стабилности и помирења у региону Западног Балкана. Она има позитивну улогу у промовисању стабилности у региону, радећи на томе конструктивно са суседним земљама.

Као чланица Партнерства за мир од 2006, Србија развија сарадњу са НАТО у разним областима: безбедности, реформи сектора одбране и безбедности, науци, животној средини и информисању јавности. Сарадња је обострано корисна, као и за регион Западног Балкана.

Навешћу неке заједничке активности које би могли даље унапређивати. Школа националне одбране посетила је Одбрамбени колец у јуну 2012. године, предвођена државним секретаром и начелником школе. Истраживачки Програм *Партнерства за мир* је вредан допринос сарадњи са институцијама на Западном Балкану, као што су војне академије, универзитети и истраживачки центри. Од 2011. године два учесника из Србије похађала су Виши курс Одбрамбеног колеца. Конференција команданата акаде-

НАУЧЕНЕ ЛЕКЦИЈЕ

Постало је јасно да ће образовање и обука бити још важнији ако желимо да осигурамо спремност Алијансе и јединство у будућности. Одбрамбени колец НАТО-а је добро позициониран за важну улогу да обезбеди да искуство стечено заједничким радом не буде изгубљено, али и да промовише вредности НАТО заједнице и олакша постизање консензуса с нашим партнерима.

САМОУВЕРЕНОСТ

Узбуђена сам што водим најважнију стратешку институцију Алијансе за академске послове у овако пресудном тренутку. Наставићу у настојањима да се искористи трансформациона моћ образовања. Моја чврста намера је да дам позитиван допринос да напори колеџа остваре своју основну мисију ефикасно и успешно и уверена сам да ће тако и бити.

мија и института одбране, у организацији Одбрамбеног колеџа, може да помогне успостављању ближих веза у области високог образовања. У том погледу могли би сви да радимо боље. Имате отворен позив да учествујете.

■ *Ви сте прва жена декан од оснивања Одбрамбеног колеџа пре више од 60 година. Шта то значи за Вас и колеџ?*

– Тачно је, од почетка није било жена у врху Одбрамбеног колеџа. Мени је поверена та престижна функција од моје земље Словеније и 28 НАТО савезника. Иако сагледавам ствари у далеко ширем контексту него што је само родно заснована перспектива, тај фактор ми може обезбедити још већу пажњу него што би иначе био случај. Захвална сам на томе. Ово је ново поглавље за Одбрамбени колеџ, са првом женом деканом, чиме се повећава нагласак НАТО-а на родној равноправности на кључним позицијама. Савез и његови партнери предузимају акције за подршку имплементацији Резолуције 1325 Савета безбедности УН – Жене, мир, безбедност. НАТО такође препознаје да, ако је рат био већином мушки посао вековима, мир треба да омогући и мушкарцима и женама да граде часно и поштено друштво за свако људско биће. ■

Раденко МУТАВЦИЋ
Снимила Стефана САВИЋ

Посета Одбрамбеног колеџа НАТО

Србија фак

Полазници 123. класе Курса за више официре, наставно особље и представници менаџмента Одбрамбеног колеџа НАТО из Рима, током боравка у дводневној наставној посети Министарству одбране и Војсци Србије, присуствовали су у Дому Гарде на Топчидеру презентацијама спољне, безбедносне и одбрамбене политике Србије, сарадњи са КФОР-ом, учешћу Србије у мултинационалним операцијама и организацији рада и наставном програму Високих студија безбедности и одбране, највишем облику усавршавања у систему одбране Србије.

У поздравној речи, државни секретар Зоран Ђорђевић истакао је да „приступ који исказујемо последица је нашег чврстог опредељења за наставак и константно унапређење и до сада веома интензивне сарадње са Северноатлантским савезом, кроз механизме Програма *Партнерство за мир*“. Та сарадња се веома успешно одвија, не нарушавајући војну неутралност Србије, коју је прокламовала Народна скупштина 2007. године, оценио је државни секретар Ђорђевић.

Миомир Удовички, помоћник министра спољних послова за безбедносну политику говорио је о путу Србије у Европску унију, партнерским програмима са државама у региону и ситуацији са Косовом, која је изазвала велику пажњу официра на усавршавању у НАТО колеџу.

Помоћник министра за политику одбране Мирослав Јовановић објаснио је како Србија сарађује са НАТО, ЕУ и другим међународним организацијама, истичући да сви аранжмани доприносе развоју одбрамбених потенцијала Србије и подстичу мирно окружење у региону и шире. У том погледу Србија је укључена у рад бројних регионалних иницијатива, а све је запаженије и њено учешће у мировним мисијама УН и ЕУ. Јовановић је истакао да очекује развој сарадње са Европском одбрамбеном агенцијом, даље интензивирање активности у оквиру Програма *Партнерство за мир* и представио потенцијале Србије за унапређење међународне војне сарадње.

Генерал-мајор Војин Јондић, начелник Управе за оперативне послове Генералштаба (Ј-3) говорио је о учешћу Војске Србије у мултинационалним операцијама и о сарадњи са

ПОТПУКОВНИК АЛБЕРТО ЛЕТО, НАЧЕЛНИК УПРАВЕ ЗА ОДНОСЕ СА ЈАВНОШЋУ ОДБРАМБЕНОГ КОЛЕџА НАТО

Имали смо исцрпне презентације, много питања и отворене разговоре о важним безбедносним питањима као што су питање Косова, економије, спољне, безбедносне и одбрамбене политике Србије. То је од великог значаја како за наставни кадар колеџа тако и за полазнике курса. Истичем и врло добре импресије о напорима Србије да допринесе безбедности у региону. Србија може пуно да уради за мир и безбедност на Балкану, што ће допринети и њеном бржем придруживању Европској унији.

тор стабилности

КФОР-ом, а пуковник Слободан Јоксимић о програмима Високих студија безбедности и одбране, највишег облика усавршавања у систему одбране.

Након презентација и дискусија о бројним безбедносним питањима значајним за Србију, регион и евроатлантске интеграције, помоћник министра Јовановић оценио је да су Министарство одбране и Војска Србије у току ове године, у региону и на ширем међународном плану, препознати као поуздан партнер, што је свеукупно допринело изградњи поверења, безбедности и стабилности. ■

Б. МИЉИЋ

ДР ДАРИА ДАНИЕЛС ШКОДНИК, ДЕКАН ОДБРАМБЕНОГ КОЛЕЏА НАТО

На вишим курсевима у Одбрамбеном колеџу у Риму имамо представнике 34 земље који нису само из земаља чланица Алијансе. Имамо полазнике из Медитеранског дијалога, Истанбулске иницијативе али и из Пакистана, Монголије као и представнике других глобалних партнера.

Циљ наших регионалних посета, где први пут долазимо у Србију, јесте да боље схватимо друге земље и окружење. Безбедност је ствар повезаности земаља и веома је важно да разговарамо и свим важним питањима. Такође је циљ да наши полазници курса што боље схвате ваш напредак, вашу одбрамбену политику, учествовање у свим процесима и уопште спољну политику Србије. Истичем да смо ту прилику искористили на најбољи начин и очекујемо посету делегације вашег Универзитета одбране да подстакнемо даљу сарадњу и да Србија пошаље још својих представника на наш колеџ.

Састанак начелника војнообразовних установа Југоисточне Европе

Знаци добре сарадње

Колико нам је стало до борбене готовости, толико нам је битан и ниво образовања наших припадника, истакао је министар одбране Небојша Родић на отварању скупа

Недавно одржан први састанак начелника војнообразовних установа Југоисточне Европе, чији је домаћин био Универзитет одбране наше земље, испунио је сва очекивања учесника.

Представници Србије, Црне Горе, Хрватске, Босне и Херцеговине, Словеније и Македоније, као и норвешки и британски изасланици одбране, изразили су задовољство због организовања скупа на којем су дефинисани конкретни модели за унапређење регионалне сарадње у области војног образовања. Учесници су размењивали искуства у области основних академских студија и каријерног усавршавања официра на свим нивоима, а било је речи и о сарадњи у домену научних истраживања и војног издаваштва.

Министар одбране Републике Србије Небојша Родић најавио је да се нада да ће наш главни град и наредне године бити место одржавања скупа који ће обухватити све земље Југоисточне Европе које исказују заинтересованост за сарадњу са нашим Универзитетом одбране.

– Имам намеру да добар део свог времена и овлашћења искористим како би наше војнообразовне институције биле још препознатљивије у времену које долази, а Универзитет одбране што подстицајни и перспективнији, не само за наш систем него за српско образовање уопште – рекао је министар Родић.

Према његовим речима, готово је са схватањем образовања као статичног процеса. Време је перманентног учења које се никад не завршава.

– То се потврђује и у нашим програмима и пројектима. У том смислу, колико нам је стало до борбене готовости, толико нам је битан и ниво образовања наших припадника, и уопште младих који долазе – рекао је министар одбране, додајући да је то будућност коју желимо и која ће донети мир, а да је управо наука креативни допринос таквој будућности.

РАЗМЕНА ИСКУСТАВА

Пуковник Гојко Кнежевић, представник Оружаних снага Босне и Херцеговине:

– Овај скуп представља проширење сарадње у области војног школовања, али и у смислу размене искустава у научноистраживачком раду, такмичењу кадета, превасходно земаља које имају развијен систем војног образовања. Ми, нажалост, нисмо у тој групи, па, баш као и Црна Гора, кадете школујемо у партнерским земљама, поред осталих и у земљама региона. Као полазници установа у којима се усавршавају наши кадети ће донети добар ветар сарадње у овом делу Европе.

ПОНОВО БЛИСКИ

Професор Антон Гризолд, министар одбране Словеније од 2000. до 2004. године:

– Управо нас овакви скупови повезују више него што је био случај у блиској прошлости и због тога сам јако задовољан. Присутни су представници свих република некада наше заједничке државе. Сада смо опет блиски и радићемо на заједничким пројектима. Жао ми је што до сарадње није дошло и раније, и то не само у области војног образовања, већ и шире, у одбрамбено-безбедносном домену.

Ректор Универзитета одбране генерал-потпуковник проф. др Миодраг Јевтић подсетио је да Србија има 160 година дугу традицију војног образовања.

– Уз подршку државног и војног руководства готово све ресурсе којима располажемо објединили смо у систем под именом Универзитет одбране – истакао је генерал Јевтић и додао да та високошколска институција до сада има 25 акредитованих студијских програма на четири степена усавршавања.

На скупу, који је осим Краљевине Норвешке подржала и Велика Британија, норвешки изасланик одбране пуковник Асбен Ас истакао је значај рађања нових идеја о сарадњи у области војног образовања у региону. Упркос економски тешком времену неопходно је наћи оптимална решења која ће обезбедити континуитет веома важног процеса војног образовања, пре свих за официре и војнике, јер су нам у области безбедности неопходни стручњаци.

Начелник Војне академије генерал-мајор др Младен Вуруна посебно је истакао област основних, мастер и докторских студија, заједничке пројекте и публикавање радова, размену кадета и учешће на мањим вежбама, уз могућност заједничких предавања видео-линком. ■

Владимир ВЈЕШТИЋ
Снимио Јово МАМУЛА

ВЕСТИ

23

»»» ТЕХНИЧКИ семинар „Безбедно руковање и демилитаризација ваздухопловних убојних средстава“, који је уз помоћ Владе САД организован у сарадњи Министарства одбране Србије и Међународног фонда ИТФ из Словеније, одржан је у Техничком ремонтном заводу Крагујевац. Полазници су имали низ практичних вежби, чиме су употпуњена теоријска излагања о безбедном руковању и демилитаризацији ваздухопловних убојних средстава. ■

»»» ПРЕДСТАВНИЦИ мобилног тима НАТО-а из америчке базе у Рамштајну у Немачкој посетили су команду ВиПВО. Разговарано је о унапређењу сарадње у више области од обостраног интереса. ■

»»» КОМАНДА Речне флотиле и радници Железница Србије, чланови хуманитарног друштва „Костадин Веселиновић Коста“, у сарадњи са Институтом за трансфузиологију Војномедицинске академије, организовали су у новосадској касарни „Александар Берић“ традиционалну акцију добровољног давања крви. Сто тридесет радника Железница Србије из градова широм Србије и деведесет припадника Речне флотиле, одазвали су се и овога пута хуманитарној акцији у којој је прикупљено око 100 литара драгоцене течности. ■

»»» У СУСРЕТ новогодишњим и божићним празницима, припадници Војске Србије у мултинационалној мисији UNIFIL у Либану, са колегама из осталих земаља, организовали су поделу играчака и пакетића за малишане са територије зоне одговорности. Према речима потпоручника Радована Илића, задуженог за цивилно војну сарадњу у мисији, поклоне за малишане обезбедили су припадници српског, шпанског и контингента Ел Салвадора у акцији „Један војник, једна играчка“. ■

»»» ДЕЛЕГАЦИЈА кадета Краљевске војне академије из Сендхарста у Великој Британији посетила је Медицински факултет ВМА у Београду. Након презентације студијских програма који се изводе на Медицинском факултету ВМА, размењена су мишљења о начину и условима студирања. ■

»»» ПРИПАДНИЦИ Речне флотиле, у гарнизонима Нови Сад, Београд и Шабац прославили су Светог Николу, заштитника морепловаца, рибара, бродова и пловидбе. После литургије у новосадском Храму Светог Ђирила и Методија, обележавању Никољдана у команди Речне флотиле у касарни „Александар Берић“ присуствовао је и војни свештеник капетан Ђорђе Стојисављевић, начелник Групе за верска питања у Првој бригади. ■

Нови станови у насељу „ Степа Степановић ”

Министар одбране Небојша Родић уручио је кључеве 87 новоизграђених станова на локацији бивше касарне „Војвода Степа Степановић“ у Београду, активним и пензионисаним припадницима Министарства одбране и Војске Србије. Министар Родић поручио је свима који раде у систему одбране да буду подстицај онима који чекају решење стамбеног проблема.

– Ове године у нове станове усељено је 589 породица припадника система одбране, у Београду и другим гарнизонима. Наставићемо тако. За расподелу остају још 142 стана. То нас обавезује да гледамо како ћемо започети нови циклус – рекао је министар Родић.

Начелник Управе за инфраструктуру пуковник Милан Сладоје рекао је да пројекат доделе станова иде према плану, добром динамиком. Од 748 станова намењених припадницима система одбране додељено је 490, а могуће је добијање још 31 стана за расподелу.

Директор Грађевинске дирекције Србије Небојша Шурлан истакао је да су у оквиру пројекта сви грађевински радови окончани и да ће остатак нераспоредених станова релативно брзо бити додељен припадницима система одбране.

Пројекат изградње станова у сарадњи са Грађевинском дирекцијом Србије почео је у јануару 2011. године. На локацији некадашње касарне, која обухвата 42 хектара површине, гради се стамбено-пословни комплекс са 4.616 станова, 156 локала, 1.430 гаражних и 3.300 отворених паркинг места. Министарству одбране припада 21 одсто бруто површине простора у насељу „ Степа Степановић ” за решавање стамбеног питања припадника Војске Србије. ■

С. АНЂЕЛКОВИЋ
Снимко Г. СТАНКОВИЋ

1. јануар 2014.

Примопредаје дужности

► Генерал-мајор Јовица Драганић, досадашњи директор Инспектората одбране, ступио је на дужност заменика начелника Генералштаба Војске Србије. ■

► Нови директор Инспектората одбране је генерал-мајор мр Горан Радовановић, до сада на дужности заменика команданта Здружене оперативне команде. ■

► Дужност заменика команданта Здружене оперативне команде Генералштаба Војске Србије примио је бригадни генерал Славољуб Јанићијевић, који је до сада био начелник Управе за обавештајно-извиђачке послове Генералштаба (Ј-2). ■

► Пуковник Петар Латковић, који је до сада био начелник Кабинета начелника Генералштаба преузео је дужност команданта Централне логистичке базе. ■

► Дужност начелника Кабинета начелника Генералштаба Војске Србије примио је досадашњи заменик пуковник Стеван Котарлић. ■

Ротација српских мировњака у UNIFIL-у

Заменик начелника Генералштаба генерал-мајор Јовица Драганић примио је припаднике Војске Србије који одлазе у мултинационалну операцију UNIFIL у Либану.

Мајори Жељко Орбовић и Манојле Мићовић и капетани Бојан Раковић, Небојша Вујанац, Бранко Радовановић и Слободан Катанчевић наредних шест месеци биће ангажовани као штабни официри у мисији UNIFIL, док ће у елементу националне подршке бити мајори Далибор Томић и Саша Струњаш, капетан Славко Пантић, заставник Милан Марковић и старији водник прве класе Златко Олујић.

Пријему су присуствовали заменик команданта Здружене оперативне команде бригадни генерал Славољуб Јанићијевић и начелник Центра за мировне операције пуковник Миливоје Пајовић. ■

Јачање система образовања

На проширеном Колегијуму начелника Генералштаба, ректор Универзитета одбране генерал-потпуковник проф. др Миодраг Јевтић представио је Универзитет одбране, сарадњу са другим универзитетима и визију ове високошколске установе.

Генерал Јевтић је посебно нагласио да је мисија Универзитета одбране да јачањем система образовања изгради идентитет професионалног официра, оспособљеног и спремног за све интелектуалне и етичке изазове официрског позива. ■

Представљен Нацрт плана одбране

У складу са законском процедуром, члановима проширеног колегијума министра одбране и начелника Генералштаба, у Дому Гарде представљен је *Нацрт плана одбране Републике Србије*.

Министар Небојша Родић прихватио је *Нацрт плана одбране* и наложио да се тај документ упути на даљу процедуру у Владу Републике Србије ради усвајања.

План одбране Републике Србије је основни плански документ на основу кога се утврђују задаци свих субјеката одбране у погледу организације снага, средстава, мера и поступака за рад државних органа и употребу Војске Србије на заштити и спасавању људи, материјалних добара и животне средине у ратном и ванредном стању. ■

Новогодишњи пријем Управе за односе са јавношћу

У сусрет новогодишњим и божићним празницима, Управа за односе са јавношћу, већ традиционално приредила је у Дому војске пријем за представнике медија који су у претходној години сарађивали са Министарством одбране или извештавали о темама везаним за систем одбране.

Свечаности је присуствовао и министар одбране Небојша Родић и представници Министарства одбране и Војске Србије.

Поздрављајући присутне госте, начелник Управе за односе са јавношћу пуковник Петар Бошковић позитивно је оценио сарадњу са медијима током претходне године, изражавајући наду да ће се и у наредној години такав тренд наставити. ■

Помоћ Војске

Управник Васпитно-поправног дома у Крушевцу Иван Мијаиловић захвалио је министру одбране Небојши Родићу за помоћ коју је Војска Србије пружила Дому.

Војска је, на молбу Дома у Крушевцу, помогла да се изграде два бунара у новоизграђеном делу са фудбалским тереном. Према наводима у допису управника Мијаиловића, војници су вредно радили и оставили користан поклон Васпитно-поправном дому у Крушевцу. ■

Деценија чланства Србије у CISM

Амбасадори Војске

На свечаности поводом обележавања десет година чланства Републике Србије у Међународном савету за војне спортове – CISM, министрима одбране и омладине и спорта Небојши Родићу и Вањи Удовичићу и начелнику Генералштаба Војске Србије генералу Љубиши Диковићу додељене су Свечане плакете за допринос јачању мира и међуармијске сарадње.

Министар одбране Небојша Родић честитао је значајан јубилеј и обећао пуну подршку.

– Од вас зависи да ли ћете учествовати на следећем такмиче-

њу у оквиру CISM, у Финској. Формирајте добру екипу, спремну за врхунске резултате, којом ћемо моћи да се подичимо, а од нас очекујте све предуслове.

Министар омладине и спорта Вања Удовичић истакао је да без јаке и спремне Војске нема ни јаке државе, а без спорта нема здраве нације.

– У том смислу војска и спорт имају много заједничког и представљају оно што краси сваку нацију. У војсци, током служења или обуке, баш као и док се бавите спортом, много тога можете да научите и кренете крупним корацима напред. Та-

кву поруку морамо пре свих послати деци, која су будућност Србије – рекао је министар Удовичић.

Шеф српске делегације при CISM пуковник Драган Ћини захвалио је свима који подржавају подизање опште физичке спремности и унапређење физичке обуке.

– Ако желимо да напредујемо, морамо се поредити с другима, ради чега и померамо своје границе и градимо вредносне узоре – рекао је пуковник Ћини.

Поводом јубилеја у почасног члана српског огранка CISM промовисан је холандског пуковника у пензији Мишел ван Мерс, бивши генерални секретар CISM.

СПОРТ МЕЊА СВЕТ

Спорт много више доноси него што кошта, он ствара добро обучене официре и војнике. Али и моралне људе, пријатељство. Спорт је данас најбоља инвестиција, рекао је на свечаности холандски пуковник Мишел ван Мерс, бивши генерални секретар CISM.

Плакете и признања за изузетне резултате уручене су спортистима, а за посебан допринос представницима институција и организационих целина, међу којима и Управи за односе са јавношћу Министарства одбране и Управи за обуку и доктрину Генерал-

ПРИЈАТЕЉСТВО КРОЗ СПОРТ

Међународни савет за војне спортове – CISM је званична међународна спортска асоцијација и представља савремену димензију активног успостављања међународних војних односа, али је и средство за промоцију и јачање мира у свету, међуармијске сарадње, поверења и помирења кроз спорт. Тај идеал садржан је у слогану организације – *Пријатељство кроз спорт*.

штаба, а појединцима и за допринос међуармијској сарадњи.

Признања су уручена и бившим шефовима Делегације CISM, пензионисаним генерал-мајорима Добросаву Радовановићу и Видосаву Ковачевићу, пуковнику у пензији Бранку Бошковићу, бившем државном секретару др Зорану Јефтићу и команданту Копнене војске генерал-потпуковнику Александру Живковићу. ■

Владимир ВЈЕШТИЋ
Снимила Душка СТЕФАНОВИЋ

Трећи семинар о учењу на даљину

Трећи семинар Центра за симулације и учење на даљину, на којем је учествовало око сто представника из свих организационих целина Министарства одбране и Војске Србије, ангажованих у процесу образовања и обуке, био је посвећен анализи Пројекта учења на даљину у нашем систему одбране, његовим резултатима, текућим активностима и плановима за наредне две године.

Презентовани су и електронски курсеви и остали едукативни садржаји, доступни за учење на интернету, односно Платформа центра за учење на даљину.

Отварајући овогодишњи скуп, пуковник др Горан Шимић, начелник Центра за симулације и учење на даљину, рекао је да, за разлику од претходна два семинара, овај има за циљ анализу до сада урађеног и пројекцију развоја мобилног учења у наредном периоду.

– Надам се да ће нам информације које овде добијемо помоћи не само у сагледавању све већег значаја учења на даљину, већ и у стварању синергије свих учесника у ланцу образовања и обуке, како би се одлични технолошки ресурси које смо успоставили и електронски садржаји које смо направили искористили на најбољи начин за јачање система одбране и безбедности, постизањем интероперабилности, респектабилног квалитета и професионалности. Тиме бисмо омогућили и интензивније укључивање наших оружаних снага у главне токове очувања мира у региону и свету – рекао је пуковник др Шимић.

Ректор Универзитета одбране генерал-потпуковник проф. др Миодраг Јевтић нагласио је да ће се на семинару учесници информисати о постигнутим резултатима у процесу учења на даљину, чији значај у савременом свету непрекидно расте.

– Ово је прилика да проценимо могућности које имамо и сагледамо шта могу да очекују припадници Министарства одбране и Војске Србије, заинтересовани за учење на даљину и перманентно усавршавање. На овом месту

треба одговорити на питање колико им је доступно професионално усавршавање коришћењем најсавременијих достигнућа у процесу образовања – рекао је генерал Јевтић.

На семинару је било више речи о обуци наставника и непосредних извођача обуке у коришћењу Платформе за

ЕЛЕКТРОНСКИ КУРСЕВИ

Центар за симулације и учење на даљину реализовао је и пет курсева (три на енглеском и два на српском језику) за припаднике Војске Србије упућене у мировне операције. Обрађене су теме везане за организацију, контингенте и логистику Уједињених нација, међународно хуманитарно право и аеро-медицинску евакуацију. Кад је реч о курсевима за основне студије, Центар је организовао два курса из биотероризма, док су за високе студије безбедности планирана четири курса о међународним безбедносним организацијама, геостратегијским карактеристикама региона у свету, стратегијском планирању одбране и управљању одбраном, као и четири курса из области здравствене заштите, прва помоћ за болничаре и војнике, заштита од ХИВ инфекције за медицинско особље и војнике.

учење на даљину, промоцији тог процеса у јединицама Војске Србије, изрази и квалитету електронских курсева, учењу у међународним активностима везаним за учење на даљину, развоју апликација за мобилно учење...

Међународна сарадња припадника Центра реализована је учешћем на неколико конференција и семинара у иностранству, попут Конференције о напредном дистрибуираном учењу у Норвешкој, маја ове године, или изградом курсева за Уједињене нације. ■

Д. ГЛИШИЋ

Додељене војне СПОМЕН-МЕДАЉЕ

Министар одбране Небојша Родић уручио је у Дому гарде војне спомен-медаље за изузетне резултате члановима проширеног колегијума начелника Генералштаба Војске Србије – бригадним генералима Предрагу Симовићу, Дејану Јанковићу и Миломиру Тодоровићу, пуковницима Жељку Нинковићу и Стевану Котарлићу и заставнику прве класе Милојку Милосављевићу.

Поводом војних празника, Дана Копнене војске и Дана ВиПВО, министар Родић је доделио припадницима Војске Србије 243 војне спомен-медаље за изузетне резултате у војној служби. Одликовано је 29 официра, 68 подофицира, 94 професио-

нална војника, 10 војних службеника и 42 војних намештеника.

Такође, поводом завршетка 2013. године, наградио је укупно 69 припадника Војске Србије, међу којима су генерал-мајор Ђокица Петровић и бригадни генерал Миломир Тодоровић.

Начелник Генералштаба генерал Љубиша Диковић, поводом завршетка 2013. године, наградио је 119 припадника Војске Србије, међу којима су чланови проширеног колегијума генерал-мајор Горан Радовановић, бригадни генерали Горан Зековић и Дејан Јанковић и заставник прве класе Милојко Милосављевић. ■

Вежба „Нишава 2013“

Укасарни „Аеродром“ у Нишу одржана је једнострана, тростепена вежба подржана рачунарским симулацијама „Нишава 2013“, прва вежба оваквог типа која се изводи ван Центра за обуку путем симулација. Вежбом на тему „Извођење дејстава у

противпобуњеничкој операцији“, која је за циљ имала унапређење нивоа обучености команди Специјалне бригаде и 63. падобранског батаљона, руководио је мајор Горан Видаковић.

Учеснике су у току вежбе обишли начелник Управе за обуку и доктрину Генералштаба бригадни генерал Горан Зековић и командант Специјалне бригаде бригадни генерал Јелесије Радивојевић. ■

Начелник ВМА почасни члан Националног КОМИТЕТА за биоетику

Начелник Војномедицинске академије бригадни генерал проф. др Маријан Новаковић промовисан је у почасног члана Националног комитета за биоетику Комисије за сарадњу са Унеском Републике Србије. Поред начелника ВМА, у почасне чланове промовисани су и председник САНУ академик проф. др Никола Хајдин, потпредседник САНУ академик проф. др Љубиша Ракић и декан Биолошког факултета Универзитета у Београду проф. др Јелена Кнежевић Вукчевић. ■

Основа Буџетски фонд за финансирање стамбених потреба

Одлуком Владе Републике Србије основан је Буџетски фонд за финансирање стамбених потреба припадника Војске Србије и запослених у Министарству одбране. Фонд ће се пунити средствима из прихода Министарства одбране: средствима добијеним од откупа станова и гаража, делом новца од продаје непокретности из Мастер плана, донација, буџета и других, законом дозвољених извора.

Њиме ће се, како стоји у Одлуци Владе, на основу важећих прописа о решавању стамбених потреба припадника, финансирати прибављање станова и одржавање стамбених зграда и других простора које користи Министарство одбране.

Овим Буџетским фондом управљаће Министарство одбране. У стручном и административно-техничком погледу тиме ће се бавити надлежне јединице Министарства, а коначна акта доносиће министар одбране. ■

Директор центра „Симон Визентал“ Ефраим Зуроф у Београду

Злочин геноцида не застарева

29

Познати ловац на нацисте и наследник Симона Визентала посетио је једно од највећих стратишта Јевреја у Другом светском рату на Старом сајмишту и одржао јавно предавање о својим искуствима у трагању за преживелим нацистичким злочинцима

Директор центра „Симон Визентал“ Ефраим Зуроф боравио је у Београду у организацији Одбора за Јасеновац Светог архијерејског сабора Српске православне цркве, Института за европске студије и Удружења „Наша Србија“. Током вишедневне посете, познати ловац на нацисте и Визенталов наследник обишао је некадашњи логор Старо сајмиште и одао пошту жртвама геноцида, а затим у препуној сали Привредне коморе Србије одржао предавање о лову на преостале нацистичке ратне злочинце широм света. На предавању у Великој сали Привредне коморе Србије Ефраим Зуроф навео је и три разлога за посету Београду и Србији.

– Најпре желим да припремим терен за реализацију акције „Последња шанса“ која ће се, с циљем привођења правди преосталих нацистичких злочинаца, спровести и у Србији, а затим и да промовишем своју истоимену књигу, недавно објављену и на српском језику. Осетио сам и обавезу да обиђем Старо сајмиште, једно од великих стратишта Јевреја, над којима су нацистички злочинци у Другом светском рату починили стравичан геноцид.

Истичући да неофашизам, подгрејан дугогодишњом економском кризом и рецесијом, јача у Европској унији, посебно у њеним новијим чланицама, попут Хрватске, слушаоцима веома занимљивог предавања Зуроф је пренео и своја искуства из лова на злочинце, спроведеног у Немачкој, Литванији, Летонији, Естонији, Пољској, Румунији, Аустрији, Хрватској и Мађарској. Он је најавио да ће операција „Последња шанса“, иначе заједнички пројекат центра „Симон Визентал“ и фондације „Таргум Шлиши“, ускоро бити спроведена и у Србији.

Коментаришући недавне неофашистичке инциденте у региону, Зуроф је оценио да економска рецесија, глобализација, страх од губитка националног идентитета, али и пасивност власти погодно делују на јачање шовинизма и екстремизма, од којих је нацистички свакако најдеструктивнији.

– Од нових чланица Уније очекивало се да су, још пре пријема, прихватиле европске вредности, али оно што

Заједно са Ефраимом Зурофом, стратиште на Старом сајмишту обишли су и владика липљански Јован, викарни епископ патријарха Иринеја, Милан Коњанин, виши научни сарадник Института за савремену историју и Млађан Ђорђевић, оснивач „Српског кода“.

Према подацима Државне комисије за утврђивање ратних злочина, у нацистичком концентрационом логору Старо сајмиште од 1941. до 1944. било је интернирано око 100.000 људи, жена, деце и старца, од којих је скоро 40 одсто убијено. Већина заточеника били су Јевреји, Срби и Роми.

виђамо у земљама попут Словеније, Летоније, Естоније, Хрватске, али и у земљама с много дужом демократском традицијом, јесу покушаји промене историје холокауста у Другом светском рату, јачање неофашизма, гласање за десничарске представнике с ултранационалистичким програмом – рекао је Ефраим Зуроф.

На питање какви су његови утисци када борави у Србији, Зуроф је одговорио да је Србија вероватно једна од ретких земаља источне Европе у којима се цени рад центра „Симон Визентал“.

– Имамо богату сарадњу не само са властима у Србији, већ и с локалним организацијама и удружењима. Рад нашег Центра подржавају и Српска православна црква и локалне групе, а њихова помоћ је некеме ко долази са стране да реализује истраживања и оствари циљеве неопходна – казао је Зуроф захваливши се због пружене подршке и огромне помоћи у случају Шандора Кепира, оптуженог за учешће у убиствима током новосадске рације 1942. године. ■

Д. ГЛИШИЋ
Фото Танјуг

Прва редовна скупштина Војног синдиката Србије

Преговорима до бољитка

Залагање за унапређење општих статусних и социјалних услова запослених у Министарству одбране и Војсци Србије позитивно утиче и на укупно стање оперативних и функционалних способности јединица – једна је од порука учесника скупа који је одржан у Врњачкој Бањи

Законом о Војсци, донетим 2008, и Уредбом о синдикалном организовању из 2011. године, прецизирани су надлежност и делокруг синдикалног организовања у нашем систему одбране. Према речима Јосипа Чапе, председника Војног синдиката Србије (ВСС), синдикат је статутарно опредељен као независна, добровољна, нестраначка и интересна организација запослених у Министарству одбране, утемељена на начелима демократског заступања и уважавања својих чланова.

– Уз предлоге и иницијативе упућене послодавцу, односно Министарству одбране, нудимо и могућа решења, што сматрам јединим исправним начином деловања. Другачији приступ засигурно не би довео до позитивних резултата, што ни послодавцу, ни синдикату не иде у прилог. Такво стајалиште подразумева обострано разумевање и уважавање равноправних саговорника и већ даје добре резултате – наводи Чапо. Каже и да Синдикат нема законско право да се меша у командовање, нити је то циљ синдикалног удруживања. – Сматрамо и да побољшање општих услова живота и рада на најнепосреднији начин утиче на задовољство запослених у систему одбране, а на тај начин и на укупно стање оперативних и функционалних способности јединица и установа Војске Србије – истиче Чапо.

Основ за ступање у преговоре с послодавцем јесте потписивање Колективног уговора, за шта је потребно до-

стићи и верификовати репрезентативност синдиката која, законски, подразумева бројност чланства од најмање 15 одсто у односу на укупан број запослених у Министарству одбране. Како ВСС за сада није достигао законски предвиђену бројност, један од основних циљева и задатака постављених на скупштини јесте управо његово омасовљење.

За годину дана, колико је протекло од оснивања и верификације Војног синдиката, 27. новембра 2012, организацији су приступила 2.802 члана, од официра, подофицира, професионалних војника, до војних службеника и намештеника, организованих у 17 основаних синдикалних група, док је у фази оснивања још седам. Како у ВСС не желе уплитање у било какве облике политичког ангажовања, одлучили су да остану ван великих синдикалних организација, али тренутно и ван удруживања с неком од још пет синдикалних организација које, с далеко мањим чланством, делују у Министарству одбране и Војсци Србије.

Према речима Душка Толмача, потпредседника ВСС, иако је заживео тек у Речној флотили и Првој бригади, прихваћен је захтев Синдиката за измене Типског споразума о техничко-просторним условима за рад, уважени су разлози за одлагање примене појединих делова Правилника о накнади путних и других трошкова, а послодавцу је упућен и предлог конкретних измена. У току су разговори око начина исплате накнада које се не обрачунавају по основу радних листа.

Јосип Чапо, председник Војног синдиката Србије

Сви чланови ВСС колективно су осигурани од последица несрећног случаја, и у радном и ван радног времена, што би, након потписивања Колективног уговора, требало да постане обавеза послодавца. Установљен је Фонд солидарности који у одређеним ситуацијама члановима пружа новчану помоћ, а организују се и различите активности, попут доделе новогодишњих пакетића или поклона деци која полазе у први разред основне школе. ■

Б. М. ПОПАДИЋ

ВОЈНИ СИНДИКАТИ У ОКРУЖЕЊУ

У свим земљама у окружењу делују војни синдикати. У Хрватској од 2001. постоји Синдикат дјелатника у Војсци и државним службама, али учлањење још увек није дозвољено професионалним војним лицима запосленим у хрватском министарству одбране. У Словенији од 2010. делује Синдикат војника Словеније, у Македонији још од 1998. постоји Синдикат одбране и безбедности, а нека врста војног синдиката постоји и у Црној Гори.

Под називом Euromil, у Европској унији делује Европска асоцијација војних синдиката, а већина земаља чланица НАТО-а у војсци има формиране синдикате.

МЕДИЈА ЦЕНТАР
ОДБРАНА

Специјални прилог 98

ВОЈСКА СРБИЈЕ У 2013. ГОДИНИ

БУДУЋНОСТ ПРИПАДА ХРАБРИМА

За већину институција крај године је време када се сумирају уписци, анализирају резултати, гледавају остварени циљеви и планира будући рад. Тако је и у Војсци Србије, која је бројне и сложене задатке у прошлој години успешно извршила. Није било једноставно. Свесни да је резултат најора њених припадника јачање безбедности и угледа Србије давала им је снагу да савладају потешкоће.

Обезбеђујући административну линију према Косову и Метохији и контролишући Коинену зону безбедности, Војска се доказала као гарант стабилности и безбедности наше земље.

Минулу годину памтићемо и по томе што је српска војска у мултинационалну операцију Уједињених нација у Либану упутила пешадијску чету, највећу јединицу која је до сада учествовала у мировним мисијама, по вежби „Ресава 2013“, у којој је учествовало више од 1.000 припадника, и вежби „Гром 2013“, где је проверила spremност снага за хитно реаговање. Остале забележено и да је у 2013. години Центар за усавшавање кадрова АБХО у Крушевцу добио сертификат партнерског центра за образовање и обуку, те да је Војска свој празник, 23. април, прославила величанственом свечаношћу у граду на Расини.

Годину 2013. ујамтићемо и по поновном увођењу верске службе у Војску Србије, освештавању богослужбених простора, првих од времена Другог светског рата и новој генерацији пилота авиона „орак“ и „МиГ-29“. Војска Србије била је домаћин међународне вежбе специјалних јединица „Eagle 2013“ и Четвртог форума главних подофицира земаља централне и југоисточне Европе.

Како год је то било потребно, војска је била уз своје грађане. Војници су ошклањали последице поплаве у општини Бујановац, а у лешњим месецима снабдевали водом Горњи Милановац, Чачак, Лебане, Нове Бановце и села у околини Сомбора. Војска Србије поставила је мост и Резервату природе „Горње Подунавље“ у Бачком Моноштору. Војни лекари посетили су 68 села и прегледали око 2.500 људи, а у акцији „Књига на дар“ градским и школским библиотекама Војска је уступила више од 60.000 књига.

Војници крај године дочекују с јасним плановима за будући развој оперативних способности својих јединица и Војске Србије у целини.

У 2014. години планиране су две велике националне вежбе. Здружена оперативна команда Генералштаба извешће тактичку вежбу с бојевим гађањем са снагама за хитно реаговање, а Команда Коинене војске имаће здружену тактичку вежбу с бојевим гађањем ојачаним механизованим батљоном, уз учешће авијације из састава ВиПВО. Планирано је и учешће Војске Србије у две изузетно значајне међународне вежбе: „ВИКИНГ 14“ – командно-штабној вежби подржаном рачунарским симулацијама, којој је основно место реализације у Шведској, а једно од извојених у Србији, и „Платинасти вук 2014“ – мултинационалној вежби коју ће с Маринским корпусом Европске команде САД и земаља из окружења извести на Бази „Југ“.

Када је реч о опремању, Војска ће бити реална, али окренута будућности. Имајући у виду такве кризеријуме, приоритетни опремања и модернизације усмериће се ка одржавању и, где је могуће, ка унапређивању оперативних способности, пре свега снага за реаговање, снага за учешће у мултинационалним операцијама и јединица декларисаних према Концепту оперативних способности. Следећи други услов, наша војска исказала је и потребу за набавком борбених ваздухолова, ракетних система за прошивваздухоловна дејства, опреме за Оперативни центар ВиПВО, као и радаре ваздухоловног осматрања јављања и навођења. Поменуће набавке, међутим, није могуће реализовати редовним финансирањем из буџета. Државни врх је преознао и разумео такве потребе и потпуно подржава њихову реализацију. Надамо се да успех неће изостати.

С великим ентузијазмом улазимо у нову, 2014. годину, и спремно дочекујемо изазове које доноси, јер будућност припада храбрима! ■

ОБУКА И ВЕЖБЕ

У протекле три године успостављен је нов и савремен систем обуке, прилагођен захтевима времена, пре свега професионализације. Протекла 2013. година потврдила је да наша војска напредује у области обуке и вежби.

Иако се економска криза у земљи неминовно пренела и на Војску Србије, остављајући траг, пре свега, на опремање средствима за обуку, не значи да се од обуке одустало или да се она не реализује. У складу с расположивим финансијским средствима, дефинисани су приоритети у обуци који гарантују одржавање, а у појединим елементима и унапређење оперативних способности.

Тежиште је у 2013. години било на колективној обуци, пре свега на вежбама команди и јединица, а ради достизања спо-

собности за успешно извршавање задатака у оквиру додељених мисија, што показује број реализованих националних и мултинационалних вежби. Посебно су биле значајне вежбе подржане рачунарским симулацијама.

Оправдано улагање у симулационе системе

У току године реализовано је седам симулационих вежби, од којих је први пут једна била бригадног нивоа, у којој је учествовала команда 98. ваздухопловне бригаде. Шест вежби било је на нивоу батаљона, укључујући и обуку декларисаних снага за учешће у мултинационалним операцијама. Остварени резултати таквог начина обучавања у потпуности оправдавају средства уло-

Реализовано је седам симулационих вежби, једна бригадног нивоа, а шест на нивоу батаљона

**Припадници Војске извели
више од 400 тактичких вежби,
од чега је 25 одсто било
с бојевим гађањем**

жена у оснивање и опремање Центра за обуку путем симулација. Подсетимо да је за опрему и кориснички софтвер који се користи у Центру од 2009. године до данас потрошено око милион и сто хиљада долара, не рачунајући радове на инфраструктури.

У области индивидуалне обуке, 2013. годину обележило је неколико активности. У центрима за обуку оспособљено је 976 војника на добровољном служењу војног рока и 399 кандидата за професионалне војнике. Почео је и процес заокруживања стандарда индивидуалне обуке свих субјеката обуке у Војсци. Стога је израђен „Концепт стандардизације индивидуалне обуке“, а планира се да цео процес буде окончан током 2014. године.

Ради унапређења планирања и вредновања колективне обуке, интензиван је рад на финализацији „Прегледа задатака обуке команди и јединица Војске Србије“, као својеврсне „збирке задатака“ за обуку. „Преглед задатака“ прилагођен је професионалној војсци и његова примена у обу-

ци директно је везана с командантовом, односно командировом проценом обучености јединице за извршавање задатака у поступку планирања обуке, као и при вредновању обучености.

Маршеви појачали физичку обуку

У области физичке обуке, у току прошле године тежиште је било на подизању нивоа физичких способности професионалних припадника Војске. Акцент је на примењеним облицима физичке обуке у јединицама, посебно увођењем кондиционих маршева команди и јединица. Маршеви су интегрисани с различитим садржајима тактичке обуке, попут оријентације на непознатом терену, с кретањем под тактичком претпоставком, у условима ограничене видљивости и слично. Процењено је да, поред тога што позитивно утиче на подизање нивоа физичких способности припадника Војске Србије, тај облик физичког вежбања доприноси

**На вежби „Ресава 2013“
на „Пасуљанским ливадама“
учествовало око 1.000 припадника**

јачању колективног духа јединице, унапређује тимски рад и кохезију колектива.

Нова средства за обуку

Када је реч о средствима и објектима за обуку, у току године је учињен видан напредак. Усвојено је „Путство о планирању, изградњи, опремању, коришћењу и одржавању непокретности за обуку у Војсци Србије”, као помоћ командама и јединицама приликом покретања поступака за изградњу, модернизацију, адаптацију, али и коришћење и одржавање непокретности за обуку.

Искорак је учињен и када се говори о даљој изградњи и развоју Интервидовског полигона „Пасуљанске ливаде”.

Решењем Владе Србије из априла 2013. године, којим је утврђен јавни интерес за експропријацију земљишта ради изградње и опремања полигона, створене су претпоставке за интензивирање реализације пројекта развоја „Пасуљанских ливада” као централног полигона Војске Србије за потребе обуке, првенствено из садржаја тактичке обуке јединица ранга батаљона и виших, те ватрене обуке и гађања из колективног наоружања.

Јединице и појединци учествовали на 37 међународних вежби, што је за око 50 одсто више у односу на 2012. годину

Могућност опремања и осавремењавања инфраструктуре за обуку у директној је вези с расположивим финансијским средствима. Ради унапређења квалитета обуке јединица које се упућују у мултинационалне операције, у Базу „Југ” формиран је Центар за обуку јединица пре упућивања у мултинационалне операције. Полигони и вежбалишта за обуку у оквиру Центра обезбедиће услове за оспособљавање јединица за извршавање задатака у другој мисији, у складу с најсавременијим стандардима.

Центар је опремљен савременом опремом за симулацију погодака MILES, која обезбеђује реалистичну обуку, као и возилима „хамер” за обуку јединица које учествују у мултинационалним операцијама.

Домаће вежбе

Прошле године припадници Војске Србије извели су више од 400 тактичких вежби јединица различитог нивоа. Од тога 25 одсто биле су тактичке вежбе с бојевим гађањем, које представљају најсложенији и најопаснији облик обуке. Ни на једној од тих вежби није дошло до угрожавања безбедности, живота и здравља припадника војске, нити угрожавања безбедности цивилног становништва и њихове имовине.

Вежба „Гром 2013“ окупила око 800 војника и старешина, а реализована на територији и у ваздушном простору Србије

„Ресава 2013“ била је показна, једнострана тактичка вежба с бојевим гађањем – „Ојачани пешадијски батаљон у одбрани с преласком у противнапад“. Вежба нивоа тактичке групе – ојачани батаљон изведена је у организацији Команде КоВ, на „Пасуљанским ливадама“ у јуну 2013. године, а учествовало је око 1.000 припадника војске.

Вежба је реализована како би се унапредила и приказала обученост команди у процесу припреме и извођења борбених дејстава, као и тактичка и ватрена оспособљеност јединица, те информисала јавност о достигнутом нивоу оперативних способности Војске.

„Гром 2013“, показну вежбу на терену – „Употреба снага за хитно реаговање Војске Србије у операцијама одговора на кризу“, извела је Здружена оперативна команда Генералштаба, у складу са задацима из области прве мисије, ангажовањем снагама за хитно реаговање. Реализована је на територији и у ваздушном простору Србије, а на вежби је учествовало око 800 припадника војске. Циљ вежбе био је да се унапреди увежбаност снага за хитно реаговање наше војске за извођење операција одговора на кризу, те командовање снагама у операцији.

Међународне вежбе

Током 2013. године повећао се број међународних вежби на којима су учествовали припадници Војске Србије. Јединице и појединци учествовали су на 37 међународних вежби, што је за око 50 одсто више у односу на 2012. годину. Од тог броја, на 19 вежби припадници наше војске учествовали су с јединицама или у својству штабних официра, док су на 18 вежби били у својству посматрача.

У сарадњи с Европском командом оружаних снага САД војници и старешине наше војске учествовали су на три међународне вежбе: „ERF 14-01“ у Немачкој, „Rapid Trident“ у Украјини,

„BSRF“ – „Bulgaria ISAF COIN Training“ у Бугарској. Те су активности, пре свега, биле намењене декларисаним јединицама Војске Србије за учешће у мултинационалним операцијама.

„Rapid Trident 2013“ је тактичка вежба која се реализује сваке године у Украјини. Прошле године реализована је уз учешће припадника оружаних снага из 17 земаља (око 1.300 припадника). На њој су Војску Србије представљала два стрељачка вода која броје 47 припадника Прве бригаде КоВ. Тема вежбе били су задаци из домена друге мисије Војске.

Циљ тактичке вежбе „BSRF 13“, изведене у Републици Бугарској, била је припрема за учешће у мултинационалним операцијама, односно сагледавање искустава америчких снага у извршавању основних тактичких и ватрених задатака у регионима где мир одржавају међународне војне снаге. Вежбу су организовале моринске снаге САД и припадници бугарских оружаних снага, а учествовао је стрељачки вод из састава Друге бригаде КоВ.

Представници наше војске увежбавали се на вежбама: „ERF 14-01“ у Немачкој, „Rapid Trident“ у Украјини, „BSRF“ – „Bulgaria ISAF COIN Training“ у Бугарској

У Хохефелсу, у Немачкој, реализована је тактичка вежба „ERF 14-01“, која представља завршну вежбу дела европских ротационих снага пред период ангажовања. Из наше војске ангажован је стрељачки вод из састава Друге бригаде КоВ.

Значајно је поменути и вежбе у оквиру Форума начелника генералштабова балканских земаља. Циљ тих вежби, поред размене искустава с припадницима оружаних снага балканских земаља, био је, пре свега, унапређе-

ње међусобне сарадње и разумевања, чиме се посредно остварује и утицај на унапређење безбедносне ситуације и стабилности у региону.

У октобру 2013. године наша земља била је домаћин мултинационалне вежбе специјалних јединица „Eagle 2013”. Реч је о тактичкој вежби с бојевим гађањем, која је планирана и изведена као једна од активности из Листе заједничких активности Форума. Вежбу је планирала Команда КоВ, а реализовала Специјална бригада на полигону „Орешац”. Учествовао је 141 припадник специјалних јединица из Србије, БиХ, Бугарске, Грчке, Македоније, Румуније, Турске и Црне Горе. Специјалци су увежбавали дејства тимова специјалних снага у операцијама подршке миру и размени искустава из специјалних операција.

„Eagle 2013” окупила 141 припадника специјалних јединица из наше земље, БиХ, Бугарске, Грчке, Македоније, Румуније, Турске и Црне Горе.

Војска је учествовала на вежбама „Neighbours” и „Iron Cat” с Мађарском, „Air Solution” с Румунијом, „Capable Logistician” с Чешком и на вежби с бојевим гађањем циљева у ваздушном простору на „Шабли” у Бугарској.

Петнаест припадника службе везе и телекомуникација је ангажовано на вежби „Combined endeavor 2013” у Немачкој.

На Бази „Југ” формиран Центар за обуку јединица пре упућивања у мултинационалне операције.

Од 2009. до 2013. у Центар за обуку путем симулација уложено је око 1.100.000 долара.

У оквиру планова билатералне војне сарадње у 2013. години изведене су вежбе: „Neighbours” и „Iron Cat” с Мађарском, „Air Solution” с Румунијом, „Capable Logistician” с Чешком и тактичка вежба с бојевим гађањем циљева у ваздушном простору на полигону „Шабла” у Бугарској.

На тактичкој вежби у Графенверу, у Немачкој, „Combined endeavor 2013”, учествовало је 15 припадника Војске Србије, а у Горњем Милановцу 13 старешина наше службе везе и телекомуникација. Вежба се изводи већ неколико година ради провере интероперабилности телекомуникационих и информатичких средстава, опреме и проце-

дура, те упознавања с техникама, поступцима и процедурама НАТО-а. ■

ПОДОФИЦИРСКИ

Подофицирски кор Војске Србије за собом је оставио годину великих изазова и напорног рада. Требало је надоградити систем, испитати његове евентуалне недостатке и, што је најважније, учинити кораке ка јачању подофицирског строја, који чини носећи стуб свих армија света. У 2014. годину строј професионалних војника и подофицира улази бројнији и боље обучен.

У 2013. години изведена су 122 програма усавршавања подофицира – каријерних и специјалистичких, чиме су у потпуности створене претпоставке за квалитетно усавршавање и професионални развој подофицира у складу с потребама Војске. Нормативи су усаглашени с „Концептом обуке и професионалног развоја подофицира“, а њихова израда плод је сарадње свих главних и првих подофицира из команди и јединица наше војске.

Премда није прошла ни година од ступања на снагу нових стандарда, увелико се, на

основу запажања и искустава у примени, анализира и дорађује програм обуке војника и подофицира како би следеће године ефекти обучавања били још бољи.

Свечаност достојна памћења

За подофицирски кор најзначајнији догађај у прошлој години била је октобарска промоција 164 нових водника, који су после завршеног Основног курса за подофицире стали на чело одељења у јединицама Војске. Иза сваког од њих стоје најмање три године рада и доказивања у својству професионалних војника, најмање врло добре службене оцене и гаранције претпостављених да заслужују прилику да постану старешине Војске Србије. О важности поменутог догађаја за систем одбране сведочи и присуство министра одбране Небојше Родића, начелника Генералштаба генерала Љубише Диковића,

генерала Љубише Диковића,

Реализована 122 програма усавршавања подофицира – каријерних и специјалистичких

КОР

као и најодговорнијих старешина наше војске и представника војнодипломатског кора.

Годину 2013. обележио је и Виши курс за подофицире који је први пут реализован са 14 водника по новом програму, и који је производ сопствених потреба и искустава које су наши подофицири стекли на сличним курсевима у иностранству. После завршеног Основног курса за подофицире, Виши курс је услов за напредовање у каријери. Тај ниво усавршавања подофициру даје неопходна знања и способности да може бити командир првог одељења и заменик командира вода, и обављати подофицирске дужности у команди чете и батаљона, као и дужности специјалисте треће класе.

Први пут реализован Виши курс за подофицире, који је успешно завршило 14 водника

Треба рећи да се у овом тренутку у јединицама на почетним подофицирским дужностима налази и 20 жена, што је готово двоструко више него пре две године.

Успостављен систем усавршавања

После неколико година застоја у школовању подофицира, 2010. почела је селекција најбољих војника и њихово усавршавање на Основном курсу за подофицире у новоформираном Центру за обуку и усавршавање подофицира Ко-

После завршеног Основног курса за подофицире, промовисано 164 нових водника

манде за обуку у Панчеву. Прву генерацију полазника курса већином су чинили професионални војници с джимом стажом у Војсци, који су радом и резултатима заслужили промену статуса.

После три године од професионализације Војске стекли су се услови да војници који су дефинитивно одлучили да своју каријеру вежу за Војску Србије, и који се способно-

На почетним подофицирским дужностима налази се и 20 жена, што је скоро двоструко више него пре две године

стима и знањем издвајају од осталих, крену линијом дефинисаног професионалног развоја.

Почетком 2014. обученост и резултати рада војника биће рангирани према строго дефинисаним и, за све једнаким, параметрима. То ће олакшати и поједноставити селекцију и свако ће знати „своје место у строју“.

Током прошле године организована су и изведена три Лидерска курса које је успешно завршило 255 професионалних војника. Неки од њих ће, уколико испуне строге професионалне захтеве, моћи да конкуришу и за Основни курс за подофицире.

Јачање утицаја и угледа

За шест година, од како је успостављена подофицирска подршка командовању, порасли су улога и значај првих и главних подофицира, што се види по веома одговорним и значајним задацима који им се поверавају и што команданти све више уважавају предлоге и сугестије из њихове надлежности.

Главни подофицир
Војске Србије
био домаћин 4. форума
главних подофицира
из региона централне
и југоисточне Европе

Организована и
изведена три Лидерска курса,
које је успешно завршило
255 професионалних војника

Прошлу годину обележила је и активна и динамична међународна војна сарадња, у којој су учествовали војници и подофицири на вежбама, курсевима, такмичењима и сличним активностима у нашој земљи и у иностранству.

Главни подофицир Војске Србије, заставник прве класе Милојко Милосављевић, у новембру је био домаћин 4. форума главних подофицира из региона централне и југоисточне Европе, где се окупило 12 иностраних главних подофицира. Таква активност први пут је реализована у нашој земљи.

Према оцени учесника и њиховим утисцима, конференција је успешно протекла. Разменивши мишљења и искуства с иностраним колегама наши подофицири остварили су значајне професионалне контакте. ■

МЕЂУНАРОДНА

Међународна сарадња је и на билатералном и на мултилатералном нивоу током 2013. године била веома плодна. Војска је бројним активностима допринела јачању националне безбедности, обезбедила међународну подршку реформским процесима, унапредила ниво обуке, проширила могућности када је реч о школовању и усавршавању кадра по најбољим стандардима, те обезбедила приступ новим научним и техничким достигнућима, као и достизање интероперабилности и развој наменске индустрије.

У сусрет потребама

Током прошле године активности међународне војне сарадње конкретизоване су по земљама и областима, уз рационалнији и ефикаснији приступ у односу на претходни период. Рационалност се огледала у избору земаља и конкретних области у којима се сарађивало, чиме је обезбеђена ефикасност у условима рестриктивне буџетске политике и Србије и партнерских земаља.

У оквиру међународне војне сарадње, један од приоритета била је сарадња са суседним и земаљама региона, што представља најбољи начин за развој партнерства и јачање односа међусобног поверења. Заједничке активности и размена националних капацитета за обуку један су од најефикаснијих и најрационалнијих приступа за развој интероперабилности наших оружаних снага, као и заједничко ангажовање у међународном окружењу.

**Центар за усавршавање
кадрова АБХО
у Крушевцу достигао статус
партнерског центра за обуку**

Центар за усавршавање кадрова АБХО Војске Србије у Крушевцу достигао је статус партнерског центра за обуку и на располагању је свим заинтересованим партнерима и међународним организацијама. С партнерима из Европске Команде Оружаних снага САД и Националне гарде Охаја наша војска учествовала је у пројекту развоја Базе „Југ“, ко-

ВОЈНА САРАДЊА

ја је достигла статус центра за обуку јединица за учешће у међународним операцијама у оквиру Програма „Партнерство за мир”, што је један од приоритета и у будућем времену.

Да је Војска Србије опредељена за активно учешће у изградњи мира и стабилности у региону и шире, говори и чињеница да је током 2013. године интензивано ангажовање њених припадника у мировним операцијама под мандатом Уједињених нација, као и Европске уније. Као значајне облике сарадње ваља поменути и Четврти међународни форум главних подофицира централне и југоисточне Европе и вежбу специјалних јединица балканских земаља. Годину за нама обележиле су и бројне активности проистекле из планова међународне војне сарадње.

Сусрети на највишем нивоу

Начелник Генералштаба генерал Љубиша Диковић током 2013. године имао је низ веома важних билатералних и

Представник наше војске заузео место на штабној позицији официра у Команди здружених снага НАТО-а у Напуљу

мултилатералних сусрета с највишим војним званичницима. У 16 наврата био је домаћин различитим делегацијама највишег ранга. Треба издвојити сусрете с начелницима генералштабова Грчке, Румуније, Хрватске, командантом Националне гарде Охаја, председавајућим Војног комитета Европске уније и делегацијом Добре воље Народне Републике Кине. Генерал Диковић је ишао у званичне посете – Руској Федерацији, Шпанији, Италији, Бугарској и Македонији, али и учествовао на Стратегијској војној конференцији за партнере у Шведској, Седмој конференцији начелника генералштабова балканских земаља у Тирани и 17. конференцији начелника генералштабова земаља Америчко-јадранске повеље.

База „Југ” прерасла у центар за обуку јединица за учешће у међународним операцијама у оквиру Партнерства за мир

Упућен официцир Војске Србије за везу у Команду SEEBRIG у Грчкој

ше војске пратили су и анализирали примену „Војнотехничког споразума“ и осталих споразума с међународним војним снагама на Косову и Метохији, а Војска Србије је координирала и сарадњу осталих државних структура с КФОР-ом.

Током 2013. године, Војска Србије сарађивала је и са НАТО-ом, односно реализовала активности у оквиру Програма „Партнерство за мир“ – Индивидуални акциони план партнерства, Процес планирања и прегледа (PARP), Индивидуални програм партнерства и сарадње (IPCP), затим, задатке у оквиру састанка Групе Србија–НАТО за реформу одбране, те Концепта оперативних способности (ОСС).

Представник наше војске заузео је место на штабној позицији официра у Команди здружених снага НАТО-а у Напуљу. Такође, и један официцир за везу упућен је у Команду SEEBRIG у Грчкој. ■

Сарадња са КФОР-ом и НАТО-ом

Посете „високог нивоа“ у 2013. години имале су за циљ подршку и наставак успостављеног нивоа сарадње, интензивирање сарадње у конкретним областима, као и успостављање сарадње са земљама с којима се сарадња углавном није одвијала у војно-војној области.

Сарадња са КФОР-ом тежишно је обухватала састанке на високом нивоу, одржавање заједничких комисија КФОР-а и Војске Србије за спровођење „Војнотехничког споразума“, заједничка извиђања и праћења рада једновремених патрола и одржавање сталних веза с представницима КФОР-а. Представници на-

ЦИВИЛНО-ВОЈНА САРАДЊА

Цивилно-војна сарадња, иако још увек млада функција у Војсци Србије, за шест година од увођења успела је да постане препознатљива и у земљи и у међународном окружењу. Опредељење система одбране јесте да ту функцију развија тако да буде примењива у све три мисије Војске, а не само у мултинационалним операцијама, као што је случај у већини земаља. Цивилно-војна сарадња у 2013. години, као и у претходним годинама, доприносила је подизању угледа наше војске и код грађана Србије.

Становништву Горњег Милановца, Чачка, Лебана и Нових Бановаца у летњим месецима испоручено више од 360 кубних метара воде

Иако 2013. годину, на срећу, нису обележиле ванредне ситуације које би захтевале обимније ангажовање Војске, развијани су капацитети који се, уколико се за то укаже потреба, могу употребити.

Војска Србије помогла грађанима завејаним у међави на ауто-путу између Суботице и Новог Сада

Војска увек уз грађане

Дуго ће се памтити међава која је почетком прошле године завејала ауто-пут између Суботице и Новог Сада и зауставила саобраћај, а бројна возила, између осталих и аутобусе с путницима, довела у опасност. Захваљујући ангажовању тенкова из састава Прве бригаде КоВ пут је деблокиран, а заглављена возила извучена су из сметова. Сви државни и локални медији речју и сликом пренели су мали, али значајан успех војника и старешина наше војске. Већ у фебруару припадници Четврте бригаде Копнене војске у општини Бујано-

Јединице Друге бригаде угасиле пожар на „Смаилбеговића хану“, једном од најстаријих објеката у старој чаршији Новог Пазара

вац помогли су грађанима у отклањању последица поплаве.

Током летњих месеци, због проблема са снабдевањем пијаћом водом у Чачку и због јаке суше у том делу Србије, становништву Горњег Милановца, Чачка, Лебана и Нових Бановаца Војска је испоручила више од 360 кубних метара воде, а у току новембра у снабдевању водом помогла и седам села сомборске општине, где се због повећаног присуства арсена вода из водовода није могла користити.

У 2013. години, на срећу, није било пожара који би изискивали ангажовање већих војних капацитета, али је захваљујући брзим реаговањима припадника Војске Србије, у сарадњи с локалним властима, угашен велики број мањих

**Организовано 40 акција
„Војни лекар на селу“
у 68 села**

пожара у почетној фази и тако избегнута већа штета. Јединице Друге бригаде КоВ из гарнизона Нови Пазар реаговале су брзо укључивши се у гашење пожара на „Смаилбеговића хану“, једном од најстаријих објеката у старој чаршији Новог Пазара, који је под заштитом државе, и тако спречиле његово уништење.

Војска је помагала и привредним субјектима када се нису могли пронаћи други начини решавања проблема. Тако је за потребе ЈП „Војводина шуме – шумско газдинство Сомбор“ преко канала Дунав–Тиса–Дунав поставила понтонски мост носивости 60 тона у резервату природе „Горње Подунавље“ у Бачком Моноштору.

**Војни лекари
радо виђени на селу**

Акција „Војни лекар на селу“ већ после годину дана постала је врло препознатљива. Становништво ретко насељених и тешко приступачних области Србије с радошћу дочекује војне лекаре. Овом акцијом помаже се онима који нису у стању или

**Око 700 деце
прегледали
војни зубари**

веома тешко могу да дођу до прве амбуланте или дома здравља, а неопходан им је лекарски преглед, лака или једноставнија медицинска интервенција.

У 2013. години Војска Србије организовала је 40 акција у 68 села. Лекари су прегледали више од 2.100 мештана и извршили око 650 биохемијских анализа крви и 500 ЕКГ анализа. Око 700 деце прегледао је стоматолог. У више од 20 одсто случајева реч је о прегледима старих и слабо покретних особа. У протеклој години у патроле војних лекара укључиле су се и патронажне екипе, из локалних домова здравља, као и велики број волонтера Црвеног крста Србије, који су поделили више од 350 пакета хране и лекова.

Одељење за цивилно-војну сарадњу Генералштаба наше војске посебно је поносно што су акцију „Војни лекар на селу“ подржали Министарство здравља и Министарство регионалног развоја и локалне самоуправе. Надлежни истичу и подршку Министарства пољопривреде које је од 2013. у поменутој акцији укључило и пољопривредне саветодавце. Заједно са њима у лекарским патролама учествовали су и војни ветеринари, који су прегледали више од 500 грла стоке.

**Војни лекари прегледали
више од 2.100 мештана
удаљених српских села,
извршили око 650 биохемијских
анализа крви и 500 ЕКГ анализа**

Хуманитарне и образовне акције

У акцијама добровољног давања крви, у којима су учествовали припадници Војске Србије, сакупљено је око 600 литара крви. Посебно треба истаћи да су у прошлој години старешине Речне флотиле у заједничкој акцији с радницима Железница Србије у Новом Саду прикупили више од 250 литара крви.

Војска се у 2013. години бринула и о здрављу и образовању деце. Поред редовних стоматолошких прегледа у свим местима у којима су организоване акције и давања савета о хигијени зуба, градским и школским библиоте-

кама поклоњено је око 60.000 књига из библиотечког фонда Војске Србије. Током дружења и едукације припадници Гарде информисали су око 500 ученика завршних разреда основних школа с територије општине Врачар како се правилно и безбедно пружа прва помоћ и штити од пожара.

Едукација је приоритет

Прошле године организован је трећи по реду Основни штабни курс цивилно-војне сарадње, чиме је заокружен систем стручног оспособљавања свих припадника који се у Војсци Србије баве тим пословима. Започело је и оспособљавање официра и подофицира из области цивилно-војних односа, којима то нису примарне формацијске дужности.

Ради достизања потребног нивоа интероперабилности с војскама у Програму „Партнерство за мир“, те реализације дефинисаних партнерских циљева „Специјалисти за цивилно-војну сарадњу“, 2013. године први пут је организована обука представника осталих министарства Владе Србије. Циљ тог курса био је да се лица, специјалисти у областима – хуманитарна помоћ, културолошка питања, цивилна упра-

Градским и школским библиотекама поклоњено око 60.000 књига из војног библиотечког фонда

У добровољним акцијама прикупљено око 600 литара крви

ва, цивилна инфраструктура, економија и трговина, оспособе за обављање послова цивилно-војне сарадње у својим областима, чиме се достиже поменути партнерски циљ. Курс је успешно савладао 19 лица – 12 из ресорних министарстава Владе, троје из Министарства одбране и четворо из Војске Србије.

Прошле године је по четврти пут, у сарадњи с министарствима одбране Канаде и Холандије, спроведен регионални курс цивилно-војне сарадње. Иако је првобитно планиран само за земље региона, превазишао је тај оквир. На курсу су учествовали представници десет земаља – Русије, Канаде, Холандије, Босне и Херцеговине, Црне Горе, Македоније, Хрватске, Мађарске, Украјине, Грузије и Либана. За разлику од претходних година, када се проблематика цивилно-војне сарадње изучавала углавном на теоријским основима, на поменутом курсу акценат је био на решавању конкретних проблема, према одговарајућем сценарију. ■

МУЛТИНАЦИОНА

Центар за мировне операције је у 2013. години изабрао, обучио, опремио и упутио 416 припадника Војске Србије у мултинационалне операције под покровитељством Уједињених нација и Европске уније, што одговара укупном броју наших мировњака анга-

рације реализовало је 436 лица, од којих је 21 припадник страних оружаних снага. Оспособљена су и 39 лица ван Министарства одбра-

жованих ван граница Србије у протеклој деценији. Према подацима Уједињених нација, Србија је на тај начин сврстана у значајне „извознике“ безбедности – десета је земља у Европи по доприносу миру у свету.

После обнове учешћа у мировним мисијама Уједињених нација 2002. године, на званичној листи земаља контрибутора снага, наша војска налазила се на 86. позицији, од укупно 91 државе чланице које ангажују снаге у мировним мисијама Уједињених нација, и на 30. позицији од 32 европске државе. Данас се Војска Србије, по броју припадника у мисијама, налази на 53. позицији од 120 држава Уједињених нација, и на десетом месту од 38 европских држава.

Квалитетна обука – предуслов успеха

Војска Србије вишеструко је повећала и ниво ангажовања у мисијама Европске уније, те је у прошлој години, поред штабних официра у Оперативној Команди мисије и Команди снага (на броду), у мисији EUNAVFOR ATALANTA ангажован и борбени тим из Специјалне бригаде – 12 лица, који у водама Аденског залива тренутно штите брод Светског програма хране (WFP). У Сомалији је ангажована и амбуланта првог нивоа.

Обуку за одлазак у мисије у току 2013. године у Центру за мировне опе-

**Србија десета земља
у Европи
по доприносу миру
у свету**

ЛНЕ ОПЕРАЦИЈЕ

Ангажовање припадника/ца МО и ВС у МнОп УН и ЕУ у периоду од 2002. године до данас	Тренутно ангажовано	У свим ротацијама
1. Мировна мисија у Бурундију*		3
2. Мировна мисија у Источном Тимору*		5
3. Мировна мисија у Либерiji		50
4. Мировна мисија у Обали Слоноваче	4	30
5. Мировна мисија у ДР Конгу	3	134
6. Мировна мисија у Чаду*		41
7. Мировна мисија у Либану	143	257
8. Мировна мисија на Кипру	8	236
9. Мировна мисија ЕУ АТАЛАНТА у Сомалији	16	20
10. Мировна мисија ЕУТМ – Somalia	5	11
11. Мировна мисија на Блиском истоку	1	2
Укупно у мировним мисијама	226	789

*завршено ангажовање

не и Војске Србије – припадника министарства унутрашњих послова, регионалног развоја и локалне самоуправе, правде и државне управе, пољопривреде, шумарства и водопривреде, просвете, науке и технолошког развоја, те Факултета безбедности и Факултета политичких наука.

Инструктори и предавачи Центра учествовали су у обуци јединица Војске, те по позиву као предавачи у центрима за обуку припадника оружаних снага других држава. Један припадник нашег центра стално је ангажован у Центру за обуку снага за мировне операције у Сарајеву.

Ваља нагласити да је обука у Центру за мировне операције родно осетљива и прилагођена свим категоријама полазника. Од 789 мандата, од 2002. године до данас, жене су ангажоване 69 пута – више од осам одсто, односно њих пе-

УНИФИЛ, у периоду од 22. октобра до 6. новембра извршен је стратегијски транспорт опреме и возила нашег кон-

десет шест. У 2013. години у мисији је први пут ангажована жена – официр наше војске.

Стратејски транспорт у Либан

Најзначајније повећање учешћа наших припадника у мисијама остварено је ангажовањем јединице ранга пешадијске чете у операцији у Либану. То је уједно и прво ангажовање састава тог ранга после Синаја, 1967. године. Да би се створили одговарајући услови за живот и рад у мисији

У 2013. години
први пут
у мисији
ангажована
жена официр

**416 припадника Војске
у мултинационалним
операцијама
под покровитељством
Уједињених нација
и Европске уније**

Свим радњама које се односе на транспорт, спровођење царинско-административних формалности приликом преласка државних граница, а пре свега на врло сложен утовар и истовар, координирали су и руководили официри из Центра за мировне операције Војске Србије.

тингента, из Србије до зоне ангажовања у месту Маржајун, у Либану.

Комбиновани транспорт реализован је друмом, железницом и морем. Опрема је из Ниша и Чачка превезена шлеперима и железницом, а покретна радионица самостално је маршевала више од 400 километара до луке Бар. У сарадњи с Јавним предузећем „Југоимпорт – СДПР“ уговорено је ангажовање брода „ARSLAN 1“ који је нашу опрему, упаковану у четири контејнера и 22 возила, превезао од Бара до Бејрута. Пловидба је трајала око четири дана, а нашу опрему на поморској релацији, дугој више од 2.000 километара, пратила су тројица официра.

Историјски долет транспортне авијације

Значајно искуство припадници наше војске стекли су и приликом транспорта опреме у Џибути за аутономне тимове за заштиту бродова, где је наш тим укрцан на брод „Carolina Scan“. Опрема је превезена авионом Ан-26, а лет од 9.000 километара, који је трајао 28 сати, представља највећи долет у историји наше транспортне авијације. Вођа ваздухоплова мајор Милан Маловић успешно је предводио посаду, која је поред основног задатка извршила и дотур опреме нашим контингентима на Кипру и Либану. Тај лет представља круну ангажовања ваздухоплов-

21 припадник страних оружаних снага и 39 лица ван нашег система одбране обучено у Центру за мировне операције

ства у подршци нашим јединицама ангажованим у мултинационалним операцијама.

У априлу прошле године до Шпаније је транспортована опрема друге ротације пешадијског вода, који је упућен у мисију UNIFIL, а затим су припадници прве ротације из Либана враћени у Србију. Штабни официри и припадници елемента за националну подршку превезени су у јуну.

Постојећи транспортни капацитети планирани су и за евакуацију српских снага и средстава у случају погоршања безбедносне ситуације у зонама ангажовања. Стога је одржавање наших транспортних ваздухоплова у оперативном стању постао један од најважнијих националних интереса. ■

Уредник прилога
Александар ПЕТРОВИЋ

Одељење минобацача 82 милиметара

Најбољи састав Прве бригаде

Старији водник прве класе Златко Алексић, командир одељења, разводници Бранислав Лазић, Горан Милић, Ненад Илић и Марко Мандић из 11. пешадијског батаљона чине послугу минобацача 82 милиметара која је у 2013. години изабрана за најбољу у Првој бригади Копнене војске.

После завршене обуке у Центру за обуку у Пожаревцу, професионалну војну службу започели су пре три године у панчевачкој касарни „Народни херој Стевица Јовановић“. Знањем, обученошћу, стручношћу и добрим међусобним односима наметнули су се осталим колегама у јединици.

Према речима мајора Јовице Ђорђевића, заменика команданта 11. пешадијског батаљона, приликом број-

них контрола, евалуација, гађања и извршавања захтевних задатака, попут обезбеђења административне линије према Косову и Метохији, и појединачно и као колектив показали су одличне резултате.

– Поносни смо што је најбољи састав Прве бригаде управо послуга из нашег пешадијског батаљона. Без обзира на то који задатак извршавају, минобацачка петорка је беспрекорно увежбан тим – истиче мајор Ђорђевић.

И сами тврде да су већ научили једни на друге, јер су у истој јединици и на истим дужностима од првих војничких дана. У шали кажу да знају како ко дише и размишља. ■

Б. М. ПОПАДИЋ

Цивилни капацитети у мултинационалним операцијама

У служби мира

Цивили се упућују у мисије у којима је ризик знатно мањи. Другим речима, колико се војна компонента смањује, због смањења ризика, толико се цивилна проширује. За разлику од војног присуства, које, пре свега, треба да обезбеди прекид сукоба и стабилизацију стања, цивилно присуство има развојни карактер. У таквим околностима ангажују се стручњаци из области политичких наука, цивилне безбедности, међународног права, као и експерти за социјална питања. Центар за мировне операције Војске Србије има и људске и материјалне капацитете да обучава цивиле за учешће у мировним мисијама.

У међународним мировним операцијама цивили су ангажовани на различитим функцијама, али је, без обзира на евидентан напредак, регрутовање цивилних експерата у мисије и даље изазов. Упркос томе што је пракса показала да су цивили значајна карика у успеху мировних операција, препреке које се намећу за њихово ангажовање везане су за мандат, буџет и логистику.

Најважније области деловања цивилних стручњака у међународним мировним операцијама односе се на развој медија, демократизацију, разоружање, демобилизацију, као и реинтеграције, хуманитарне послове, ин-

фраструктуру и економске послове, те људска права, администрацију, право, измирење и јавну управу.

За Војску Србије 2013. година је рекордна када је реч о упућивању у мировне операције – ангажовано је дупло више мировњака него укупно у претходној деценији, па је тренутно широм света у мисијама Уједињених нација и Европске уније распоређено 226 наших мировњака. Питања које се намећу јесу да ли се планира ангажовање цивилних капацитета у оквиру наших снага и да ли постоји потреба за њиховим ангажманом.

Према речима начелника Центра за мировне операције Војске Србије пуковника мр Миливоја Пајовића, и у досадашњем ангажовању Војске у мировним мисијама било је цивилних лица, запослених у Министарству одбране и српској војсци, најпре у санитарским тимовима – лекари, медицински техничари или болничари.

– Будући да је систем одбране комплексан и има велики број стручњака из различитих области, наши контингенти који су тренутно ангажовани у мисијама немају потребу за неким специфичним цивилним профилима. Уколико се ангажовање наше војске буде проширило и када она буде одговорна за веће области у зонама операције, вероватно ће постојати и потреба да се уз војни део контингента ангажују и цивилни стручњаци из владиног, као и невладиног сектора – истиче пуковник Пајовић.

Другим речима, додаје он, цивилни капацитети се могу ангажовати као додатак контингенту (могу бити и припадници локалног становништва), најчешће као преводиоци или услужни радници.

Важно је истаћи, сматра начелник нашег центра за мировне операције, да и цивили, на основу постојеће законске регулативе, могу бити ангажовани у мултинационалним операцијама у саставу контингента уколико се налазе у резервном саставу Војске Србије и након што, током припрема и обуке, задовоље критеријуме који важе и за професионална војна лица.

– У делу закона који се односи на начин избора лица за мултинационалне операције дефинисано је да је Центар за мировне операције надлежан за избор, селекцију и обуку припадника Војске Србије и запослених у Министарству одбране за учешће у мировним мисијама. То значи да би за ангажовање цивилних стручњака, поред стручних знања из одређених области, било неопходно њихово додатно обучавање и припрема у специфичним знањима и вештинама потребним за живот и рад у зонама мултинационалних операција, те

да је Центар институција која својим капацитетима таква знања и вештине може да пренесе на потенцијалне учеснике у мисијама – објашњава пуковник Пајовић.

Развојна улога

Говорећи о условима које треба да испуњавају цивили који желе да буду ангажовани у мултинационалним операцијама, начелник Центра за мировне операције наводи да би постојали посебни критеријуми за сваку позицију појединачно.

– Слична ситуација је и с цивилима који се ангажују ван националних компонента, односно у склопу мисије. Општи услови важе за свако радно место појединачно. Другим речима, за разлику од решења за војна лица, за цивиле не постоје општи критеријуми, ни квалификациони ни здравствени, већ се они прописују од случаја до случаја. С обзиром на то да је избор, селекција и обука национална одговорност, битно је истаћи да су национални критеријуми неретко строжи него они које прописује мисија – оцењује пуковник и додаје да Центар за мировне операције није надлежан за избор, селекцију и обуку цивила који нису припадници нашег система одбране.

Према његовим речима, Министарство спољних послова, на пример, може да врши избор и селекцију, а Војска Србије (у овом случају Центар за мировне операције) обуку.

– Министарство одбране започело је пре две године пројекат који се

односио на ту проблематику – каже пуковник Пајовић, оцењујући да Центар има и људске и материјалне капацитете за обуку цивила за учешће у мултинационалним операцијама. Наш систем обуке је флексибилан и прилагодљив обуци цивила ван система одбране, посебно ако се има у виду да имамо искустава у обуци цивилних лица, припадника Министарства одбране и Војске Србије, и на непосредним припремама и на курсевима за специфичне дужности. То потврђује, на пример, и курс „Род у мултинационалним операцијама“, на којем се у улози полазника налазе и цивилна лица – припадници система.

Када се говори о разликама у ангажовању цивила у мултинационалним операцијама у односу на професионалне припаднике Војске, пуковник Пајовић истиче, пре свега, аспект безбедности.

– Цивили се упућују у мисије где је и када је ризик знатно мањи. Битно је не мешати цивилне позиције које

попуњавају земље контрибутори, са позицијама на којима су стално запослене цивиле ангажовале међународне организације, без обзира на степен ризика. Другим речима, колико се војна компонента смањује, због смањења ризика, толико се цивилна шири. За разлику од војног присуства, које пре свега треба да обезбеди прекид сукоба и стабилизацију стања, цивилно присуство има развојни карактер. У таквим околностима ангажују се стручњаци из области политичких наука, цивилне безбедности, међународног права, као и експерти за социјална питања – закључује начелник Центра за мировне операције Војске Србије пуковник мр Миливоје Пајовић.

Одговор на изазове

Значај цивилних капацитета у мировним операцијама, како истиче координатор програма у Београдском фонду за политичку изузетност Мар-

ко Савковић, огледа се у стицању способности да се одговори на различите нове изазове ангажовања.

– Уколико припаднике оружаних снага доведете у ситуацију да извршавају задатке који су далеко од њиховог уобичајеног „описа посла“, наступа феномен mission creep (најприближније: обесмишљавања или неприродног ширења мандата операције), тј. опасности да обављајући различите друге задатке пропусте да изврше основни задатак, због којег су и упућени у мисију. Боље је у датој улози имати специјалисте – људе који су образовани и обучени да изврше одређени задатак. То потврђује пример из Авганистана, где су важну улогу у операцијама САД имали и инжењери пољопривреде, како би тамошњим пољопривредницима помогли да с узгајања мака (чији је крајњи производ хероин) пређу на узгајање других пољопривредних култура – објашњава Савковић, додајући да се од војника, за разлику од цивила, не може и не треба очекивати да извршавају такве задатке.

Када је реч о обуци и селекцији, оцењује Савковић, оне се у свакој земљи другачије одвијају, а најбољи модели, који су развијени у САД и Норвешкој, подразумевају постојање одређеног владиног или мешовитог владино-невладиног тела, које на основу пристиглих пријава селекује најбоље кандидате.

– Обука се може одвијати у специјализованим институцијама оружаних снага, као што је код нас случај – у Центру за мировне операције. У појединим земљама, попут Немачке, одиграо се својеврстан outsourcing обуке – важну улогу у едукацији кадра преузео је познати институт Center for International Peace Operations. Полазници тамо стичу различита војна и цивилна знања, а чињеница да цивили и војници, који ће се сутра заједно наћи у операцији, размењују мишљења и искуства, доприноси успеху у извршењу мандата операције – наглашава Савковић, упозоравајући да треба водити рачуна да обука буде сер-

ОЧИ И УШИ МИСИЈЕ

На основу искуства у мисијама у Обали Слоноваче и Либану, мајор Горан Топаловић, начелник Одељења за обуку у Центру за мировне операције Војске Србије оцењује да је значај цивилних капацитета у мировним мисијама од суштинске важности.

– Надлежности су различите, али су комплементарне. Војна или само цивилна компонента у савременој мултинационалној операцији не може бити сама себи довољна. Компоненте се надопуњују и мењају форму у зависности од степена развоја мисије. Надлежности цивилног дела мисије имају политички и највише развојни карактер. Достижање жељеног стања није могуће без присуства све три компоненте, без обзира на то у којој су сразмери оне присутне у одређеном степену развоја мисије – објашњава мајор и истиче да је све мање типично војних задатака, а све више оних који захтевају ангажовање више компонената мисије.

Када је реч о постконфликтним друштвима, мајор Топаловић сматра да резултати успешног извршења војних задатака у мисији губе смисао уколико нису експлоатисани на политичком нивоу.

– Цивилни део мисије даје смернице војном руководству у мисији, док војно руководство политичком нуди анализу и процену реалне ситуације на терену, као и изводљивости, односно достизања циљева, јер су национални контингенти „очи и уши“ мултинационалне операције. Задаци мисије су политички дефинисани и до њих није могуће доћи без успешног извршења свих војних задатака – тврди мајор Горан Топаловић.

тификована од организације којој је поверен мандат операције.

Кључна разлика у ангажовању цивила, појашњава Савковић, није само у томе да цивили нису наоружани, јер и официри у својству војних посматрача не носе оружје.

– Хијерархијски, цивили у операцији могу, али и не морају бити одговорни заповеднику контингента. Рецимо, провинцијски тимови за реконструкцију у Авганистану имали су у свом саставу цивиле који су, у крајњој инстанци, били одговорни и цивилном (амбасадору, специјалном изасланику или министру у земљи упућивања) и војном наредбодавцу (заповеднику контингента) – указује саговорник из Београдског фонда за политичку изузетност, додајући да то зависи од избора институционалног решења, али и задатака које цивили обављају, а који се разликују од војних.

Савковић наводи да је кључни проблем, након избора одговарајућих кандидата и њихове обуке, двојак:

– Најпре, реч је о њиховој мотивисаности да наставе рад у систему, будући да стечена знања и искуства могу уновчити тако што ће потражити посао на другом месту, а затим и расположивости, јер се може се јавити потреба за њиховим знањем и „код куће“, што се нарочито односи на стручне људе који располажу изразито дефицитарним знањима. Финансирање система селекције, обуке и упућивања не мора бити проблем – то се решава доношењем одговарајуће регулативе, што није случај ако се говори о подели послова између министарстава, што је код нас случај – наглашава Савковић.

Према његовим речима, с обзиром на то да је војно здравство већ укључено, простор за наше цивиле отвара се у области изградње капацитета појединих институција, попут независних регулаторних тела, омбудсмана, повереника. ■

Биљана МИЉИЋ

Почасни артиљеријски плотуни

Топови мира

Припадници Гарде Војске Србије, који дужност почасне артиљеријске паљбе обављају од 1995, најчешће с Калемегдана, атрактивни су за гледање и фотографисање. Тада посетиоци уживо могу да виде како изгледа батеријски плотун „зисова“. Како се гардисти војници и старешине спремају за тај задатак, открива прича која следи.

Савска тераса на Калемегдану. Постројени топови и војници, како би на отвореној кулиси извели јединствену представу за јавност. У муклој тишини приметан је лаки покрет сабљом, звук пуњења топова и јединствени клик забрављивања артиљеријских оруђа. Све радње војници изводе једнообразно, једновремено и репрезентативно, ефектно за војно и цивилно око. Та убојита артиљеријска оруђа сада су топови мира, а њихови рески звукови најављују празнике. И док је Савска тераса обавијена димом барута и засута конфетама, извођаче почасне паљбе публика поздравља аплаузима.

Почасни артиљеријски плотуни немају снагу правих плотуна који се чују с ватреног положаја, али су сензација за очи и уши. А то им је и намена одувек. Њихово испалење и звук који се чује пажњу околног становништва требало је да усмери на неки догађај – било да је реч о нападу непријатеља, обележавању важних датума и празника у историји или доласку иностраних државника.

Данас је Гарди припала част и обавеза да на тај начин евоцира прошлост. Командант Гарде Војске Србије бригадни генерал Миломир Тодоровић каже да је смисао почасне артиљеријске паљбе „да на атрактиван начин увелича свечаност поводом државних и војних празника, спајајући дух прошлих времена са савременим догађајима, подсећањем на значајне историјске тренутке“.

О томе како се гардисти данас спремају за тај задатак разговарали смо с мајором Марком Марјановићем, замеником команданта Гардијског батаљона, капетаном Владаном Ћировићем, извршиоцем почасне артиљеријске паљбе, члановима послуге топа и механичарем за артиљеријско наоружање.

Војне почести

У „Упутству о војним почастима“ записано је да је почасна артиљеријска паљба „војна почаст која се извршава приликом званичних посета шефова страних држава Србији, при одржавању војних парада, прослава државних и војних празника и обележавања значајних датума или догађаја у Републици Србији“. У данашње време она се изводи у складу с наређењем председника Републике дан уочи четири велика празника – Дана државности Србије – 15. фебруара, Дана Војске Србије – 23. априла, Дана победе над фашизмом – 9. маја и Дана склапања примирја у Првом светском рату – 11. новембра.

Кабинет председника Републике регулише место и време, број оруђа и број плотуна. Раније је то зависило од важности празника, па се и данас у Гарди неки сећају времена када је из 12 оруђа испалено 10 плотуна. Сада је пракса да се из шест оруђа испали до 10 плотуна, а постоје ситуације када се из шест оруђа испали шест плотуна или из четири оруђа шест плотуна.

Ова активност увек је праћена церемонијалним радњама, које стални посетиоци добро знају, а капетан Владан Ћировић их појашњава.

– Свечаност почиње командом за дизање заставе и интонирањем химне. После тога чита се наредба председника Републике за извршење почасне артиљеријске паљбе. Потом официр који командује паљбом наређује извршиоцу почасне артиљеријске паљбе да се изврши паљба с онолико плотуна колико је одређено наредбом председника државе. С обзиром на то да се паљба наређује у тачно одређено време, дизање заставе и читање наредбе траје око три минута пре самог извршења паљбе и први плотун се испалује у тачно одређено време – да ли је то 16 или 17 часова зависи од дана кад се реализује. Паљба се извршава подизањем сабље. Нишанције гледају у мене и знак сабљом приликом пада, односно самог покрета одозго, говори да треба да изврше опаљење. Једно-

ИСТОРИЈАТ

Почасном артиљеријском паљбом с београдске тврђаве 16. августа 1807. поздрављен је долазак Доситеја Обрадовића у већ шест месеци слободан Београд. Године 1882. топовски плотуни и звоњава звона београдских цркава пропратили су откривање споменика кнезу Михаилу, што је била прва велика свечаност после проглашења Краљевине. Шестог септембра 1923. с београдске тврђаве испален је чак 101 топовски плотун у част рођења престолонаследника Петра Другог Карађорђевића, а по завршетку Другог светског рата 29. новембра 1945. почасном топовском паљбом поздрављено је рођење нове Југославије.

бразно. По извршењу почасне артиљеријске паљбе спушта се застава. И то је крај.

Сабља којом капетан Ћировић даје знак за паљбу је стара. Мајор Марко Марјановић каже да је наслеђена још из Краљевине Југославије, и припадала је гардијској јединици. Мењала је више државних обележја, али су сечиво и рукобран остали исти. Иако Гарда данас има нове сабље, стара је симбол дуге традиције јединице.

Пешадинци као артиљерци

До 1995. почасну артиљеријску паљбу изводиле су артиљеријске јединице које су придодаване почасној артиљеријској јединици само за тај задатак, а од Дана државности СРЈ 1995. тај задатак преузела је Гарда, тачније Хаубички дивизион, који је био у њеном саставу. После расформирања дивизиона 1998. године, тај протоколарни задатак наставила је да испуњава Гардијска бригада, а сада и Гарда Војске Србије. И данас се задржала пракса да почасну артиљеријску паљбу изводи трећа гардијска чета Гардијског батаљона (до 2006. био је то Први гардијски батаљон, годину дана Почасни батаљон, а данас Гардијски).

Та јединица није артиљеријска него пешадијска и за извођење почасне артиљеријске паљбе ангажује се привремен и променљив састав људи, који се увежбава и извршава тај задатак.

– Наши војници су стрелци у пешадији и то им је ВЕС, али су у исто време и гардисти. Војник гардиста мора да научи да стоји у почасном строју, да стоји сам у почасном шпалиру, почасној стражи, да полаже венац, учествује у егзерциру, обезбеђује објекте у различитим улогама и да ради у оквиру послуге на топу. Они су обучени за више задатака и појављују се на више места – истиче заменик команданта Гардијског батаљона.

Било би лакше када би јединица извршавала само задатке војних почести, али није тако и није им лако. Није лако ни изаћи с наоружањем у град међу људе, а да топови буду под конач и да почасна артиљеријска паљба изгледа лепо, уиграно, ефектно. Зато је, према речима капетана Ћировића, важна обука. Са војницима гардистима се пуно ради. Они се ослањају један на другог и улажу максимум јер знају да се на основу тих активности Гарде посматра и наша земља.

– Обука се изводи у оквиру касарне сходно распореду који планирају командири основних јединица, а посебна тема у садржају обучавања односи се на почасну артиљеријску паљбу – истиче капетан Ћировић и додаје да се у оквиру обуке реализује и објашњава сваки поступак и рад нишанције, помоћника нишанције и пуниоца топа. После тога почиње појединачно увежбавање послуга, а на крају командир увежбава једнообразан рад свих шест послуга. Предност професионалне војске је у томе што су сви они током службе те задатке извршавали више пута, па им је посао постао рутина.

На питање шта је најтеже у свим тим активностима старији водник Миодраг Костић, на дужности нишанције на топу, каже да су то стројеве радње.

– Доста времена посвећује се стројевим радњама приликом приласка топу и, после паљбе, одласку до места где се поново постројавамо. Морам да увежбамо до савршенства истовремено убацивање чаура и једновремено опаљење, једновремено избацивање чаура... Све то за само десет секунди. Нарочито је важно опаљење јер оно даје ефекат једнообразности и увежбаности.

Кажу да ту врсту обуке не држи артиљерац, нити су они артиљерци, јер не изводе гађање. Не гађају циљ, већ због публике једновремено остварују ефекат ватре и звука.

Топови посебне намене

Синоним за артиљерију је топ, а оруђа ЗИС-76 mm М1942, којима Гарда врши почасну артиљеријску паљбу, повезују са Сашом Парезановићем, мајстором механичаром за артиљеријско наоружање у тој јединици. Он је ту од када су ЗИС-ови у Гарди и дан-данас одржава та средства. Кажу да их све зна у душу.

ЛОКАЦИЈЕ

Најдужа је традиција извођења почасне артиљеријске паљбе са Савске терасе на Калемегдану. Почасни плотуни су од 2000. године испаливани и у кругу касарне Гарде на Дедињу, с узвишења које зову Козара. Могли су се чути и с аеродрома Батајница или код Палате Србије. За претпрошли Дан Војске испалили су их с места свечаности у Лесковцу, а прошле године у кругу Лазарице, у Крушевцу.

Топови ЗИС-76 mm М1942 били су једно од најпознатијих артиљеријских оруђа прошлог века и међу најзаступљенијима код нас. Када су повучени из наоружања, Саша Парезановић и артиљерац мајор Бојан Симеуновић 1995. године отишли су у Мионицу како би изабрали најбоље за Гарду. Одабрали су 18 топова за протоколарну и свечану намену.

Када су топови донети у Гарду, нису били репрезентативни за извршење почасне паљбе, па су ремонтовани у ТРЗ Чачак према гардијским стандардима. Данас је свих 18 топова функционално. Сваке године обавља се њихов технички преглед, а по потреби шаљу се у Ремонтни завод у Чачак.

Увек постоји могућност да топ затаји, па зато, како кажу у тој јединици, генералне пробе почасне паљбе имају у кругу касарне. Перезановић прича да су се некад заглављивале чауре, али не због топова, већ због начина израде. Застоји су се значајно смањили од када је екипа из Гарде посетила произвођача.

За војне почасте користи се метак 76 mm маневарски. Он нема зрно, само чауру, а уместо зрна има конфете, које

додатно симулирају пуцањ. Међутим, те конфете су раније остајале у цеви и лежишту чауре и правиле застоје, па је војник руком морао да очисти лежиште како би ставио нови метак у цев.

Парезановића смо упитали да ли се дешава да муниција „слаже“.

– Да, али то не зависи од нас. Када се опали и муниција слаже на генералној проби, онда поступамо по правилима артиљерије – сачека се десетак минута, све се ограђује и нико не сме да приђе оруђима док не извршимо преглед и отклонимо застој. Међутим, када смо на Калемегдану, за то немамо времена, а кад опали шест оруђа, нико не зна да ли је опалило његово или није.

Арт-мајстор се сећа и прве почасне паљбе коју су извели ЗИС-овима.

– Окупило се много људи и кад смо испалили десет плотуна из 12 оруђа, док смо стајали поред топова, један мали је питао да ли може да добије чауру. Неко му је рекао да може и онда су сва деца нагрнула. Више нисмо знали која је чаура пуна, која празна, да ли је нека лажно опалила... Растрчали смо се по Калемегдану и скупљали све чауре. Тај дан је био паклен.

У позадини почасне паљбе

Извођење почасних артиљеријских плотуна јесте целодневна активност, иако посматрачима на Калемегдану изгледа да траје само пар сати. У њу је укључено око стотину људи, с обезбеђењем и оркестром. Почиње у касарни где се оруђа каче на камионе и спремају за покрет.

– Кад дођемо на Савску терасу, послуге организовано скидају топове с камиона и равнају се оруђа. То обавезно раде два човека да бисмо имали идеалну линију. Не користимо канап јер смо на Калемегданској тераси где нас гледају и сни-

мају, али како то радимо често, није нам проблем да то идеално изведемо – када се слика камером и апаратом изгледа као да је један топ, а не шест. Све се завршава сат времена пре почетка почасне паљбе, па остатак времена користимо да нешто поправимо. Даљи рад одвија се по команди – каже капетан Ћировић.

За извршење почасних плотуна предузимају се потребне мере безбедности. Пре извршења паљбе топови се прегледају. Сваки пут са њима иде контрадиверзиона екипа која контролише чауре и оруђа. Сем тога, грађанима се не дозвољава приступ топовима пре паљбе на удаљености од 50 до 100 метара. Сва гађања обезбеђују припадници полиције.

Кад извршилац гађања командује војницима да приђу топу, почиње пуњење оруђа. Разводник Бојан Јовичић с осталим пуниоцима, пазећи на равнање, прилази једновремено у корак топу и заузима своје место. Његов је задатак да напуни топ једновремено с осталима, да се чује један звук, као да је један топ напуњен. Када топ забрави, наступају нишанције. Њима се команда не даје гласом, него сабљом.

ИЗВРШИОЦИ

Први извршилац почасне артиљеријске паљбе у Гарди био је капетан прве класе Бранко Љешковић. После њега на тој дужности били су капетани Бојан Симеуновић, Радиша Саковић, Срђан Стошић, Драган Јаковљевић, Мирко Митрић и капетан Владан Ћировић. На тој дужности највише су се задржали сада мајор Јаковљевић и капетан Ћировић, а последњи артиљерац који је командовао почасном артиљеријском паљбом био је Радиша Саковић.

– Кад извршилац почасне артиљеријске паљбе подигне сабљу, то нам је знак да се припремимо и максимално концентришемо како бисмо на спуштање сабље једновремено извршили опаљење – додаје старији водник Миодраг Костић.

После првог испаленог плотуна, на сцену ступају помоћници нишанције како би, такође, једновремено урадили свој део посла.

– Ми морамо што хитније и што јаче да повучемо ручицу затварача, испразнимо топ и избацимо чауру, да би пуниоци могли да раде даље. То је физички најтежи део посла и приликом тих радњи можемо да повредимо руке – додаје разводник Бојан Марић.

О каквим повредама је реч, објашњава механичар Парезановић:

– Ови топови су борбени и нису предвиђени за почаст, па момци који на њима раде имају проблема јер гуле руке са спољне стране. Наиме, постоји врло мали размак између ручице затварача и топа, а кад вуку ручицу, они закаче спољни део и повреде се. Сваки помоћник нишанције на руци има одертине.

Заменик команданта Батаљона каже да је у почетку постојало правило да се свим помоћницима нишанција лепе фластери на горњи део руке и то место добро бандажира како се не би повређивали. Сада се фластери лепе на руке само током припрема за паљбу, али не и на извршењу почасте. Каже да су такви случајеви појединачни и настају због тензије војника да што боље ураде посао.

На питање зашто не користе рукавице, мајор Марјановић одговара да би их оне успориле у раду. Смањило би се осећај приликом додиривања делова топа и чауре и долазило би до застоја приликом пуњења оруђа, јер би се рукавица заглавила или остала у цеви и закачила за неки оштар део.

– Да би све изгледало лепше, гардисти војници мало стисну зубе и наставе да раде. Повреде се и кад дижу пушку приликом почасне паљбе. Имају ситне посекотине, али тако показују да су чвршћи од других – каже Марјановић.

Није лако ни члановима послуге који седе или клече поред топа.

– Седи само пунилац, а нишанција с десне стране топа и помоћник с леве стране клече, и то нишанција на лево колено, а помоћник на десно. Ми се задњим делом тела наслањамо на гуму точка топа, што није пријатно за колено – истиче старији водник Костић.

Навикли смо да послуге топова гледамо у маскирним униформама с гардијским црвеним па плавим береткама или са шлемовима, али никад не носе почасне, као послуге топа неких страних армија. Иако би много лепше изгледали. Разлог је штедња. Неки делови на топу се подмазују и додирују намерно или случајно, а гардијска униформа је јако скупа да би се често мењала.

Прва артиљеријска искуства

Ови пешадинци у улози артиљераца, најдуже ипак памте прве сусрете с топом, његовим звуком, првом почасном артиљеријском паљбом.

По доласку у Гардијски батаљон капетан Владан Ђировић био је у улози официра који је заједно са два војника подизао државну заставу, па је био мало даље од топова и поштеђен њиховог звука. Каже да сваки човек осети страх кад чује јак звук, али то није страх који плаши, него рефлексна реакција – увек се брецнете. Тај осећај је касније нестао.

Разводник Бојан Јовичић као пунилац увек је окренут леђима извршиоцу гађања и најтеже му пада ишчекивање првог плотуна, јер не види кад је подигнута сабља и не зна када ће бити опаљен први плотун. После тога све иде механички, али се увек стресе од непријатног звука.

Старији водник Миодраг Костић каже да је његов први задатак био помоћник нишанције. Пре тога гађао је из аутоматске пушке, бестрзајног топа и противавионског топа, а кад је дошао у Гарду и видео ЗИС-ове, пожелело је да гађа и из њих. Жеља за новим знањима јача је ако се то и воли. Тек тада се посао ради савршено.

– Страх од јаког звука и губљења тла под ногама представља човеков урођен страх – истиче мајор Марјановић и каже: – Увек се сећам следеће сцене. Пар секунди после првог плотуна, када жамор публике утихне и наступи потпуна тишина, крене плач деце. После тога се осети мирис барута и види гомила конфета. Данас ми је та сцена уобичајена, али онда није била.

Чињеница је да је Савска тераса на Калемегдану увек прометна и да се за почасну артиљеријску паљбу окупи доста људи, чак и у зимском периоду. Много је деце, па и оне најмање. Зато припадници јединице који стоје међу публиком и не учествују у гађању кажу родитељима мале деце да им запуше уши јер приликом паљбе и старијима запишти у ушима, колико год да су чврсти.

После почасне артиљеријске паљбе највиши гост на свечаности има право да похвали гардисте. Најчешће је то командант Гарде. Онда су гардисти расположени за дружење и одговоре на питања. Многи желе да се сликају са њима и топовима.

Деца посебно. Зато се увек када на Калемегдану гледате почасну артиљеријску паљбу сетите да су ти момци напорно радили и вежбали како би све извели савршено, да су понекад уморни од бројних обавеза, да се и повреде, али да све те проблеме побеђују јер желе да уживате у јединственој представи – у сто секунди ватреног претпразничног слава. ■

Мира ШВЕДИЋ
Снимили Јово МАМУЛА
и Душан АТЛАГИЋ

Пише
Александар РАДИЋ

Војска Европске уније?

На самиту шефова држава и влада Европске уније (ЕУ), одржаном недавно у Вилњусу, разговарано је о наднационалној оружаној сили која би објединила ресурсе држава чланица. Ради се о замисли која већ дуго сазрева, а прагматични разлози иду у корист стварања јединствене војне организације, која би могла да постане снажан ослонац заштите интереса ЕУ.

До сада најважнији аргумент против самосталних амбиција ЕУ у одбрамбеном домену било је постојање НАТО, као организације која обухвата већину чланица ЕУ, укључујући њене водеће силе. У прилагођавању НАТО постхладноратовској ери показало се да утицај САД постаје терет за ЕУ, у којој нико озбиљан не доводи у питање блиско савезништво са најмоћнијом силом савременог света, али не жели да увек следи њене потребе за ратовима.

Прелазни модел са формирањем борбених група ЕУ показао се као недоречен, јер се своди на привремене наменски организоване снаге које би биле решење само ако се примене у решавању неког конкретног задатка у ограниченом времену. У садашњем облику представљају само потврду воље савезника да се боље повежу и зато ће једног дана да се покажу као природан почетак пројекта повезивања у наднационалне оружане снаге ЕУ.

Аргументи у корист стварања „Војске Европске уније“ који се све чешће помињу је потреба да се концентрише снага која се троши на небалансирани развој националних оружаних сила. У прилог томе иде економска криза и став политичара да се штеди на одбрани. Последње анализе показују да се наставља тренд пада издатака за одбрану. Све чланице ЕУ потрошиле су у 2012. године за одбрамбене потребе 189,6 милијарди евра, што представља око 1,5 одсто бруто националног дохотка, најмање у скорој историји. Од 2006. до 2011. године пад трошкова је достигао десетак процената, у 2012. години још три процента и верује се да ће се такав тренд наставити.

Иако су трошкови чланица изражени у еврима вредни поштовања, подељени између различитих националних амбиција и потенцијала довели су да ЕУ нема могућности да без подршке Вашингтона уђе у оружане интервенције. Недостатак се посебно огледа о ограниченој мобилности оружаних снага у глобалним оквирима.

Генерални секретар НАТО Андерс Фог Расмусен заложил се да се европско јединство за почетак потврди решавањем приоритетних недостатака, пре свега развоја јединица опремљених извиђачким беспилотним летелицама, а затим у још две области стратешке мобилности - набавци флоте тешких транспортних авиона великог долета и авиона-танкера за попуну горивом током лета.

Нова немачка влада под вођством Ангеле Меркел свој поглед на будућност не своди само на актуелна питања модернизације и отворено се залаже да се на униформе прикачи плаво-жута застава ЕУ. Ултралевичарски форсирани страх од сличности са прошлосту можда није основан, али то не

значи да су у ЕУ са радошћу дочекани предлози Немачке. Најжешће се сваком помињању стварања „Војске Европске уније“ противи Велика Британија. Њен премијер Дејвид Камерон на самиту у Вилњусу изјаснио се против те идеје, јер би то било слабљење НАТО и бацање новца. Французи су начелно за војно повезивање, ако би тај пројекат могао да се искористи за француске интервенционистичке планове у франкофонским државама Африке. Председник Франсоа Оланд предложио је да се оснује фонд ЕУ за финансирање мисија.

Тренутне разлике три најмоћније чланице ЕУ превише су велике, али пре или касније ЕУ ће морати да се суочи са питањем да ли ће бити политички и одбрамбено функционална организација. Јака и јединствена ЕУ мораће имати и властите „мишиће“, али до тога биће дуг пут. За сада Европска унија биће у раскораку између глобалног политичког и економског значаја и зависности од америчке ратне машине. ■

Генерални секретар НАТО Андерс Фог Расмусен заложил се да се европско јединство за почетак потврди решавањем приоритетних недостатака, пре свега развоја јединица опремљених извиђачким беспилотним летелицама, а затим у још две области стратешке мобилности - набавци флоте тешких транспортних авиона великог долета и авиона-танкера за попуну горивом током лета.

На недавном самиту шефова држава и влада Европске уније разговарано је стварања јединствене војне организације, која би могла да постане снажан ослонац заштите њених интереса

Сузана Шуваковић Савић, сопран

Све боје Љубави

Стално се усавршавати, радити, тежити ка савршенству, иако оно не постоји – јесте кључ свега. Рад човека одржава, али и у томе треба бити умерен.

Понекад осетим да амбиција иде изнад моје природе, и тада знам да треба застати, вратити се породици и духовним вредностима.

Све то је потребно да би човек био хуман и обављао посао прихватљиво за себе самог, али и за друге.

Она је Мими, Неда, Татјана, Ђо Ђо Сан, Адријана Лекуврер... Наступала је у градовима широм света и корачала сценама престижних позоришта. Сарађивала је са значајним уметницима и учила од најбољих... Објавила је албум „Боје љубави“. Она је примадона, магистар, супруга, мајка. Има подршку најближих.

Првакиња опере у Народном позоришту не крије животне недоумице. Мајданпек или Београд. Клавир или хармоника. Друштво или каријера. Певање или слушање музике. Италија или све остало... Сопран, Сузана Шуваковић Савић.

Како сīе оглучили да сīудирашīе соло пїевање?

– Сасвим случајно. Од малена сам желела да свирам клавир, али сам на наговор оца похађала часове хармонике и освојила неколико награда. Међутим, то је веома скуп инструмент, па у том правцу нисам наставила. Недуго затим, професор клавира Зоран Јовановић чуо је како певам и препоручио ми да упишем Музичку школу „Мокрањац“, смер соло певање. У почетку сам мислила да је то шала, али је он био упоран и одвео ме код професорке Радмиле Тирнанић. Тек тада сам интензивно почела да размишљам о соло певању. Рекла ми је да имам леп глас и упутила ме на аудицију. Појавила сам се неспремна, што сам схватила тек када сам испред учионице угледала девојчице у лакованим ципелицама и с дотераним фризурама. Осетила сам се као црно паче, јер сам имала потпуно другачији стил. Срећом, примљена сам у „Мокрањац“ и за две године положила четири разреда средње школе.

Да ли је шїежак пїушī до „пїрвакиње Народног пїозоришīа“?

– После средње школе поново сам имала недоумицу – шта даље. Признајем, никада нисам волела да певам, али сам обожавала да слушам музику. Нисам била одушевљена идејом да упишем факултет, јер ми је недостајало друштво у родном Мајданпеку. Међутим, мама је била упорна, и одлучила сам да одем на Музичку академију. Ступила сам у контакт с професорком Радмилом Бакочевић. Чула је како певам и рекла: „Злато, ми можемо да радимо“. Ипак, на другој години Академије хтела сам да се вратим у Мајданпек, преиспитујући одлуку коју сам донела. Било ми је тешко да се одрекнем свега што сам тамо имала, али сам то пребродила јер сам на Академији упознала много добрих пријатеља. После успеха на међународном такмичењу „Петар Коњовић“ и освојеног првог места ствари су биле јасније. Било је то моје надахнуће. Схватила сам да ипак вредим као певач и да треба да се борим. Касније је све ишло својим током – лагано сам дошла до оперског студија, добијала мање улоге, освајала сцену Народног позоришта и полако увиђала да је певање мој живот. Верујем у судбину, и хвала мајци које ме је годинама бодрила и супругу Владану на неизмерној подршци.

Колико с'те значајних савешта добила од Радмиле Бакочевић? Чему Вас је научила, осим да увек ширеба нешто радиши?

– Управо то је и кључ свега – стално се усавршавати, радити, тежити ка савршенству, иако оно не постоји. Рад човека одржава, али и у томе треба бити умерен. Понекад осетим да амбиција иде изнад моје природе, и знам да тада треба успорити, вратити се породици и духовним вредностима. Све то је потребно да би човек био хуман и обављао посао прихватљиво за себе самог, али и за друге.

Много с'те улога одиграли током каријере. Која Вам је најдража?

– Публика ми у последње време говори да је моја животна улога Ђо Ђо Сан из „Мадам Батерфлај“. Мени је посебно драга Мими, коју сам отпевала у Италији, у колевци опере. Издвојила бих и улогу Адријане Лекуврер, која је, нажалост, на нашој сцени одиграна само неколико пута. Њу сам осетила, и у њој уживала од почетка до краја, а чак сам се и у неким моментима поистоветила с њом. Наравно, ту су и Татјана „Евгеније Оњегин“, Неда „Пајаци“, Лиу „Турандот“ и остале...

Која је разлика играши пређи у односу на домаћу публику? Шта је олакшавајућа, а шта отежавајућа околности када наступате у Београду?

– Занимљиво је да је увек најтеже играти у „својој кухи“. Мало њих ће се бавити тиме шта сам и где раније певала и колико сам времена уложила у улогу. Онима који о вама не знају ништа треба временом показивати ко сте, тако што ћете певати у границама лепог и за њих прихватљивог. Наступе у иностранству је лепо гледати и путем телевизијског преноса, али ни близу добро као што то изгледа уживо. Италија је колевка опере, и тамо имате много позоришта и могућности да негде наступате. Тако се „челичите“, надограђујете, стичете право да заслужите то место. У Србији се још нико није позабавио опером као заиста врхунском и комплексном уметношћу. На прво место морамо вратити квалитет. У опери треба владати сценом и као глумац и као певач, држати све под контролом. Посебно бих истакла опере на различитим језицима – немачком, руском, италијанском...

Можеће ли издвојити неколико усјешних певача и диригента с којима с'те сарађивали?

– Пре свих Донато Ренцети, један од светски познатих диригента. Радиле смо светску премијеру „Пиноккија“ у

Атини, пред отварање олимпијских игара. Одржали смо много проба и сваки дан ми је говорио: „Сузана, ти треба да пратиш мене“. Међутим, пред премијеру је дошао у гардеробу, пожелео ми срећу и рекао: „Ти си мене пратила ових дана и била си веома послушна. Заслужила си да вечерас ја пратим тебе“. Умало се нисам онесвестила од узбуђења. Ко то може да каже? Само звучно, велико име, неко ко све држи у својим рукама. Издвојила бих и диригенте као што су Марчело Рота, Кристофер Франклин, а ту су и певачи Силвано Кароли, Паоло Кони, Антонио Салвадори...

Шта је лакше и лакше – наступићеш у позоришту или одржаћеш концерт?

– Пошто дуго радим и једно и друго, рекла бих да је решено. Нове представе и концерти уливају наду уметницима, који тако сазревају. Уз помоћ добрих диригената или пијаниста соло певачи сваки пут науче нешто ново. Иако се од нас очекује одређена доза озбиљности, кокетирање с публиком је такође пожељно, јер она треба да осети топлину душе коју поклањате, и у представи и током концерта.

Како изгледа оперска сцена у Србији данас? Каква је уопште будућност соло певача, посебно оперских?

– Мало је сцена на којима певачи могу да се покажу. Чак и ми, певачи који смо на репертоару, чекамо и по месец дана да бисмо нешто отпевали. Уметници треба да искористе сваки интервју или наступ за подизање свести о томе.

Које су то боје љубави?

– За сваку љубав постоји боја. Љубав према мајци, детету, вољеној особи, држави, музици... Некада су различите љубави исто обојене. Црвеном бојимо љубав према породици, и то је чиста љубав. Та црвена никако не може бити иста и за уметност. Зато сам албум и назвала „Боје љубави“, јер љубав је свуда. На њему се налази девет песама и арија из чувених опера у новом, поп аранжману.

Сарађујеш с Уметничким ансамблом Министарства одбране „Станислав Бинички“.

– Ансамбл сам упознала док сам била студент. Утисак који сам тада стекла о њима остао је до данас. Ансамбл чине музичари који су ме подржавали и аплаудирали кад отпевам сваку арију. С њима сам стварно пресрећна, јер кад год наступамо заједно, подаре ми осмех. Када концерт тако почне, не може да не настави добрим путем. Драго ми је што је Министарство одбране препознало да „Станислав Бинички“ треба да живи и настави лепу традицију. Задивљујуће је на који начин Ансамбл представља Србију на гостовањима и ван њених граница.

Какви су утисци после недавно одржаног новогодишњег концерта у Центру „Сава“?

– Поруче подршке стижу сваког дана. Пријатељи ми пишу како су пожелели да траје целу ноћ. Веома ми је драго што је публика то осетила. Све је беспрекорно функционисало и постигли смо значајан успех. После концерта пришао

ИНТЕРНАЦИОНАЛНО ИСКУСТВО

Сузана Шуваковић Савић учествовала је на бројним концертима са Београдском филхармонијом и оркестром Радио-телевизије Србије.

Наступала је у Риму, Барију, Падови, Језију, Ферму, Ређо Калабрији, Ређо Емилији, Розарну, Сан Фердинанду... Учествовала је на бројним концертима у Ослу, Трсту и Бечу, а посети наступе у Сеулу и Атини. Не заборавља места у којима је тумачила главне улоге – Народном позориште Београд, Театар „Ventidio Baso“ Асколи Пићено, Задужбина Илије М. Коларца Београд, „Teatro dell’Opera“ Рим, затим „Shanghai Concert Hall“ Кина, „Daegu Opera House“ Кореја, „Herodes Atticus Odeon“ Атина, „Teatro Vali“ Ређо Емилија и „Teatro Piccini“ Бари.

ми је један министар из Владе и рекао: „Све је било дивно, али ваша Татјана је феноменална. Подарили сте јој дух и дали нешто другачије“. Лепши комплимент не можете чути, и много значи кад публика осети ту страст певача.

Да ли и даље верујеш да су формуле за успех рад и упорност, и да су добра исма и осмех најбоља терапија?

– Наравно да верујем, али бих додала да се осмех учи годинама. Зато сваки дан потражите срећу у себи, у ситним стварима и задовољствима. Морам да будемо своји и да зрачимо колико год можемо. Ко то препозна, уживаће у вашој енергији. Када дођете у позориште, када одгледате оперу, изађете надахнути и другачији, а то могу само људи који умеју да се опусте и препусте.

Какви су Ваши планови за 2014. годину?

– За пролеће 2014. спремам солистички концерт – „Пучинијеве арије“. Нови изазов је и „Тоска“, улога коју обожававам, нешто што сам чекала цео живот. „Тоска“ је веома тешка и захтевна улога, али ако се на паметан начин вежба, резултати ће бити задовољавајући. Средином јануара имам заказан концерт у Бечу, и желела бих да се та сарадња настави и у наредним годинама.

Имаш ли новогодишњу поруку за читоце магазина „Одбрана“.

– Када се пробудите, осмехните се новом дану, какав год да је, и погледајте шта добро можете да учините за овај свет. Пре свега будите добри према себи, а онда и према другима. Наравно, свима желим много здравља, среће, радости и покретачке енергије. ■

Сања АНЂЕЛКОВИЋ

Новогодишњи гала концерт Уметничког ансамбла „Станислав Бинички“

Уметнички ансамбл Министарства одбране „Станислав Бинички“ одржао је 21. децембра новогодишњи гала концерт у Центру „Сава“, под диригентском палицом Дејана Савића, директора Опере Народног позоришта у Београду.

Концерту су присуствовали министар одбране Небојша Родић, министри у Влади Србије, начелник Генералштаба генерал Љубиша Диковић, припадници Министарства одбране и Војске Србије и бројни гости.

Публика је уживала у извођењима сопрана Сузана Шуваковић Савић, примадоне Опере Народног позоришта у Београду и Ромола Тисана, прослављеног тенора из Италије. Њима су се у две нумере придружили Бранислав Лечић и Невена Ристић, глумци из серије и филма „Војна академија“, а јунаци из серије и филма Бранко Јанковић и Иван Михаиловић водили су програм. Глумица Дијана Јовичић рецитовала је стихове „Бесмртне песме“ Мирослава Антића, уз пратњу виолинисткиње Радмиле Вардалић.

Водитељи су читали одломке либрета пред сваку арију, чиме су допринели да публика још више ужива. На програму се биле познате арије из опера „Мадам Батерфлај“,

„Боеми“, „Тоска“ и „Турандот“ Ђакома Пучинија, „Евгеније Оњегин“ Петра И. Чајковског, напoлитанске песме и новије композиције светске популарности.

Концерт је, већ четврту годину заредом, организован поводом Нове године, уз традиционално гостовање познатих оперских певача и личности из света културе и уметности с којима је Министарство одбране остварило успешну сарадњу током године. ■

С. АНЂЕЛКОВИЋ
Снимила С. САВИЋ

Базар рукотворина у Дому Војске

Престолонаследник Александар и принцеза Катарина, са представницима Србије и амбасадорима више земаља, пресецањем црвене траке, отворили су у Дому војске у Београду „Празнични хуманитарни базар рукотворина“ под покровитељством Фонда принцезе Катарине.

Фондација принцезе Катарине дуги низ година организује „Празнични базар“ са жељом да помогне расељеним и избеглим лицима која своје породице издржавају израдом и продајом аутентичних рукотворина. Ове године излагачи су била и деца са посебним потребама, којима је и намењен сав приход од продаје радова. ■

Божих у старим и новим песмама

У Дому војске у Београду одржан је концерт „Божих у старим и новим песмама“. Повод за овај хуманитарни наступ је светски дан хорског певања, који се сваке године обележава у другој децембарској седмици. Сав приход од продаје улазница намењен је Савезу слепих Србије.

– Желим да уживате у божићној музици из неколико земаља света – рекао је у поздравној речи Роман Вашчук, амбасадор Канаде у Србији, који се потом придружио хору. Чланови хора „Београдски интернационални певачи“ углавном су страни држављани који раде у међународним организацијама, а међу њима је поред амбасадора Канаде и његова супруга Оксана Смеречук, председница Међународног клуба жена у Београду. Хор је предводила диригент Бети Ан Гремман, клавирску пратњу пружила је Милица Секулић, а соло наступ имале су Ребека Бринк и Марија Јејић. ■

Награда Фондације „Дејан Манчић“

У команди ВиПВО у Земуну промовисана је књига „Море од шкоља саткано“, Драгана Младеновић, добитнице награде Фондације „Дејан Манчић“. Промоцији су присуствовали командант ВиПВО генерал-мајор Ранко Живак, чланови породице Манчић, колеге и пријатељи лика и дела Дејана Манчића. Заменик команданта генерал-мајор Миодраг Гордић истакао је да је ове године промоција награђене збирке песама одржана у оквиру обележавања Дана ВиПВО.

Драгана Младеновић је академска сликарка. До сада је излагала на 22 самосталне и више од 40 колективних изложби у земљи и иностранству. Пише поезију и прозу.

Дејан Манчић, војник-резервиста, настрадао је априла 1999. године током бомбардовања. Био је студент Правног факултета у Нишу, а бавио се песничтвом, сликарством, уметничком фотографијом, новинарством, глумом и спортом. ■

Културни водич ■■■■■■■■■■
1–15. јануар 2014.

ДОМ
ВОЈСКЕ
СРБИЈЕ

71

Браће Југовића 19

тел. 3234-702

Ликовни програм

тел. 3234-712

Галерија Дома Војске Србије
(радно време: сваког дана
сем недеље од 11 до 19 часова)

14. 1. у 19 ч. – Велика галерија,
Отварање изложбе скулптура
из збирке Галерије
Дома Војске Србије.
Изложба траје до 30. јануара 2014.

16. 1. у 19 ч. – Мала галерија,
Отварање ауторске
изложбе фотографија
Душана Атлагића.
Изложба траје до 30. јануара 2014.

МЕДИЈА ЦЕНТАР
ОДБРАНА

Медија Центар „Одбрана“

Браће Југовића 19, 11000 Београд
Тел: 011/3241-258, Факс: 011/3241-363

Маркетинг: 011/3201-728
marketing@odbrana.mod.gov.rs

Претплата: 011/3201-995
pretplata@odbrana.mod.gov.rs

Продаја: 011/3201-009
komercijala@odbrana.mod.gov.rs

www.odbrana.mod.gov.rs / medijacentar@mod.gov.rs

ОДБРАНА

Војничка прошлост мирног Лале

У 2014. навршава се 250 година од оснивања Банатске војне границе. Село Томашевац код Зрењанина, онедавно престоница банатских милитара, тим поводом било је домаћин научног скупа који је имао за циљ да „осветли“ неразјашњене процесе и реинтерпретира познате чињенице о историји војне границе у Банату.

Чињенице сведоче да Банаћани нису одувек били само мирни и успорени становници војвођанске равнице – истакли су стручњаци из области историје, етнологије, социологије и музеологије на међународној конференцији „Војна граница у Банату и банатски милитари у 18. и 19. веку“, одржаној 30. новембра 2013. године у Томашевцу, селу надомак Зрењанина. Секретаријат за културу и јавно информисање Владе АП Војводине и удружење грађана „Друштво за очување милитарске традиције“ организовали су скуп као својеврстан увод у обележавање 250 година од формирања Банатске војне границе, тампон-зоне између две цивилизације, вере и империје – Хабзбуршке монархије и Османског царства.

– Прошлост Баната је врло богата и контроверзна. Међутим, у српској историографији није довољно проучена.

Заборавља се и да је први устанак Срба против турске власти био управо у Банату 1594. године, а послужио је и као непосредан повод за спаљивање моштију Светог Саве исте године у Београду. За то постоји неколико разлога – делимично због стереотипа да су Срби на простор Баната дошли великим сеобама у 17. и 18. веку, али и због утицаја цркве и историографије Обреновића и Карађорђевића, који су утемељили мишљење да је Први српски устанак био 1804. године. На тај начин, у јитском памћењу обичног човека постоји једна врста празнине која води од Косовске битке до устанка у Орашцу – рекао је историчар Милан Мицић, помоћник покрајинског секретара за културу и јавно информисање.

Улога чувара хришћанства

Формирање Војне крајине као граничног подручја Хабзбуршке монархије ради одбране од најезде Османлија започето је у XV веку. У зависности од напредовања Турака, она се временом померала, покривајући огроман простор – од Венеције, Босне и Хрватске, све до Румуније. Први продори Турака у Банат забележени су 1396. године. Коначно су га освојили 1552. и њиме владали све до 1718, када је, после Пожаревачког мира, тај простор ушао у састав Хаб-

збуршке монархије. После тога, првобитно успостављена граница у Потисју и Поморишју је демилитаризована и појавила се потреба за формирањем новог одбрамбеног бедема. Како се граница Београдским миром након Аустро-турског рата 1737–1739. усталила на Дунаву, природно је било да јужни Банат постане део Крајине. Тако је 1764. основана Банатска војна граница, подељена у две регименте – Влашко-илирску и Немачко-банатску. Због великог територијалног опсега – више од 67 миља, 1820. године добила је две бригаде, са центрима у Панчеву и Карансебешу у Румунији.

– Војна граница била је својеврсна велика касарна. О томе сликовито сведочи цитат једног од најпознатијих познавалаца историје војне границе у Банату Драге Роксандића: „Војно-граничарски систем увек је пре свега био израз људске неслободе, подређености човека систему, институционалног обешчовечења, а вредновано модернизацијским критеријумима био је то изразито репресиван и регресиван систем с унутрашњом варваризацијом и цивилизацијском маргинализацијом војно-граничарског простора, као ценом која је плаћена за улогу бранилаца хришћанства” – навео је историчар Миомир Самарџић и додао да војну границу треба посматрати као посебан хибрид који је проистекао из уједињења Хабзбуршке композитне државе, односно етничке, језичке и верске разноликости становништва. На простору границе у симбиози су живели „већински” Срби, Румуни, Мађари, Немци и остали народи.

Цар, црква и земља предака

Историја Баната, а уједно и историја Војводине у 18. и 19. веку одређена је миграцијама. Становништво се на те просторе досељавало из суседне Турске, а бројне су биле и селидбе с једног на други крај јужног дела Аустроугарског царства. Мотиве за пресељења Срби су видели у бројним повластицама које су добијали од бечког двора, те је Банатска војна граница била примамљива за живот, нарочито после развојачења Потиско-поморишке крајине. Организатор миграција била је држава, као и спахије којима је Банат био продат на четири велике лицитације 1781–1782. у Бечу и Темишвару.

– Српски народ распрострањен дуж војне границе с Османским царством у Јужном Банату имао је специјално устројство, а становницима је гарантован привилегован статус од стране централних државних органа, пре свега од владара који је био кључни кохезиони фактор, али и примарна институција власти у Монархији. Положај српских граничара био је детерминисан двема координатама: државом, коју је репрезентовао владар и која је имала интенције да креира лојалног поданика, и црквеном организацијом, која је желела да створи верника по својој мери. Постојала је и трећа детерминанта – terra patria, односно земља очева – везаност за простор Баната, место где су покопане кости предака, које су, према веровању оновременог човека, имале велику заштитничку моћ – истакао је историчар Миљивој Бешлин.

Такође је додао и да је такав тројни идентитет банатских граничара чврсто омеђен религијом и црквеном организацијом, „мудрим” царем заштитником, који брине о пода-

ницима као гарант привилегија, али и простором предака, који им је пружао уточиште и сигурност.

– Војни обвезници Банатске војне границе, борећи се и умирући за свог владара, исказивали су лојалност земљи, вери и Хабзбуршкој монархији. Управо због тога смрт за домовину сматрала се узвишеним и величанственим чином инспирисаним хришћанским врлинама, тим пре ако су с друге стране били војници Османског царства, претежно исламске вероисповести. Њихово мученичко страдање, посебно ако је од османске, како се говорило „неверничке руке”, за „истин-

ЈУБИЛЕЈ БАНАТСКЕ ГРАНИЦЕ

Конференцију у Томашевцу отворио је потпредседник Владе АП Војводине и покрајински секретар за културу и јавно информисање Славиша Грујић, најјавивши активности којима ће у току 2014. бити обележено 250 година од оснивања Банатске војне границе.

– Током наредне године, у оквиру јубилеја Музеј Војводине организоваће изложбу „Банатска војна граница”, а Архив Војводине, у сарадњи с ратним архивом из Беча прибављаће историјску грађу о банатској крајини. Матица српска ће одржати округли сто „Народна књижевност у Банатској војној граници” и издати „Атлас Баната” и „Униформе војне границе”. Радио-телевизија Војводине приказаће образовно-документарну емисију о војној граници, док ће се у Панчеву организовати свечана академија поводом овог јубилеја – рекао је Грујић и додао да ће радови учесника скупа у Томашевцу бити објављени у посебном зборнику који ће изаћи у првој половини 2014. године.

ске хришћанске врлине" и „једину праву веру“, у Православној цркви интерпретирано је као највећи религијски идеал, односно чин патриотизма и лојалности владарском дому, који отвара врата сигурном спасењу душе – закључио је Бешлин.

Током 18. века Банат је изложен процесима европеизације и модернизације, „припитомљавању“ вода и простора (ритова и мочвара), у чему је велику улогу одиграла аустријска држава, посебно коњички генерал шпанског порекла гроф Клаудије Флоримунд Мерси, први администратор Баната. Градња насипа, исушивање мочвара, градња путева – за све то су били потребни људи, а њих је у Банату било мало, па су у њега долазили народи с Балкана. Поред Срба, досељавали су се Немци, Румуни, Словаци, Хрвати, чак и Шпанци (насеље Нова Барселона у Великом Бечкерекy) и Французи из Меца.

На ветрометини интереса

Борба хришћана против исламског Османског царства интерпретирана је као борба добра и зла. У тој борби преплитали су се бројни супротстављени интереси. Осим улоге „бране хришћанства“ од исламских насртаја, Банатска војна

БАНАТСКИХ 300

Савет месне заједнице Томашевац, села зрењанинске општине, пре две године то место је прогласио престоницом банатских милитара, с жељом да подсети на помало заборављени део српске историје. Да је у том делу Баната и даље присутна граничарска традиција, сведочи и одржавање Светског првенства у банатским шорамa, старој игри с тих простора, налик бејзболу.

Од 1773. до 1872. године насеље је било део Банатске војне границе и средиште милитара. На том простору одигране су две велике битке у Војводини, прва 1788, када је капетан Ђорђе Радивојевић погинуо заједно са 300 сабораца спречавајући турске снаге да пређу мост на Тамишу.

У револуционарним данима 1848. српски војвода Стеван Книћанин са 3.000 људи поразио је мађарског генерала Ерне Киша и његових 12.000 војника. У доба буђења српске националне свести, мађарској војсци из Великог Бечкерекa томашевачки логор био је једина озбиљна препрека ка Панчеву.

граница, која је непосредно одговарала двору у Бечу, представљала је и камен спотицања у унутрашњем животу монархије, управо због специјалног статуса, којим је практично изузета из угарске надлежности.

– Истискивањем угарског племства и одузимањем значајне војне силе, побуњенички оријентисани угарски staleжи губили су моћан аргумент у сукобима с двором, који је безусловно могао да рачуна на граничарски војнички staleж. Зарад привилегија милитари су улазили у сукоб приликом сваке побуне угарског племства против хабзбуршких владара. Тако су граничари поред спољнополитичке компоненте имали и унутрашњу политичку улогу у функционисању Хабзбуршке монархије – објашњава Миливој Бешлин.

На страни бечког двора Срби су се нашли и у доба револуције из 1848. године. У време сазревања српског националног питање, представници народа сматрали су да ће своје интересе најлакше остварити уз помоћ Хабзбурговца, насупрот мађарском револуционарном вођству.

Како је ослабила моћ Турске, крајишници су као најјефтиније трупе коришћени у свим ратовима које је Аустрија водила. Ратовали су против Пруса у рату за аустријско наслеђе (1740–1748), против Османског царства (1788–1791), у револуционарним ратовима с Француском (тачније против Наполеона 1892–1815) и против Пруске 1866. године.

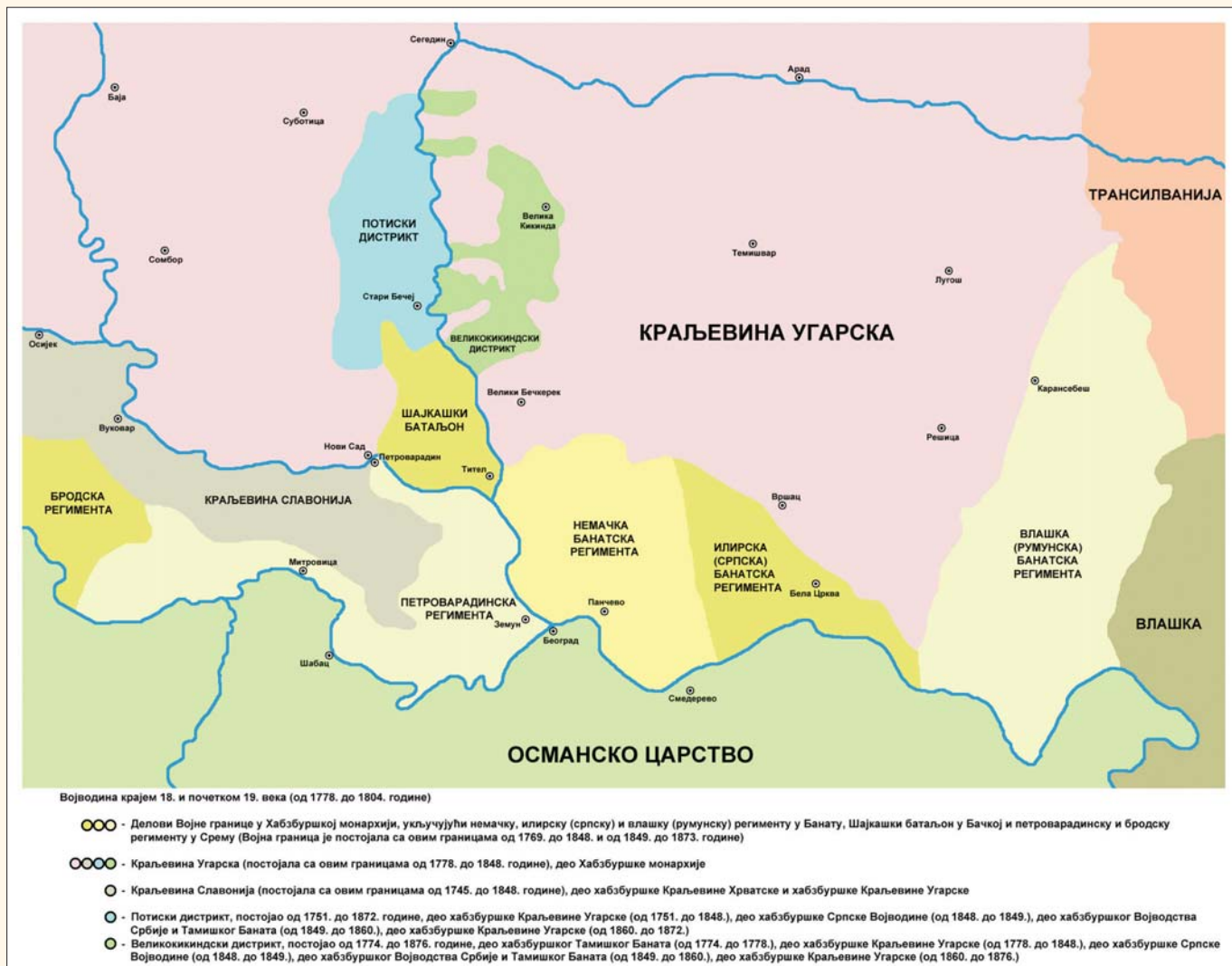
Инстинкт предака и ратнички код

Граница је временом постала скупа и непотребна, а век после оснивања наређено је њено укидање. Наспрам тог источног дела Војне крајине, још од 1815, а званично Хатишерифом из 1830. године, више није било Османско царство, него аутономна кнежевина Србија. Међутим, турске посаде су биле на тврђавама српских градова све до 1867. године. Идеју развојачења подупрео је устанак у Пољској 1863, који је, као својеврсна национална порука, запретио могућношћу да граничари окрену оружје и храброст против Хабзбуршког царства.

– Мађари нису били сагласни с тим да је Војна крајина полуа Хабзбуршке монархије и за промене у њој позивали су државу. Прибегли су условљавању цара Јосифа да ће гласити за војни буџет само ако се питање статуса Крајине реши у њихову корист, то јест развојачењем – објашњава историчар Ивана Спасојевић из Историјског архива у Панчеву.

Како се већинско српско становништво није мирило с начином на који је демилитаризација требало да буде спроведена, аустроугарски цар Фрањо Јосиф одлучио је да посети војну границу 1872. године, тачније Белу Цркву. Повод посете званично су биле поплаве у тим подручјима.

– Када су представници Панчева изнели мишљење противно развојачењу, цар им је реско одговорио: „То је моја краљевска воља“. Срби су били незадовољни јер су им укинуте повластице које су имали као граничари и које није могла да надокнади ни добијена грађанска и политичка слобода, односно право изласка на изборе. Ни идеја о српској Војводини није остварена, те су се сви збили око Светозара Милетића и његове Српске слободоумне странке, с великим очекивањима од Србије, упркос октобарској трагедији, односно атентату на кнеза Михаила Обреновића и проглаше-

њу малолетног кнеза Милана Обреновића за владара – рекла је Ивана Спасојевић.

У складу с мађарском државном политиком, угарски медији водили су, данашњим речником речено, „спин кампању“. Писали су да је народ одушевљено дочекао цара у Белој Цркви, а о војној граници као о области која једва чека да буде развојачена. То се и догодило 1873. године и 27. законским чланком угарског Сабора она је престала да постоји.

– У августу 1873. суседној Торонталској жупанији, са седиштем у Великом Бечкереку, званично су припојени делови границе. Тиме је њено укидање званично било завршено, али не и у пракси. О томе сведоче и немири у новембру 1873, када су се присталице Милетићеве и Деакове странке потукле у Панчеву. На панчевачким улицама истакнуте су пароле против угарске власти и цара, а на једној кући је освануо натпис – „Живео цар Милетић“. Период претварања границе из војне у цивилну послужио је за многе злоупотребе, махинације и пораст криминала, при чему нове власти често нису имале ни механизме, а ни жеље да се ухвате у коштак с тим проблемима – закључио је историчар Филип Крчмар.

Милитаристички менталитет и ратничка традиција дуго су опстајали на простору војне границе.

– У једној ванредној ситуацији, као што је Први светски рат, људи с ових подручја реаговали су инстинктом предака

и ратничким занатом. Велики број њих био је регрутован у Прву српску добровољачку дивизију – истакао је Милан Мицић.

Период после развојачења био је прекретница у животу дотадашњих војних граничара. Обичан дан обичних људи више није био исти. Десиле су се бројне промене – престанак сталне војне службе и могућност избора занимања, укључивање у угарски парламентаризам, увођење капиталистичке привреде, реформа судства, решавање проблема ритова и шума, научнотехничке новине и нови школски систем...

– Да су се односиле само на град, промене у царском друштву не би имале тај смисао и претвориле би се у своју супротност. Одговорност власти огледала се у очувању сеоских школа, које су осигуравале опстанак села и пољопривреде као главног занимања граничара и као важне споне с индустријализацијом. Школе су претворене у комуналне, чиме су сви фондови вероисповедних школа прешли у руке политичких општина. Као верске остале су само оне школе које су основале и одржавале црквене општине. После развојачења дошло је и до других промена у јужном Банату – отварале су се библиотеке и читаонице, стизала је нова штампа, оснивала су се певачка и слична друштва – описује Ивана Спасојевић период након демилитаризације Банатске војне границе. ■

Сергеј КОМНЕНИЋ

Борац ПРОТИВ ТУРСКЕ ТИРАНИЈЕ

Потпуковник Војин Поповић, познатији као војвода Вук, борио се за слободу српског народа у најтежем времену балканских ратова и у току Првог светског рата. Беспримерном храброшћу, не узмичући ни пред много надмоћнијим непријатељем, постао је симбол добровољачког покрета и заслужио почаст која га прати дуго након легендарне погибије.

У септембру 1899. године у строју питомаца 32. класе Ниже школе Војне академије, међу 204 младића поносно је стајао и Војин Поповић, тек свршени ученик шестог разреда крагујевачке гимназије. Две године касније (3. новембра 1901) унапређен је у чин пешадијског потпоручника. Тиме је остварен велики сан робусног дечака с периферије Крагујевца, спремног да се супротстави и јачем од себе, да стоички прими и још јаче и хитрије узврати ударац.

„Воја Туре”, како су га вршњаци звали, запамтио је све недаће тежног живота у Сјеници, где је рођен, и касније у крагујевачкој улици, где је одрастао. Из сећања никада није избрисао мучење оца Алексе, над којим су се иживљавали

санџачки Турци, посебно свемоћни потурчењак Мустафа-паша Ћатовић, под чијим су зулумом 1885. пале многе старешине српских породица.

Светећи се крвнику, у фебруару 1886. српски младићи запалили су пашин конак. После тога, као гладни вуци, Турци су насрнули на српске куће, стављајући на муке све што је ходало. Да би избегао истребљење породице, Алекса Поповић, сиромашни седларски мајстор, потражио је спас у Краљевини Србији. Лепа и благородна Шумадија, с добрим и вредним људима, примила је под окриље и Поповиће из Сјенице. Алекса је то ценио и убрзо се прочуо по својој марљивости и поштењу. Скућио се, а деца су му расла и била васпитавана у слободи.

Снажна жеља за осветом

Син – наследник Војин растао је у крагујевачкој Палилули, али слику измученог оца, који везаних руку преко леђа посрће и пада под ударцима турских кундака, никако није заборавао. Немиран дух и урођену храброст нарочито је испољавао у сукобима с вршњацима из других крајева вароши, посебно против ратоборних Сушићана. Убрзо је у свим децијим чаркама постао предводник групе.

У годинама одрастања у њему се све више распламсавала мржња према Турцима и јачала жеља за осветом. У другим зимским ноћима смишљао је план како да то и оствари. Мислио је да би у Војној школи стекао потребно знање и умешност да се на прави начин супротстави сваком непријатељу који покуша да угрози њега и његову породицу.

У првим годинама 20. века, у време када је Војин закорачио у живот, српски народ у јужној Србији, Македонији, Косову, Метохији и новопазарском Санџаку, где се терор турских власти непрекидно повећавао, био је пред истребљењем. Пљачке, убиства и паљевине по селима постале су свакодневна појава. Такав притисак се није могао издржати, па су се виђенији људи окупљали у дружине и попут негдашњих хајдука светили зулумћарима и штитили сиротињу. Из таквих скупина настали су четници, организована народна снага за одбрану од турских најезди. Носили су народну ношњу, сукнено одело, на ногама опанке, а на глави шубару с металним грбом Краљевине Србије. Били су наоружани револверима, пушкама, бомбама, камама, а преко рамена носили су реденике с муницијом. Активност четника осетила се после српско-турског и руско-турског рата 1877–1878. године, али је до нарочитог изражаја дошла у времену пре и после Илинденског устанка, 1903. године, када су сарађивали с бугарским комитама у борби против заједничких непријатеља, Турака и Арнаута. Српске војводе увиделе су да Бугари немају искрене намере, већ својатају и чисто српске крајеве. Убрзо су постали крвни непријатељи, па је надаље српски народ требало бранити од Турака, Арнаута и Бугара.

Неустрашиви добровољачки одреди

Средином септембра 1903. у Београду је основана „Српска револуционарна четничка организација“ са циљем да формира, обучава и опрема људство за четничке јединице и за акције на територији старе Србије и Македоније. На челу те организације налазио се „Централни револуционар-

РАТНИК НИЈЕ ЈАБУКА

Учесник у бици на Сртевици у Првом балканском рату, ратни добровољац Владо Вукмировић, сведочи о храбрости војводе Вука.

„Вук је изблиза посматрао борбу на целом фронту свог одреда, обилазио поједине чете, четовође и старе другове четнике, храбрио их и давао им савете. Био је неустрашив, никада га нисам видео да би клекнуо или легао, већ је стојећи из пушке гађао. Никада није сагнуо главу када би му зрно фијукнуло поред ње, а када би неко од нас спустио главу знао је да нас прекори, кратко и јасно:

– Шта се сагињеш, ниси ти јабука, да у тебе гађају Турци.

Једаред сам му на то одговорио:

– Господине капетане, нисам јабука, а главу сам сагнуо инстинктивно.

На ту моју примедбу одговорио је:

– Ви студенти нешто ми много филозофирате, мислите да сте у клупама, не схватате или нећете да схватите да је ово рат, а не шетња Кнез Михаиловом улицом или Калемегданом.”

ни одбор“ који су сачињавали: академици, професори, лекари, официри, државни саветници, рентијери...

Српска влада увидела је да њена помирљива политика, вођена под притиском великих сила, не доноси очекиване резултате, па је одлучила да, ради одбране српског живља на окупираним територијама од Турске, подстиче стварање четничких добровољачких одреда у Србији и њихово убацивање на територију старе Србије и Македоније. На челу одреда били су српски официри „у оставци“, међу којима и Војин Поповић – војвода Вук.

Почетком 1912. војвода Вук је постао шеф Горског штаба – главни заповедник свих четничких чета и одреда.

У операцијама које су водиле српске армије у Првом балканском рату учествовали су и четници и добровољци, формирану у чете и одреде, који су дали немерљив допринос победи српског оружја. Спроводећи одлуку Врховне команде српске војске Одред војводе Вука бранио је правац Старо Нагоричине – Челопек и спречавао обухват левог крила српске Прве армије у Кумановској бици.

Борба је била у пуном јеку, нарочито по доласку појачања од једне чете 7. пешадијског пука коју је довео лично командант потпуковник Александар Глишић. Турци су се послужили лукавством, дизањем пушака изнад главе. Међутим, војводу Вука није било лако преварити и убрзо је открио њихову намеру. У блиској борби погинуо је командант пука, али је одред војводе Вука успешно одбио нападе арнаутских јединица, које су преко реке Пчиње покушавале да обухвате лево крило српске Прве армије.

У Другом балканском рату војвода Вук учествовао је као командант Петог добровољачког батаљона у Добровољачкој бригади, формираној у Скопљу, која је, заједно с цр-

ногорском дивизијом, образовала стратегијску резерву. У току рата његов батаљон био је издвојен из састава бригаде и упућен у Пчињски летећи одред, који је имао задатак да се нађе на критичним местима и снагама у долини Пчиње обезбеђује позадину од убачених бугарских комита. Одред је имао више тешких борби у којима је претрпео велике губитке, али је све задатке веома успешно и на време извршавао.

По завршетку рата 1913. године војвода Вук је постављен на нову дужност у Генералштабном одсеку општевојног одељења Министарства војног. Имао је задатак да у сарадњи с командантима четничких одреда изради Упутство о организацији и задацима четничких јединица. Убрзо је постављен за помоћника команданта Граничних трупа. Између те две дужности нашао је времена да се ожени.

Није имао времена за лични живот. Ратови су му отели младост, али је, ипак, 1. маја 1914. затражио и добио одобрење за женидбу. Његова животна сапутница, која га готово неће ни упознати, постала је Јелисавета, ћерка Марка Каракашевића, пензионисаног начелника Железничке дирекције.

Стање на Балкану се ни после балканских ратова није стабилизовало. Велике силе нису одустајале од намере да владају словенским живљем. Тражио се погодан момент за напад на Србију, која је почетком друге деценије 20. века с правом понела епитет заштитнице народа на окупираним словенским подручјима у Аустроугарској. Повод је нађен после сарајевског атентата на престолонаследника Фердинанда. Аустроугарска војска извршила је напад на Србију 12. августа 1914, офанзивом Пете армије под командом генерала Пођорека, чиме је и званично започео Први светски рат.

Борбе на Дрини

У 1914. и 1915. години водиле су се најзначајније битке српске војске против Аустроугарске, Немачке и Бугарске – Церска, Битка на Дрини, Колубарска битка, одбрана Београда, борбе на граници према Бугарској... У борбама су учествовали и добровољци сврстани у четири четничка одреда, међу којима и Јадарски, под командом мајора Војина Поповића – војводе Вука. После објаве рата Јадарски и Руднички

одред упућени су у 3. армију, а Златиборски и Горњачки у састав Ужичке војске.

Посебан допринос одреди су дали у Церској бици и Бици на Дрини. Према званичним документима Војноисторијског института, Јадарски четнички одред имао је 29 официра, подофицира и наредника и 601 војника. У дневнику Драгутина Ј. Видића записано је да је Одред имао осам чета и да му је такво устројство омогућило да буде веома покретљив, нарочито на планинском земљишту.

1914. године. После краћег одмора, војвода Вук је са командантом Лешничког одреда и својим командирима чета обавио извиђање одсека одбране. Земљиште је било тешко, али погодно за четничко ратовање, што није промакло искусном ратнику.

Први покушај Аустријанаца да пређу Дрину на одсеку Одреда био је 9. августа, код Бујоклића аде. Аустријанци су претрпели велике губитке и морали су се повући. Међутим, прва јача борба на одсеку одбране Одреда вођена је 10. августа, када су Аустријанци покушали да овладају Самуровића адом. Непријатељ је потучен, а код добровољаца погинули су потпоручник Милан Ковинић, командант 5. чете и два борца, а рањено је осам војника.

У зору, 12. августа 1914, око три часа, непријатељ је на више места преко Дрине отпочео пребацивање, али је наишао на отпор снага Одреда војводе Вука и чета 6. пука другог позива. Цело пре подне добровољци су одолевали притиску надмоћнијих непријатељских снага. Након ојачања од два брзометна топа и резервом Шабачког одреда, снаге војводе Вука наставиле су отпор спречавајући Аустријанцима брз пролаз са Самуровића аде на десну обалу Дрине. Отпор непријатељу пружан је све до мрака, када су, изненада, преко газа на Дрини, прешла два батаљона аустроугарског 102. пешадијског пука, која су угрозила бочне положаје српских јединица. После повлачења Одреда Аустријанци су поставили понтонски мост преко споредног рукавца Дрине. Наредног дана непријатељ се интензивно укопавао, подизао понтонске мостове и пребацивао снаге преко Дрине. ■

(Наставак у следећем броју)

ВЕРСКИ ПРАЗНИЦИ

1–15. јануар 2014.

✠ Православни

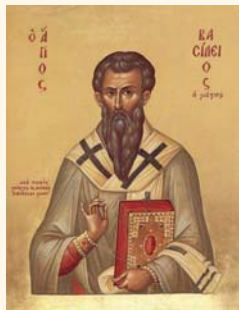
- 2. јануар – Свети Игњатије Богоносац
- 6. јануар – Бадњи дан
- 7. јануар – Рождество Христово – Божић
- 8. јануар – Сабор Пресвете Богородице
- 9. јануар – Свети првомученик и архијакон Стефан
- 14. јануар – Обрезање Господње, Свети Василије Велики (Нова година)

Римокатолички

- ✠ 1. јануар – Нова година
- 6. јануар – Богојављење
- 12. јануар – Крштење Исусово

СВЕТИ ВАСИЛИЈЕ
ВЕЛИКИ

Архиепископ кесаријски рођен је у време цара Константина. Још као некрштен, школовао се у Атини и стекао високо образовање. Петнаест година учио је реторику, филозофију, астрологију

и остале науке тог времена. Школски другови били су му Григорије Богослов и Јулијан – касније цар одступник. У зрелим година крстио се на реци Јордану са својим учитељем Евулом.

Као чврсти поборник православља, луча моралне чистоте и верске ревности, овај умни богослов с правом се назива Велики. Живео је педесет година и био постојани стуб Цркве и њен ревностни утемељитељ. Десет година је служио као епископ Кесарије кападокијске. Називан је пчелом цркве Христове. Сачувана су његова многобројна дела – богословска, канонска, апологетска, као и служба названа по његовом имену. Она се служи десет пута у години, и то 14. јануара (1. јануар по старом календару), уочи Божића, уочи Богојављења, у све недеље Часног поста, осим Цветне, на Велики четвртак и на Велику суботу.

Свети Василије се мирно упокојио и преселио у царство Христово 14. јануара (1. јануара по старом календару) 379. године. ■

Модернизација српске војске
Стварање
професионалне војске

Велике војне реформе, спроведене у српској војсци почетком 1883. године, доношењем бројних закона, прописа и уредби, водиле су стварању професионалне и снажне војске, налик на модерне европске узор

У Србији су после ратова са Отманском империјом 1876–1878. спроведене бројне реформе, значајне за модернизацију државе и друштва. Владар и врховни командант кнез Милан Обреновић инсистирао је и на реорганизацији војске. Од њега је и потекла идеја о новом, професионалном устројству војске, с обзиром на то да се у сукобима с турским армијама и лично уверио у недостатке дотадашње српске народне војске. Период од 1878. до 1883. био је време припрема за спровођење великих војних реформи, до којих је и дошло почетком 1883. године.

Све је почело 1879. године, када су кнез Милан и министар војни пуковник Јован Мишковић од стручњака свих родова и служби образовали Велику војну комисију, са задатком да одговори на питања која су се односила на организацију, формацију, наоружање, спрему и наставу стајаће и народне војске. Иако је било јасно да се народна војска мора заменити сталним кадром, у војним и политичким круговима дуго се расправљало о будућем карактеру војске. Недоумице су биле бројне, од тога да ли је боља и ефикаснија стајаћа или народна војска, колико позива треба да има, који су задаци сваког позива и коју снагу треба да имају, када почети с војном обавезом, колико треба да траје служба у војсци, па до тога за који се начин обучавања одредити.

Велика комисија састала се 24. фебруара 1879. и два месеца касније предложила одговарајућа решења. На тим основама Главни генералштаб добио је задатак

Јован Мишковић

да с Артиљеријским и Инжињеријским комитетом изради пројекте закона о устројству војске и Генералштаба, регрутовању, војној обавези и мобилизацији војске. Јануара 1881. објављен је кнежев указ којим се министар војни овлашћује да Народној скупштини образложи неопходност трансформације војске.

Кнез Милан

Након што је Народна скупштина одобрила да се војска реорганизује, 27. септембра 1881. формиран је Комитет за организацију и наставу војске, који је Народној скупштини 19. децембра 1882. поднео пројекте закона о устројству војске и војног министарства и војноадминистративног закона.

Законом о устројству војске, који је обнародован 15. јануара 1883, укинута је дотадашња Народна војска и, уместо ње, уведена је стајаћа војска с општом обавезом. То је, заправо, значило увођење мешовитог система, односно, сталног кадра, који се у ратном стању попуњавао резервом. У члану 19 Закона наводи се да „никакав српски грађанин не може постати указни чиновник, нити државни учитељ, свештеник и калуђер, ако није одслужио у сталном кадру, било потпуни или скраћени рок, а способан је за службу”.

Закон је био заснован на сопственом ратном искуству, као и искуствима великих армија из последњих ратова у Европи, прилагођеним потребама и могућностима државе. На тај начин Србија се изједначила с већином европских земаља које су већ имале општу војну обавезу и службу у кадру. ■

Др Миљан МИЛКИЋ

УНИВЕРЗИТЕТ ОДБРАНЕ У БЕОГРАДУ ВОЈНА АКАДЕМИЈА

расписује

ЈАВНИ КОНКУРС

ЗА ИЗБОР И РЕИЗБОР У ЗВАЊЕ НАСТАВНИКА НА ПОЉУ ТЕХНИЧКО-ТЕХНОЛОШКИХ НАУКА

I Избор у звање наставника:

– Једног наставника за ужу научну област Географија у звање редовног професора.

II Реизбор у звање наставника:

– Једног наставника за ужу научну област Геодезија у звање доцента.

ОПШТИ УСЛОВИ КОНКУРСА

– да кандидат поседује научни степен доктора наука из научне области за коју се бира;

– да кандидат није правоснажно осуђиван за кривично дело против полне слободе, фалсификовања јавне исправе коју издаје високошколска установа или примања мита у обављању послова у високошколској установи;

– да је кандидат професионално војно лице – за реизбор под редним бројем II/1.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ КОНКУРСА

За реизбор у звање доцента:

– најмање један рад ранга M21, M22 или M23 и најмање један рад ранга M51, M52 или M53;

– најмање два излагања на научним скуповима (M31, M33, M61, M63);

– остварене активности у најмање два елемента из Табеле елемената доприноса наставника академској и широј заједници (Табела 1. као прилог Критеријумима за стицање звања наставника на Универзитету одбране у Београду – „Службени војни лист”, број 7/12).

За избор у звање редовног професора:

– да после избора у звање ванредног професора није оцењен од стране кадета, односно студената оценом нижом од оцене „добар” више од два пута у протеклом петогодишњем периоду;

– најмање седам радова са SCI листе ранга M21, M22 или M23, од којих се два могу заменити остварењем категорије M80 или M90, или радом ранга M51 или M52, од тога да је најмање у једном раду са SCI листе првопотписани аутор;

– најмање десет радова саопштених на међународним или домаћим научним скуповима (M31, M33, M61, M63) у звању ванредног професора, од тога најмање једно излагање на међународном скупу;

– оригинално стручно остварење или учешће у међународним и домаћим научним пројектима;

– објављен уџбеник или монографија или оригинално стручно остварење из области за коју се бира, или мултимедијални садржаји са рецензијом намењени кадетима/студентима;

– менторство у најмање једном докторском раду и менторство у најмање пет завршних радова, од тога најмање два од последњег избора;

– остварене активности у најмање четири елемента из Табеле елемената доприноса наставника академској и широј заједници (Табела 1. као прилог Критеријумима за стицање звања наставника на Универзитету одбране у Београду – „Службени војни лист”, број 7/12).

ДОКУМЕНТАЦИЈА КОЈА СЕ ПОДНОСИ УЗ ПРИЈАВУ НА КОНКУРС

Уз пријаву на конкурс кандидати треба да приложе:

– биографске податке и доказе о испуњености услова конкурса (систематизоване према главама II, III, IV, V и VI у Обрасцу – Извештај комисије о пријављеним кандидатима за избор у звање наставника, који се могу преузети са интернет адресе, или у секретаријату Војне академије);

– библиографију објављених научних и стручних радова са копијама примерака научних радова и других публикација;

– сагласност претпостављене команде за ангажовање у наставном процесу на Војној академији (само за кандидате ван Војне академије, односно Универзитета одбране у Београду);

– уверење надлежног органа МУП-а о непостојању правоснажне пресуде за кривично дело против полне слободе, фалсификовања јавне исправе коју издаје Универзитет или високошколска јединица или примања мита у обављању послова високошколске установе.

НАЧИН КОНКУРИСАЊА

Пријаве на конкурс за избор у звање наставника подnose се на адресу: **Генерала Павла Јуришића Штурма 33, Београд, са назнаком „конкурс за избор у звања наставника”**. У пријави обавезно навести адресу и телефон.

Непотпуне и неблаговремено поднете пријаве неће бити разматране.

Конкурсна документација се неће враћати кандидату.

Конкурс је отворен до 31. јануара 2014. године. ■

УНИВЕРЗИТЕТ ОДБРАНЕ У БЕОГРАДУ ВОЈНА АКАДЕМИЈА

расписује

ЈАВНИ КОНКУРС

ЈАВНИ КОНКУРС ЗА ИЗБОР У ЗВАЊЕ НАСТАВНИКАНА ПОЉУ ДРУШТВЕНО-ХУМАНИСТИЧКИХ НАУКА

81

Избор у звање наставника:

- Једног наставника за ужу научну област Социологија у звање редовног професора.

ОПШТИ УСЛОВИ КОНКУРСА

- да кандидат поседује научни степен доктора наука из области за коју се бира;
- да кандидат није правоснажно осуђиван за кривично дело против полне слободе, фалсификовања јавне исправе коју издаје високошколска установа или примања мита у обављању послова у високошколској установи;
- да је кандидат професионално војно лице.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ КОНКУРСА

- да после избора у звање ванредног професора није оцењен од стране кадета, односно студената оценом нижом од оцене „добар“ више од два пута у протеклом петогодишњем периоду;
- најмање десет радова ранга М23, М24, М51 или М52 од којих се до три могу заменити монографијом, од тога најмање три рада од последњег избора;
- најмање пет радова саопштених на међународним или домаћим научним скуповима (М31, М33, М61, М63) у звању ванредног професора;
- оригинално стручно остварење или учешће у међународним и домаћим научним пројектима;
- објављен уџбеник или монографија или оригинално стручно остварење из области за коју се бира, или мултимедијални садржаји са рецензијом намењени кадетима/студентима;
- менторство у најмање једном докторском раду и менторство у најмање пет завршних радова, од тога најмање два од последњег избора;
- остварене активности у најмање пет елемената из Табеле елемената доприноса наставника академској и широј заједници (Табела 1. као прилог Критеријумима за стицање звања наставника на Универзитету одбране у Београду – „Службени војни лист“, број 7/12).

ДОКУМЕНТАЦИЈА КОЈА СЕ ПОДНОСИ УЗ ПРИЈАВУ НА КОНКУРС

- Уз пријаву на конкурс кандидати треба да приложе:
- биографске податке и доказе о испуњености услова конкурса (систематизоване према главама II, III, IV, V и VI у

Обрасцу – Извештај комисије о пријављеним кандидатима за избор у звање наставника, који се може преузети са интернет адресе, или у секретаријату Војне академије);

- библиографију објављених научних и стручних радова са копијама примерака научних радова и других публикација;

– сагласност претпостављене команде за ангажовање у наставном процесу на Војној академији (само за кандидате ван Војне академије односно Универзитета одбране у Београду);

– уверење надлежног органа МУП-а о непостојању правоснажне пресуде за кривично дело против полне слободе, фалсификовања јавне исправе коју издаје Универзитет или високошколска јединица или примања мита у обављању послова високошколске установе.

НАЧИН КОНКУРИСАЊА

Пријаве на конкурс за избор у звање наставника подносе се на адресу: **Генерала Павла Јуришића Штурма 33, Београд, са знаком „конкурс за избор у звање наставника“**. У пријави обавезно навести адресу и телефон.

Непотпуне и неблаговремено поднете пријаве неће бити разматране.

Конкурсна документација се неће враћати кандидату.

Конкурс је отворен до 31. јануара 2014. године. ■

ПОНИШТАВА СЕ ЈАВНИ КОНКУРС

за попуну радних места у Управи за обавезе одбране Сектора за људске ресурсе, пријемом лица из грађанства у својству војних службеника и војних намештеника у радни однос на неодређено време, за 45 извршилаца, објављен у магазину „Одбрана“ и „Вечерњим новостима“ дана 15. 7. 2013. године и то у регионалним центрима Министарства одбране Београд, Ваљево, Нови Сад, Крагујевац и Ниш.

ИЗАБРАНА ПАРТИЈА • КАРСЕНОВ ТРИЈУМФ

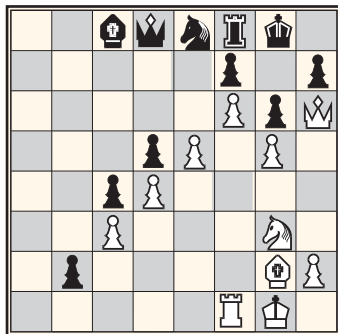
Вишванатан Ананд (Индија) – Магнус Карlsen (Норвешка)

Ченај (Индија), 2013. године

Нимцовичева одбрана

Нови светски првак у шаху је двадесеттворогодишњи Норвешанин Магнус Карlsen, који је победио досадашњег првака Индијца Вишванатана Ананда, резултатом 6,5:3,5. Меч је одигран у Ченају у Индији у новембра 2013. У одлучујућој деветој партији меча, Ананд је белим фигурама извршио последњи јуриш, заигравши на све или ништа, али се Карlsen хладнокрвно бранио и у контрапападу добио, захваљујући лошем 28. потезу Ананда. Доносимо ту занимљиву партију.

(1) *d4 Sf6* (2) *c4 e6* (3) *Sc3 Lb4* (4) *f3 d5* (Ананд жели да скрене са теоретских стаза па је одиграо 4. *f3* али Карlsen игра активно) (5) *a3 Lc3x+* (6) *bc3x c5* (7) *cd5x ed5x* (8) *e3 c4* (Карlsen блокира позицију и затвара белопољног белог ловца) (9) *Se2 Sc6* (10) *g4 0-0* (Карlsen се упушта у борбу без обзира што му се спрема напад на рокаду) (11) *Lg2 Sa5* (12) *0-0 Sb3* (Црни скакачем заузима активну позицију и развија дамину страну, чекајући белог да се изјасни око

Позиција:

Бели: Kg1, Dh6, Tf1, Lg2, Sg3, пешаци: c3, d4, e5, f6, g5, h2

Црни: Kg8, Dd8, Tf8, Lc8, Se8, пешаци: b2, c4, d5, f7, g6, h7

напада на краљевом крилу) (13) *Ta2 b5* (14) *Sg3 a5* (15) *g5 Se8* (16) *e4 Sc1x* (17) *Dc1x Ta6* (Карlsen уводи топа са a8 у игру и склања га са дијагонала белопољног ловца белог) (18) *e5 Sc7* (19) *f4 b4!* (контраудар црног пошто бели споро спроводе напад) (20) *ab4x ab4x* (21) *Ta6x Sa6x* (22) *f5?! b3!* (бели дозвољава да црни створи слободан

пешака желећи да убрза напад, а вероватно је требало да најпре размени пешаке на b4 па да онда одигра f5) (23) *Df4 Sc7* (црни скакач се враћа у одбрану) (24) *f6 g6* (25) *Dh4 Se8* (26) *Dh6 b2!?*

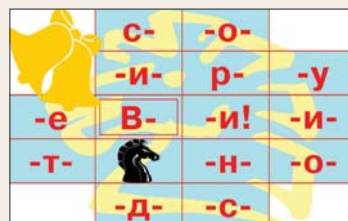
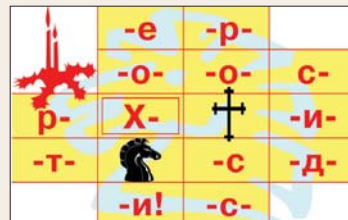
ВИДИ ДИЈАГРАМ

(27) *Tf4 b1D+* (бели је допустио црном да извуче нову даму надајући се да ће стићи да матира али прави кобну грешку у одлучујућој позицији) (28) *Sf1?? De1!* (бели предаје јер на 29. *Th4...* црни жртвује другу даму 29. *...Dh4x* и остаје са топом више. Ананд је требало да одигра 28. *Lf1...* са шансама да му напад уроди плодом). ■

Припремио Владимир ШАРИЋ

КОЊИЋЕВИ СКОКОВИ

Крените од обележених поља, као скакач у шаху, по путањи у облику слова Г, тако да добијете актуелни поздрав и отпоздрав.

Решење судоку – водоравно: 2-7, 1, 4-8, 8-9, 2-3-4, 6, 6-4-1, 7, 3-2, 3, 5-6-1, 9-7-8, 5-9-7, 2, 1-6-4, 1-6-8, 7-4-9, 3, 4-8, 3, 6-9-7, 7, 4-9-8, 3-5, 3-2, 5, 4-1

РЕШЕЊЕ ШАХОВСКИХ ПРОБЛЕМА ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА:

Први проблем: (1) *Sd8! Kf6* (Kf8, Kg8) (2) *Dg5* мат (Df7 мат, Se6 мат)

Други проблем: (1) *Dd1! Sd5* (Sd3, Se3, Se5) (2) *Dd5x мат* (Dh1, Sd6 мат, De2 мат)

GRAND // TOURS GRČKA Leto je počelo! Ostrvo EVIA / HALKIDIKI / OLIMPSKA REGIJA
 Tel.: 011/361 60 48, 021/422 324 www.grandtours.co.rs SPECIJALNI POPUST ZA ZAPOSLENE U VOJSKI
 ADMINISTRATIVNA ZABRANA U 12 RATA

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Припремио: Жарко ЋОКИЋ

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА ВОДОРАВНО:

жутокоса, спектакл, нец и, амјансе, теократа, р, леб, локатори, скелетон, арка, анаболик, шетати, киловат, ременари, Анин, укамати, анониман, ја, ЦА, ацетилен, сатиричар, Ахен, китарист, аријете, Верден, озокерит, засад, искосити, Танасија, трн, ц, есејисти, анасонка, и, афр, Нантакет, Кели Брук.

ВОДОРАВНО:

17. Амерички конструктор стрељачког оружја, Џон, 18. Либелант, писац памфлета (лат.), 19. Изумрла птица тркачица, моавка, 20. Беланчевине (грч.), 21. Уређаји за разбијање атома, 23. Аполонија одмила, 24. Врста водених стеница, весларице, 25. Израђивачиче планова, 26. Кошара, 27. Особље (лат.), 28. Дресер и водич мечака, 29. Весело, срећно, 30. Место код Крушевца, 31. Име италијанског филмског редитеља Моретија, 32. Књижевно, 33. Средства за иритацију, надражљивци, 34. Атлетски клуб (скр.), 35. Основна тарифа (скр.), 36. Оксидна руда гвожђа, 37. Забава под маскама, 38. Мустафа одмила, 39. Зналци логике, 40. Славни фински рели возач, Ари, 42. Похвалне црквене песме (грч.), 43. Летачи (фиг.), 44. Тајанствен, 45. Лек антимиотик, 46. Нафтна индустрија Србије (скр.), 47. Оптерећивати товаром, 48. Неговања коња, 49. Одбојкашки савез Србије (скр.), 50. Ципела са потковом, 51. Пристаице скотизма.

УСПРАВНО:

1. Брачна прелуба, 2. Уређај, 3. Ауто-ознака Урошевца, 4. Период после Христовог рођења, 5. Институт за техничку едукацију (скр.), 6. Неоспорно, 7. Драгиша одмила, 8. Француски сликар, Жан, 9. Апарат за варење, 10. Два иста слова, 11. Велики град у Аргентини, 12. Индустрија кугличних лежача (скр.), 13. Стаменкова имењакиња, 14. Хиљаде килограма, 15. Миркова имењакиња, 16. Зналци америчке културе, 18. Опојно средство, 19. Слатководни љускар, 20. Поза, став, 21. Свите, пратње (лат.), 22. Авioni за гашење пожара, 24. Прејако, 25. Присталице анимизма, 27. Наглавни део, 28. Освист, расвист, 30. Супротност позитиву, 31. Полусвилены сатин, 33. Становник Ике, 34. Тропско воће, 36. Ирски песник, Вилијам Батлер, 37. Ристивој одмила, 39. Новела одмила, 40. Територијални и муниципални сервис (скр.), 42. Ирин имењак, 43. Истраживачка развојна организација (скр.), 45. Ова, 46. Седамнаесто и 10. слово азбуке.

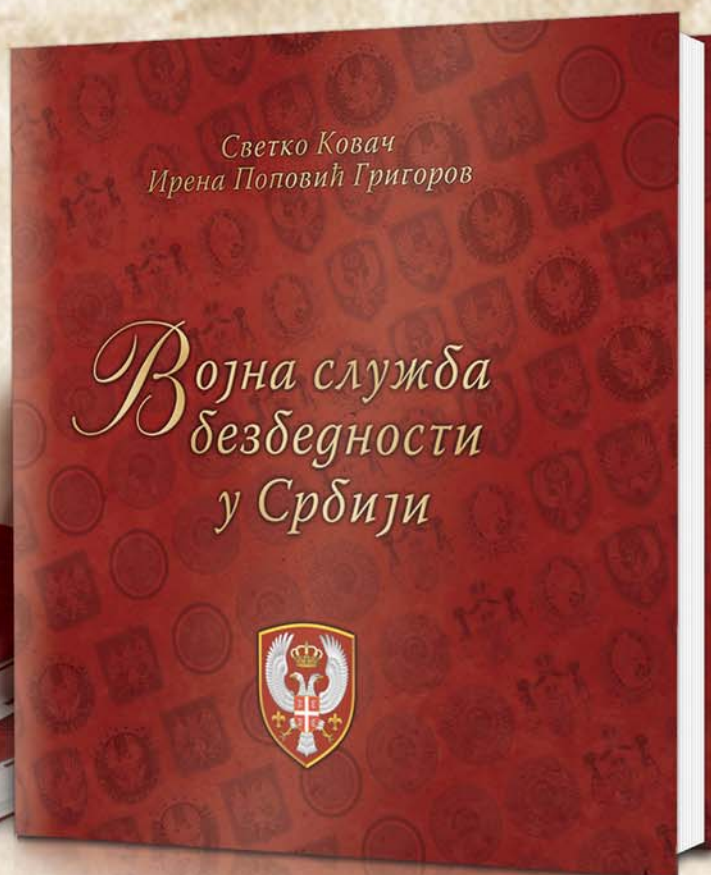
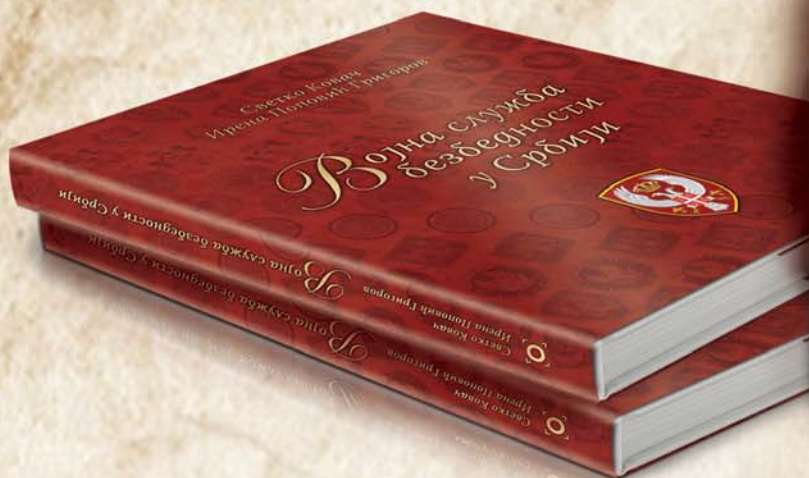
ВОЈНА СЛУЖБА БЕЗБЕДНОСТИ У СРБИЈИ

аутора *Светка Ковача и Ирене Поповић Григоров*

Монографија је право откриће у области војне историографије на овим просторима и она ће имати више читања, јер ће је свако читати на свој начин. Реч је о избалансираној историји војнобезбедносне службе, која развејава низ негативних стереотипа и презентује службу у новом и комплексном свету, у којем су нови изазови мета рада Војнобезбедносне агенције.

Садржај је конципиран у осам периода, у којима је служба мењала назив: (1) Војна служба безбедности у Кнежевини и Краљевини Србији, (2) Војна служба безбедности у Краљевини Југославији, (3) Одељење заштите народа – ОЗН-а, (4) Kontraобавештајна служба – КОС, (5) Органи безбедности ЈНА, (6) Органи безбедности ВЈ, (7) Војна служба безбедности СРЈ и (8) Војнобезбедносна агенција, као најновији и најмодернији облик организовања и функционисања војне службе безбедности.

Тврди повез / ф. 21×24, 244 стр. / шифра: 111287
Цена: **1.815,00**

НАРУЏБЕНИЦА

МЦ „ОДБРАНА”, Браће Југовића 19, 11000 Београд,
Тел. 011/3201-995, 3241-009, телефакс: 011/3241-363
Жиро-рачун: 840-312849-56

Наручујем књигу:
1. Шифра 111287/„ВОЈНА СЛУЖБА БЕЗБЕДНОСТИ У СРБИЈИ”,
по цени од **1.815,00** динара

Купац

ЈМБГ

Адреса становања, улица и број

Место

Телефон

Потпис наручиоца

Плаћање наручених издања врши се унапред. Доказ о ујлаћи целокујној износа доставијти МЦ „Одбрана”, након чега испоручујемо књије. Куљена издања биће достављена испексиресом на шереш кујца.

ОДБРАНА

Медија центар „ОДБРАНА”, Браће Југовића 19, 11000 Београд
Тел. 011/3201-995, 3241-009, телефакс: 011/3241-363
e-mail: komercijala@odbrana.mod.gov.rs, www.mod.gov.rs

Сва издања можете купити по истим ценама и у продавници „Војна књига”, Васина 22, Београд, 011/2184-925

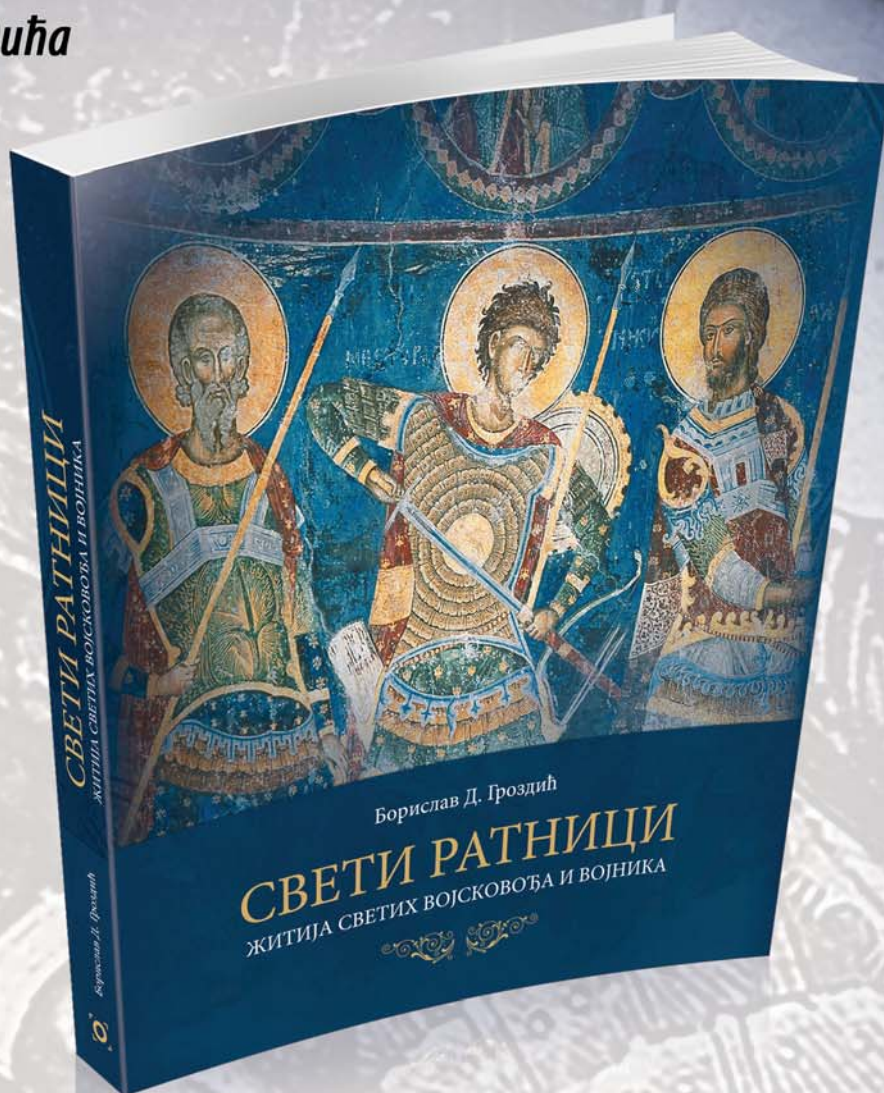
НОВО

СВЕТИ РАТНИЦИ ЖИТИЈА СВЕТИХ ВОЈСКОВОЂА И ВОЈНИКА

аутора Борислава Гроздића

Са 182 житија светих ратника аутор оживљава бисере православне духовности, етоса, мудрости и снаге, који су водили наше свете претке. Плејада светих војника кроз векове, од Христа до наших дана, потврда је да православље, у коме се мир истиче као једна од врховних вредности, није апсолутно пацифистичко становиште, јер Христос истиче љубав, а од ове љубави заиста „нема веће да ко душу своју положи за пријатеље своје“ (Јн 15, 12–13).

Броширано / ф. 22,5×26, 448 стр.
шифра: 111291
Цена: **1.760,00**

НАРУЦБЕНИЦА

МЦ „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд,
Тел. 011/3201-995, 3241-009, телефакс: 011/3241-363
Жиро-рачун: 840-312849-56

Наручујем књигу:
1. Шифра 111287/„СВЕТИ РАТНИЦИ–ЖИТИЈА СВЕТИХ
ВОЈСКОВОЂА И ВОЈНИКА“, по цени од 1.760,00 динара

Купац

ЈМБГ

Адреса становања, улица и број

Место

Телефон

Потпис наручиоца

Плаћање наручених издања врши се унапред. Доказ о уилаћи целокујној износа доставићи МЦ „Одбрана“, након чега испоручујемо књије. Куиљена издања биће достављена поштексиресом на шереш куйца.

ОДБРАНА

Медија центар „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд
Тел. 011/3201-995, 3241-009, телефакс: 011/3241-363
e-mail: komercijala@odbrana.mod.gov.rs, www.mod.gov.rs